STRIPSCHRIFT

BOKITO'S IN DE STRIP
PHILIPPE FRANCQ

NUMMER 387 * €6,70

TOON VAN DRIEL

REDACTIO

In 2009 staat Brussel in het teken van het stripverhaal. Voor de precieze invulling heeft de Brusselse hoofdstad een hoop geld over. Het evenement zal ook actief gepromoot worden in het buitenland.
Het jaar 2009 valt samen met de veertigste verjaardag van de stripafdeling van de school Sint-Lucas en het twintigjarig bestaan van het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal (BCB).
Het BCB heeft een aantal roerige jaren achter de rug, maar lijkt met een extra financiële injectie uit de zorgen te zijn. Als het centrum in het feestjaar één van de trekpleisters moet worden, moet het wel exposities organiseren die voor buitenlanders de moeite waard zijn om naar Brussel af te reizen. En alle informatie daarover valt op de website terug te lezen!
Maar oei, daar wringt de schoen. De website van het BCB is namelijk belabberd; en dat voor een publieksinstelling anno 2007! Daar ligt een nog een schone taak!
Overigens staat het BCB niet alleen in zijn digitale onkunde. Van een webrondje langs de Nederlandse uitgevers word je namelijk ook niet vrolijk: over het presenteren van het fonds op een aantrekkelijke wijze blijkt nauwelijks te zijn nagedacht. Laat staan dat er voor journalisten handzame persdossiers te vinden zijn.
Het tekent het beleid van de meeste uitgevers: enthousiast aan de slag met mooie uitgaven, maar tekortschietend in de promotie ervan. In *real life*, maar jammer genoeg dus ook op het internet.

INHOUD

2 ACTUA

10 ALOYS OOSTERWIJK
Rik Sanders

14 STARS & STRIPS
Olav Beemer

16 TOON VAN DRIEL
Teus de Kruijf

22 DICK BOS
Rich Thomassen

26 PHILIPPE FRANCQ
Geert de Weyer

32 BERTUS KLAASSEN
Rik Sanders

37 BITS & PIECES
Ben Bits

38 DE AAP IN DE STRIP
Ger Apeldoorn

44 DE BOVENTOON

52 HEINZ SERVICE SPREAD

OMSLAG

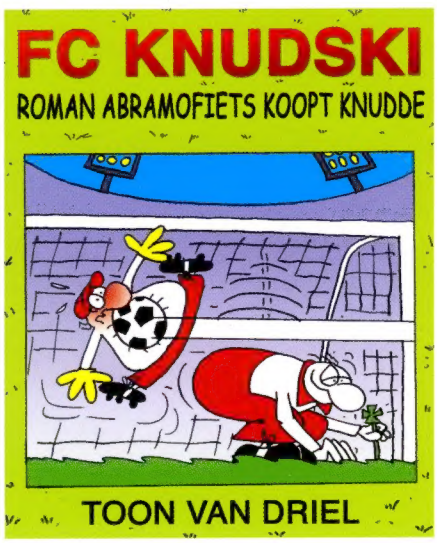

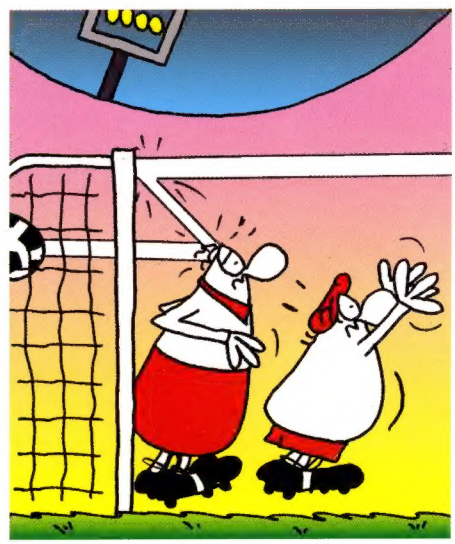

De linker tekening is het eerste omslagontwerp dat Toon van Driel ons toestuurde. Deze potentiële voorplaat voor het volgend jaar te verschijnen *F.C. Knudde*-stripalbum waaraan Van Driel momenteel werkt was qua vormgeving niet bruikbaar. Toch is het een mooie en typerende *Knudde*-plaat. Jaap, de dromerige goedzak die een klavertje vier plukt en Dirk, de ongelukkige doelman die daarvan de dupe wordt. Dirk ziet gewoontegetrouw de bal òf in het doel belanden òf krijgt deze op een gevoelig lichaamsdeel te verwerken. De reeksnaam *F.C. Knudde* is gewijzigd in *Knudski* in verband met de koop-lustige Rus Roman Abramofiets – bij Van Driel is de gepersifleerde persoon nooit ver te zoeken – die Knudde opkoopt.
Bij de tweede poging van Van Driel was het raak. Hij stuurde twee voorstellen. De ene staat hiernaast en de andere siert het omslag...

Vers bloed voor Storm!

FOTO ARCO VAN OS

Zes jaar na *De Armageddonreiziger* is er weer een *Storm*-album verschenen: *De navel van de dubbele god*. Het tekenduo Romano Molenaar en Jorg de Vos tracht onder auspiciën van scenarist Martin Lodewijk de 'Don Lawrence-sfeer' opnieuw op te roepen.

Na de dood van Don Lawrence in 2003 leek tevens het doek voor *Storm* gevallen. Dankzij de inspanningen van fan-uitgever Rob van Bavel kent deze Nederlands-Engelse topstrip een doorstart. Van Bavel nam de rechten van *Storm* over van uitgeverij Big Balloon. Hij begon met het succesvol herdrukken van de reeks, maar droomde ook van een vervolg, vertelde hij tijdens de presentatie van *De navel van de dubbele god* in de Melkweg in Amsterdam. Dat leidde tot een speurtocht naar nieuwe tekenaars: een lastige opgave. Van Bavel legde contacten met tekenaars uit Engeland, Verenigde Staten, Italië, Spanje en zelfs Indonesië maar allen hadden toch niet de 'x-factor of het lef om Don Lawrence op te volgen'.

Ten langen leste zocht Van Bavel de oplossing in eigen land. Hij benaderde Romano Molenaar (1971), een autodidact die voor diverse Amerikaanse uitgeverijen aan comicsreeksen meewerkte, zoals *X-Men*, *Wolverine* en *Witchblade*. En via een oproep in het fanblad kwam na een open sollicitatie inkleurder Jorg de Vos bovendrijven. De Vos (1976) had ervaring in het maken van wanddecoraties en ander sferisch en panoramisch tekenwerk. In de werkverdeling tekent Molenaar de strip uit, waarna Vos de tekeningen overschildert om er de magische 'Don Lawrence-touch' aan te geven. Ruim een jaar later ligt er nu *Storm 23: De navel van de dubbele god*. Het album is in een oplage van 20.000 exemplaren verspreid over duizend verkooppunten in Nederland en Vlaanderen.

'Lefgozers', noemt Van Bavel het duo, omdat 'zij wel de schoenen van Don durfden te passen.' Als 'coach' trok de uitgever van Don Lawrence Collection Martin Lodewijk aan, scenarist van de meeste *Storm*-albums. Hij schreef ook het verhaal voor het nieuwe album. Volgens Van Bavel is Lodewijk geen zachte leermeester. Molenaar kreeg bij voorbeeld aanwijzingen om de Amerikaanse tekentrucjes (veel poses, weinig detail) achterwege te laten en weer 'echt' te gaan tekenen om de personages te laten 'acteren' in de strip.

Lodewijk zelf bleek bij de presentatie immer kritisch. Hij was opgetogen en complimenteus – 'beide heren kunnen al behoorlijk in de voetstappen van Don staan' – maar benadrukte dat de doorstart van *Storm* nog in de kinderschoenen staat. 'Dat betekent ook dat er ruimte is voor verbetering en de serie dus potentie heeft.' RS

Stripschriftgift 2007

Trouwe abonnees treffen bij dit nummer als geschenk *Kobus Kat* aan, een album van 48 pagina's met alle afleveringen van deze strip die in 1975 in *Het Parool* verscheen. De 44 gags zijn geschreven door Otto Veenhoven en getekend door Henk Albers. Albers overleed – veel te jong – op 20 september 1987 en is dus al twintig jaar niet meer onder ons. De 72-jarige Veenhoven is *alive and kicking* en signeert *Kobus Kat* op zaterdag 29 september op de stand van Uitgeverij Stripstift.

De nieuwe *Stripschriftgift* is dit jaar ook zeer beperkt te koop voor €4,95 via onze webshop of tijdens De Stripdagen, maar... wie snel een jaarabonnement neemt op *Stripschrift* krijgt het boekje – samen met de giften van 2005 en 2006 – *Theaterdier* van Peter de Wit en *The Making of Havank* van Danier – gratis toegestuurd!

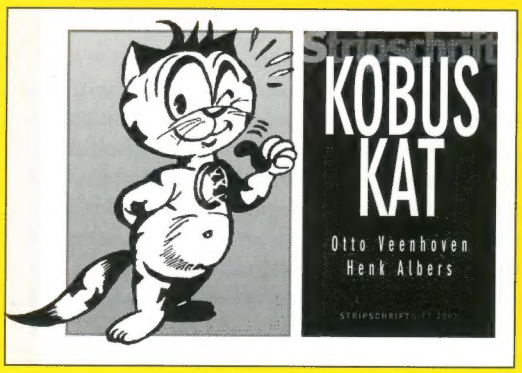

→ SUVAAL

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

FOTO ARCO VAN OS

Kalmthout eert Vandersteen

Fier houden diverse (ex-)medewerkers van Studio Vandersteen en een aantal andere betrokkenen een exemplaar van *Willy Vandersteen - Een leven in Kalmthout* omhoog. Dit boek van Jan Francken en Peter van der Knoop (geen ISBN, 164 pagina's, kleur, hk, E42,95) werd op 11 september feestelijk gepresenteerd in de raadzaal van het gemeentehuis van de Vlaamse gemeente. Het boek bevat naast herinneringen aan Vandersteen van inwoners van Kalmthout ook talrijke privé-foto's van de schepper van *Suske en Wiske* en onuitgegeven tekeningen die een relatie hebben met Kalmthout. Ook maakte een aantal tekenaars speciale illustraties voor het boek en leverden diverse Belgische bekendheden een bijdrage over hun ervaringen met Vandersteen en *Suske en Wiske*. De huidige *Suske en Wiske*-tekenaar Luc Morjaeu is verantwoordelijk voor het omslag. Wie het boek wil aanschaffen moet er snel bij zijn: de oplage van 1000 exemplaren is na voorintekening en bestellingen door de stripwinkels reeds uitverkocht.

Kalmthout-Heide eert zijn wereldberoemde dorpsbewoner – Vandersteen vestigde zich er in 1959 – verder met een buste en het vernoemen van een nieuw plein naar de geestelijk vader van Sus en Wis (niet ver van station Heide). Het borstbeeld op het Willy Vandersteenplein is gemaakt door Valeer Peirsman, die reeds het *Jommeke*-beeld in Middelkerke en het *Kiekeboe*-beeld in Zoersel op zijn naam heeft staan. RS

→ GAS & LICHT

DOOR RIK SANDERS

Maarten Pathuis

Maarten Pathuis heeft zich vooral ontwikkeld als cartoonist en niet zozeer als striptekenaar (al tekent hij de gagstrip *De kenners* voor *Voetbal Magazine*). Hij is vooral bekend om zijn bijdragen aan *Intermediair*. Zijn droog gevoel voor humor past goed bij vakbladen en huisorganen van bedrijven en instellingen. Vandaar ook dat *Management Team*, zusterblad van *Intermediair* (beide zijn uitgaven van VNU Media), hem vroeg om een aantal cartoons over illegale software en de opsporing daarvan door de BSA (Business Software Alliance). Zijn bijdragen waren bedoeld voor de special over 'SAM: Software Asset Management'.

Gerard Leever en Patty Klein

Gerard Leever en Patty Klein staan dit jaar 35 weken in de huis-aan-huisbladen van Gelderland met de strip *Dré & Gré in 't OV*. De strip is in opdracht van de provincie Gelderland gemaakt en moet lezers op een grappige manier attent maken op actuele ontwikkelingen in het openbaar vervoer, zoals het fenomeen 'OV-scout', of in te haken op campagnes.

Het ultieme doel is om mensen, via acties, te verleiden meer gebruik te maken van bus, trolley of trein. In *Dré & Gré in 't OV* wordt steevast verwezen naar de actiewebsite *www.gelderland.nl/ovinnovatie* .

In oktober komt er een einde aan de reeks, maar Peter Nijenhuis, beleidsambtenaar van de provincie Gelderland meldt dat er een vervolg komt. 'We starten aansluitend met een tweewekelijkse *Dré & Gré in 't OV* .

Ditmaal zal de strip, die een jaar lang loopt, minder gekoppeld zijn aan acties, maar wordt die ingezet als voorlichtingsinstrument voor algemene onderwerpen of grote gebeurtenissen.'

Dré & Gré in 't OV
NOG AAN HET WERK IN DE BUS?
JA ZIET U, IK BEN SCOUT BIJ HET OV EN IK CONTROLEER OF DE BUS OP TIJD RIJDT EN SCHOON IS EN ZO.
WAT EEN LEUK EN NUTTIG WERK!
IS HET OOK! IEDEREEN VAN ZICH ALS SCOUT OPGEVEN EN MEEDOEN! U OOK!
DAT LIJKT ME WEL WAT, ALS KIND WILDE IK ALTIJD AL BIJ DE SCOUTS...
MAAR IK MOCHT NOOIT VAN MIJN OUDERS!
EN ZO...
'S AVONDS ALS HET KAMPVUUR BRANDT... JODELODELIE...
EVEN NOTEREN... HET IS VANDAAG ERG LAWAAIIG IN DE BUS
HÉ SCOUT! JE MOET NIET ZINGEN MAAR SCHRIJVEN!
9292
Deze strip wordt u aangeboden door de Provincie Gelderland. Meer weten over de OV-scouts? Ga naar www.gelderland.nl/ovinnovatie
Openbaar Vervoer
Gelderland

NATUURLIJK PUBLICEREN (STRIP)TEKENAARS AL VAN OUDSHER HUN WERK IN DIVERSE KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN, MAAR SINDS DE VOORPUBLICATIEMOGELIJKHEDEN IN REGULIERE STRIPWEEKBLADEN IN NEDERLAND VERSCHRAALD ZIJN VERSNIPPERT HET AANBOD MEER DAN OOIT. STRIPSCHRIFT BRENGT REGELMATIG LICHT IN DE DUISTERNIS EN MAAKT OVERZICHTELIJK WAAR AL DIE LIEVELINGSAUTEURS HUN GAS EN LICHT VAN BETALEN. TIPS VOOR DEZE RUBRIEK WORDEN ZEER OP PRIJS GESTELD.

Lachen om mens en religie

In Het Markiezenhof in Bergen op Zoom loopt nog tot en met 22 oktober 2007 de expo *Ongelooflijk!* met cartoons over het thema 'mens en religie'. De tentoonstelling is opgezet in het kader van het 15e Nederlandse Cartoonfestival. De Amerikaanse cartooniste Ann Telnaes kreeg de trofee (en een geldprijs) voor de beste cartoon van 2007.
Wie de expositie aan zich voorbij laat gaan kan altijd nog terugvallen op de gelijknamige catalogus (Artbooks Publishers, ISBN 978-90-811680-1-4, 120 pagina's, kleur, sk, €10). Daarin staat werk van de meest uiteenlopende cartoonisten uit binnen- en buitenland. Vanuit Nederland zijn bijdragen opgenomen van Jan-Bart Dieperink (lees ook *Stripschrift 386*), Len Munnik, Tom Janssen, Herman Jan Couwenberg (Djanko), Fritz Behrendt, Bert Witte, Frans Mensink, Huub Coenen, Willy Lohmann, Mark Baars, Elly Holzhaus, Aad Meyer en Joep Bertrams. RS

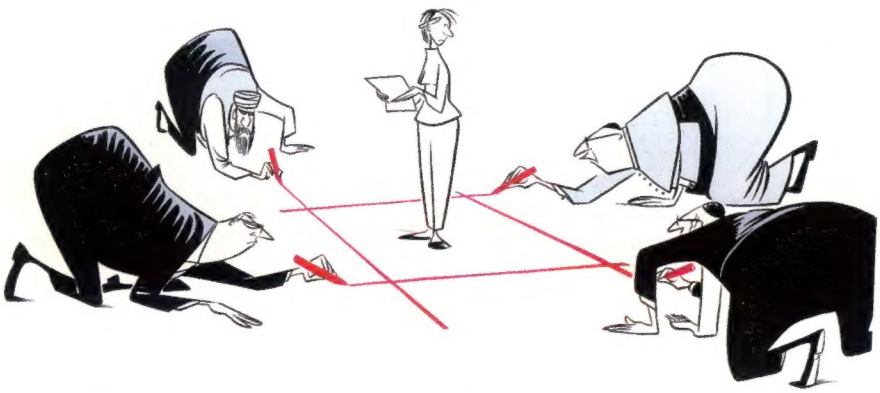

Vraagtekens!

De uitroeptekenwaardering van diverse gerecenseerde boeken in onze rubriek 'De boventoon' in *Stripschrift 386* riep bij sommige lezers waarschijnlijk vraagtekens op. Dat kunnen wij ons goed voorstellen, want er klopte her en der – we zeggen het maar zoals het is – geen bal van. Bijgaand een opsomming van de albums waarmee het misging, deze keer voorzien van de juiste waardering. Excuses aan de betrokkenen die champagne hebben laten aanrukken.
De redactie

- De Bamburgers 2
- Bunker 1
- Hauteville House 1 en 2
- Hic Sunt Leones 2
- Loeder
- Marc Verhaegen Vintage 1
- Nitro
- Nozzman 1
- Plunk 1
- Poison Ivy 1

ADVERTENTIE

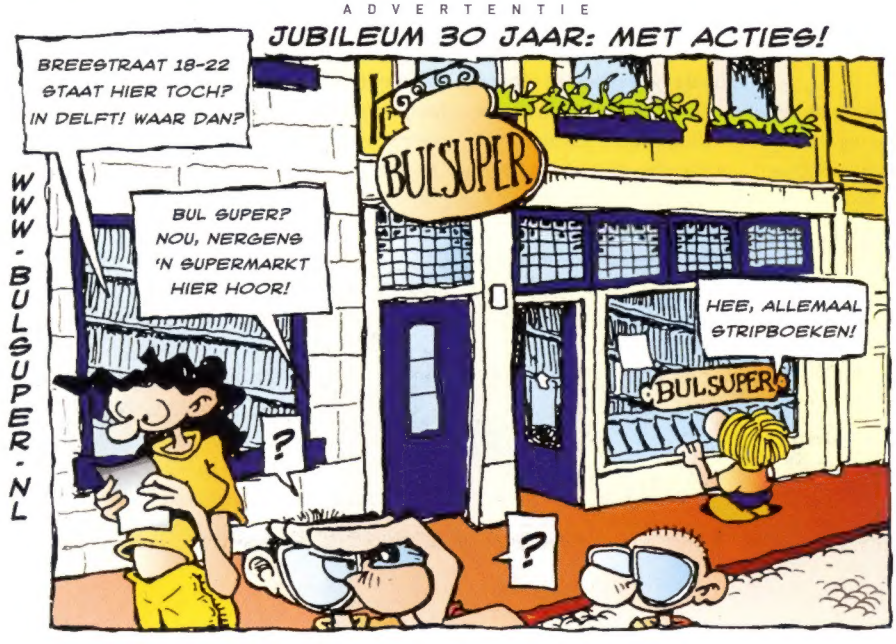
JUBILEUM 30 JAAR: MET ACTIES!
BREESTRAAT 18-22 STAAT HIER TOCH? IN DELFT! WAAR DAN?
BUL SUPER? NOU, NERGENS 'N SUPERMARKT HIER HOOR!
BULSUPER
HEB, ALLEMAAL STRIPBOEKEN!
BULSUPER
WWW.BULSUPER.NL

→ FLITSEN

➲ Tijdens het Stripfestival van Middelkerke is dit keer een stripbeeld van de bevallige Fanny uit de serie *Kiekeboe* onthuld. ➲ *The Simpsons Movie* bracht in Amerika in het eerste weekend maar liefst 72 miljoen dollar op. Ook in Nederland scoort film goed en verdrong *Shrek 2* van een eerste plaats in de categorie beste animatiefilmopening. ➲ Gwyneth Paltrow gaat na haar bevalling weer als actrice aan de slag in de film *Iron Man*. Zij speelt de rol van Virginia 'Pepper' Potts. De film, met Robert Downey Jr. in de hoofdrol, is op het gelijknamige stripverhaal gebaseerd. ➲ Jenna Jameson, een actrice uit het pornogenre, schrijft en speelt zelf de hoofdrol in een reeks stripboeken. Als de heldin Shadow Hunter gaat Jenna gekleed in lederen g-string, al zal zij haar voorheen intieme delen in de strip niet tonen. De uitgever heet Virgin… ➲ Het Prins Bernard Cultuurfonds heeft de heemkundekring De Vierschaer uit Wouw €3000 geschonken om het stripboek *Pieter van den Cruydencoeck en het mysterie van de Wouwse tijdspoorten* te laten maken over de historie van de Wouwse dorpen. Tekenaar Eric van der Heijden heeft er naar eigen zeggen 850 uur tekenwerk inzitten. Het album wordt gratis aan leerlingen groep 8 van de plaatselijke basisscholen geschonken en is via secretaris@de-vierschaer-wouw.nl ook te bestellen. ➲ Onderzoek heeft aangetoond dat een derde van de lezers van weekblad *Donald Duck* ouder is dan 18 jaar. Uitgever Sanoma onderzoekt hoe de marketing beter op deze volwassen doelgroep kan worden afgestemd. ➲ Op 2 en 3 september vond Manuscripta plaats, een evenement dat het boekenseizoen 2007/2008 opende. Meer dan 115 Nederlandse uitgevers presenteerden hun fonds. Diverse striptekenaars – Martin Lodewijk, Peter de Wit en Hanco Kolk bij voorbeeld – gaven tekenles tijdens een 'stripschool'. ➲ *Quick en Flupke*, de reeks over twee Brusselse straatjongens getekend door Hergé, gaan binnenkort in India verschijnen. In *Indian Express* wordt een twaalfdelige reeks aangekondigd. ➲ Het boek *Herinneringen* van Rudolf Kahl, twee jaar geleden nog in heruitgave verschenen bij uitgeverij Xtra, zal als eerste Nederlandse grafische roman worden uitgegeven in China. ➲ Tijdens het stripevenement Strip Turnhout wordt op vrijdagavond 14 december in de plaatselijke Warandeschouwburg de aftrap gegeven van een comedy- en cabaretnacht onder de noemer *30 jaar Kiekeboe: Eindelijk grappig!* Samensteller is Merho en medewerking is er ondermeer van Hans Dorrestijn. ➲ De afsluiting op zondag 16 december bestaat uit een optreden van de band Spinvis dat live van illustraties wordt voorzien door verschillende tekenaars. Voor de artistieke regie tekent Hanco Kolk. ➲ *P-magazine* had een aardige en pikante actie in petto. Op een poster van Fanny – uit de reeks *Kiekeboe* – konden lezers een beschermlaagje wegkrabben dat was aangebracht over haar borsten. Slechts vijftig gelukkigen(?) zouden daarbij haar trots ook echt te zien krijgen, de rest bleef met een kater achter. ➲ Lydia Rood schreef *Kaloeha Ozong*, het kinderboekenweekgeschenk van dit jaar; de illustraties zijn van striptekenaar Kees de Boer. Oplage: 425.000 exemplaren! ➲ Wouter Bos wordt minister-president, althans in de film *Kapitein Rob en het geheim van professor Lupardi*. Het is het acteerdebuut van de politicus die een kleine rol naast Katja Schuurman en Thijs Römer zal vertolken. ➲ Nicola Pugno, als nanotechnoloog verbonden aan de technische hogeschool van Turijn, heeft op basis van moleculaire tentakels superklevende (hand)schoenen ontwikkeld waarmee mensen à la Spider-Man tegen muren op kunnen klauteren. ➲ Op 6 maart 2009 (03-06-09 op z'n Amerikaans) verschijnt *Watchmen* in de bioscopen. De regie van de verfilming van deze legendarische strip van Dave Gibbons en Alan Moore is in handen van Zack Snyder die eerder de rolprent *300* voor zijn rekening nam. ➲ Een andere filmgrootheid, Vito Corleone alias *The Godfather*, gaat ook in een stripversie verschijnen. Greg Scott mag kakelverse scenario's tot een comicversie bewerken. ➲ Als laatste in het rijtje verstripte filmhelden: *Indiana Jones*. Hoewel niet voor het eerst in stripvorm, is aangekondigd dat uitgeverij Dark Horse nieuwe verhalen op de markt gaat brengen. ➲ Vertigo, onderdeel van DC Comics, gaat *Greendale*, het conceptalbum van Neil Young uit 2003, in stripvorm op de markt brengen. Het verhaal dat zich afspeelt in het fictieve plaatsje Greendale start op de avond dat Amerika Irak binnenvalt. ➲ Om nieuwe en jonge lezers te trekken gaat de Britse uitgever Harper Collins het complete oeuvre (83 boeken) van Agatha Christie in stripvorm uitbrengen. Binnen één jaar! moet dit voor elkaar zijn. Voorlopig alleen in het Engels.

DE STRIPDAGEN 2007

Op 29 en 30 september grijpen voor de derde achtereenvolgende maal in Houten De Stripdagen weer plaats. Hoewel de informatievoorziening summier is, laat op gang kwam en organisator Het Stripschap alle genoemde onderdelen slechts onder voorbehoud kan toezeggen, proberen we een zo volledig mogelijk beeld van het programma te geven, inclusief alle prijzen en nominaties.

De exposities

Het programma bestaat uit een aantal exposities waarvan een viertal georganiseerd door Het Stripschap zelf. Zo worden tentoonstellingen over de Stripschapprijzen 2007 en de Bulletje en Boonestaakschaal 2007 ingericht en wordt aandacht besteed aan het veertigjarige jubileum van Het Stripschap door een overzicht te bieden van alles wat er in die jaren bij de vereniging is verschenen, zoals ledenkaarten, programmaboeken, posters, dossiers en kalenders. De vierde expositie is getiteld *Pipo de Clown Remastered* en gaat over de voorgenomen vernieuwde uitgave van de klassieke strip van tekenaar Jan van der Voo en schrijver Wim Meuldijk die werd voorgepubliceerd in weekblad *Donald Duck* en begin jaren 1970 in albumvorm verscheen.

Stripmakers Frans le Roux en Roelof Wijtsma richten een expositie in over hun stripreeks *Arin en het volk van de Hunebedbouwers*, mede naar aanleiding van het verschijnen van het derde album van die reeks. Ook het lang verwachte *Storm*-album van tekenaar Romano Molenaar en inkleurder Jorg de Vos is aanleiding voor uitgever Rob van Bavel van Don Lawrence Collection voor het maken van een overzicht. Tot slot doet uitgeverij Silvester een duit in het expozakje door een tentoonstelling over *UFO* van Lewis Trondheim en Fabrice Parme te verzorgen.

Het overige programma

Standaard programmaonderdelen, mits goed georganiseerd niet minder leuk, zijn er ook dit jaar weer volop. Zo mogen de bezoekers zowel zaterdag als zondag een stripveiling verwachten, kunnen deskundigen zich uitleven bij een tweetal quizzen, mogen de filmliefhebbers de nodige trailers, videoclips en animaties tegemoet zien – onder andere de tekenfilm *De kat van Oblomow*, de videoclips *Storm Inside* en *Claire* (Robert van der Kroft) en een teaser van de speelfilm *Kapitein Rob en het geheim van professor Lupardi* – en worden de kinderen volop vermaakt met kleurwedstrijden, eigen stripveilingen, puzzelen, schminken, een heuse stripspeurtocht en het groot niet te vermijden *Suske en Wiske*-springkasteel.

De strips en stripmakers

Natuurlijk draait het tijdens De Stripdagen om strips en stripmakers. Vrijwel de gehele Nederlandstalige stripscene geeft dan ook op één of beide dagen acte de présence. Een kleine greep uit het aanbod: Dick Vlottes, Marc Verhaegen, Eric Heuvel, Hein de Kort, Erik Kriek, Ever Meulen, Paul Geerts, Guido van Driel, Peter Pontiac en Gerrit de Jager. Speciale kennismakingsmomenten, tegenwoordig fraai *Meet & Greet* geheten, zijn er met Jan Kruis, Robert van der Kroft, Igor Kordey (*De verborgen geschiedenis*, *Empire*) en de makers van het nieuwe *Storm*-album: Martin Lodewijk, Romano Molenaar en Jorg de Vos. Speciale stripuitgaven zijn er van Evert Geradts (*Het complete Alsjemaar Bekend Band Boek!*), Kees Sparreboom, die samen met Dana van Son *Mamma Care* maakte en Jesse van Muylwijck, weer even 'over' uit Canada om zijn tiende *De rechter* te presenteren en zijn dertigjarig stripjubileum te vieren. Verder verwachten we een fonkelnieuwe *Meccano* van Hanco Kolk, een René Follet-strip, *De Zingari*, bij Arcadia en het qua productie naar voren gehaalde album *Vrouwen* van Stripschapprijswinnaar Aloys Oosterwijk.

De prijzen

Waarmee meteen het laatste onderdeel aan de orde is: de te vergeven prijzen. De Stripschapprijs 2007 gaat dus naar Aloys Oosterwijk, waarover verderop in deze *Stripschrift* meer te lezen en te zien is. De P. Hans Frankfurtherprijs, de jaarprijs voor bijzondere verdiensten, is dit jaar voor Ronald Grossey die onlangs zijn boek *Studio Vandersteen - Kroniek van een legende* presenteerde waarin hij de geschiedenis van Belgische Studio Vandersteen behandelt (zie *Stripschrift 385*).

De nominaties

Nieuw dit jaar is de Productieprijs. Het Stripschap wil daarmee vakmensen die in de stripwereld voornamelijk achter de schermen werken in het zonnetje zetten. Vertalers, letteraars, inkleurders en ontwerpers komen voor deze prijs in aanmerking. Dit jaar zijn genomineerd:

- Wilma Leenders, inkleuring van *Single 6: Glamour*
- Frits van der Heide, vertaling van *Donjon Parade 2: De wijze van het getto*
- Rudy Vrooman, ontwerp van de *Arman en Ilva*-reeks

Tot slot de nominaties voor de albumprijzen. De jury heeft daarin nog maar vier categorieën benoemd. Terwijl voor de Nederlandse albums prijzen beschikbaar zijn in de categorieën *Jeugd, Avontuur en Vermaak* en *Literair* is er nog maar één prijs voor het beste buitenlandse stripalbum. De reden is dat buitenlandse stripmakers vrijwel nooit hun prijs in ontvangst komen nemen.

Beste Nederlandse album in de categorie Jeugd

- *Bob Evers 2: Avonturen in de Stille Zuidzee* en *3: Drie Jongens op een onbewoond eiland* door Hans van Oudenaarden en Frank Jonker, naar de verhalen van Willy van der Heide (uitgeverij Boumaar)
- *De zoektocht* door Eric Heuvel, Ruud van der Rol en Lies Schippers (Anne Frank Stichting/L)
- *Plunk 1: I Love Plunk!* door Luc Cromheecke en Laurent Letzer (Dupuis)

Beste Nederlandse album in de categorie Avontuur en Vermaak

- *Single 6: Glamour* door Hanco Kolk en Peter de Wit (Harmonie)
- *Havank 1: Hoofden op hol* door Danier (L)
- *Bloeddorst 1* door diverse auteurs, samenstelling: Menno Kooistra (Bee Dee)

Beste Nederlandse album in de categorie Literair

- *De ondergang van Amsterdam* door Guido van Driel (Oog & Blik/Harmonie)
- *De maagd en de neger* door Judith Vanistendael (Oog & Blik/Harmonie)
- *Het jaar van de olifant 1 en 2* door Willy Linthout (Bries)

Beste buitenlandse album

- *Boeddha 1: Kapilavastoe*, *2: Vier ontmoetingen*, *3: Devadatta* en *4: Het Woud van Oeroevela*, Osamu Tezuka (L)
- *Magasin General 1: Marie* en *2: Serge* door Régis Loisel en Jean-Louis Tripp (Casterman)
- *Anna Knots 1: Ik ben een monster* door Vincent Zabus en Valéry Vernay (Dupuis)

TdK

UFO VAN TRONDHEIM EN PARME

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Voor strips, boeken, originele tekeningen, autofolders, strip-verzamelobjecten en veel meer kijk je op www.profbarabas.nl
-MAU-
Prof. Barabas
Met spoed gezocht: mooie stripverzameling. Barabas biedt u een eerlijke en goede prijs!! Mail ons op info@profbarabas.nl of bel 06-16110888

→ WEBFLITSEN

IN HET KORT STAAT HIERONDER EEN AANTAL ONLINE-NIEUWSBERICHTEN UIT DE AFGELOPEN PERIODE. WILT U DE VOLLEDIGE VERSIE NALEZEN, SURF DAN SNEL NAAR WWW.STRIPSCHRIFT.NL

➲ 26 AUG Museum Singer Laren kondigt een tentoonstelling aan over de parallellen tussen strip en kunst. Het museum meldt de tentoonstelling in te richten om de negende kunst de erkenning te geven die het verdient.
Belangstellenden moeten nog wel even geduld hebben, de opening is in februari 2008

➲ 31 AUG Al jaren vragen veel liefhebbers om herdrukken van de serie *Roodbaard*. En eind 2007 is het dan zover: uitgeverij Bee Dee start een integrale heruitgave.

➲ 31 AUG Tussen 1947 en 1950 maakte de Amerikaanse schrijver Jack Kerouac meerdere reizen dwars door de Verenigde Staten en Mexico. Kerouac schreef daarover in 1951 in drie weken een deels autobiografisch roman getiteld *On the Road*. Pas in augustus 1957 werd het boek voor het eerst uitgegeven. Schrijver Auke Hulst en illustrator/striptekenaar Raoul Deleo ondernamen vijftig jaar na deze uitgave de reis opnieuw en schreven en tekenden hun eigen variant: *De eenzame snelweg*.

➲ 07 SEP Op 2 oktober 1947 verscheen de eerste strook van *Nero* in de krant *De Nieuwe Gids*. Zestig jaar later is de stripreeks in Vlaanderen nog altijd onverminderd populair. Het is daarom dat onze zuiderburen in het najaar een klein feestje vieren.

➲ 07 SEP Op 15 en 16 september biedt de Belgische spoorwegen belangstellenden de mogelijkheid een kijkje achter de schermen van het spoorbedrijf te nemen. Het evenement *Leve de trein!* staat mede in het teken van *Kuifje* vanwege de honderdste verjaardag van schepper Hergé èn omdat Kuifje trouw treingebruiker was tijdens zijn avonturen.

ADVERTENTIE

STRIPSCHRIFT OP DE STRIPDAGEN 2007

Ook dit jaar zal de redactie van *Stripschrift* op De Stripdagen voltallig acte de présence geven. Samen met onze uitgever Stripstift bemannen wij op zaterdag 29 en zondag 30 september een mooie stand en hebben ook nog eens veel speciale gasten uitgenodigd. Op deze pagina's geven we een overzicht van alle aanwezige auteurs. Bij elke auteur staat duidelijk op welke dag hij of zij aanwezig is. We hopen veel van onze lezers te mogen verwelkomen!

PETER DE WIT

Uiteraard is Peter de Wit aanwezig om de stripparel ***Vader en Dochter 1: Gezin zonder hoeksteen*** te signeren. In samenwerking met uitgeverij De Harmonie presenteren we ook zijn nieuwste succesvolle ***Sigmund***-bundeling: ***Burka Babes***.

AANWEZIG: ZATERDAG EN ZONDAG

OTTO VEENHOVEN

Otto Veenhoven is de scenarist van ***Stripschriftgift 2007: Kobus Kat***. Hij maakte deze strip samen met Henk Albers in 1975 en is dolgelukkig dat er nu eindelijk een bundeling is.

Zie voor meer info over deze uitgave pagina 3 van dit nummer van *Stripschrift*.

AANWEZIG: ZATERDAG

WILLY LOHMANN

Willy Lohmann is onvermoeibaar. Zelfs als er even niemand in de buurt is om ***Kraaienhove***- en ***Marco Silvester***-parels te laten signeren tekent hij door. We nemen voor de liefhebbers trouwens ook de eerdere bundelingen uit 1983 en 1984 mee, van uitgeverij De Meulder, waarin de eerste zes verhalen zijn opgenomen.

AANWEZIG: ZATERDAG EN ZONDAG

MARTIN-JAN VAN SANTEN

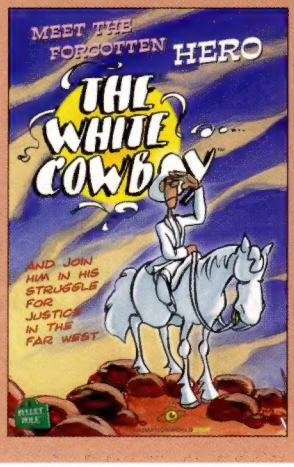

Een nieuwe serie *White Cowboy*-animaties was kortgeleden nog te zien op tv.

Maar er is natuurlijk ook ooit een stripalbum van verschenen. Weer ruim voorradig, en Martin-Jan van Santen signeert ze met plezier.

AANWEZIG: ZONDAG

DIK BRUYNESTEYN

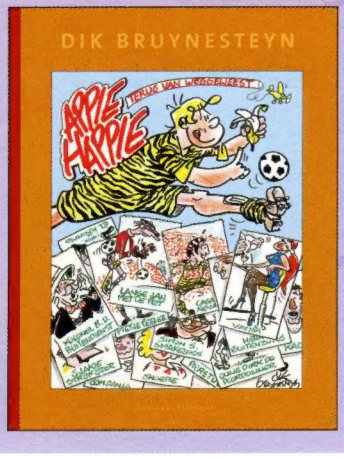

Ja, wat moeten we zeggen over Dik? Dit jaar tachtig geworden en nog steeds niet te temmen. Zoiets. Beide edities van ***Appie Happie terug van weggeweest*** hebben we bij ons, maar natuurlijk ook de pareltjes ***Honger naar de bal*** (bijna uitverkocht) en ***Gevaarlijk spel zonder grenzen***.

AANWEZIG: ZATERDAG EN ZONDAG

RONALD GROSSEY

De kersverse winnaar van de P. Hans Frankfurtherprijs 2007 signeert – met dank aan uitgeverij Roularta – zijn boek ***Studio Vandersteen – Kroniek van een legende – 1947-1990***.

Zie ook ons uitgebreide artikel in ***Stripschrift 385***.

AANWEZIG: ZATERDAG

ERWIN SUVAAL

Erwin Suvaal heeft ieder nummer een getekende column in ***Stripschrift*** . Samen met zijn broer maakte hij het boekje ***Bloedworst, zweetsok en krokodillentranen*** dat hij uiteraard signeert voor de liefhebbers van zijn werk.

AANWEZIG: ZONDAG

MANON ALBERS

Henk Albers (1927-1987) was een begaafd tekenaar. Als enige Nederlandse stripmaker ontmoette hij Walt Disney. Met goedkeuring van Morris tekende hij Lucky Luke.
Toch bleef hij relatief onbekend. Waarom?
In ***Henk Albers – Een leven*** – dat voor het eerst te koop is tijdens De Stripdagen – volgt zijn dochter Manon haar vaders spoor.
Het boek is uitgebreid voorzien van uniek illustratiemateriaal.

AANWEZIG: ZATERDAG EN ZONDAG

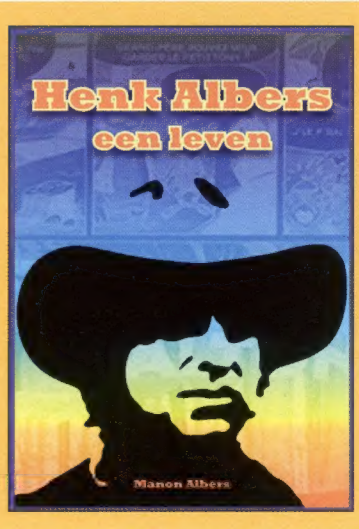

TOON VAN DRIEL

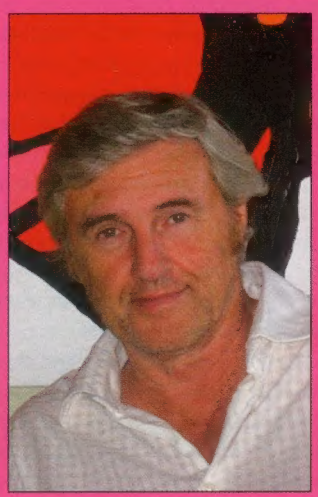

Als onderwerp van ons hoofdartikel van dit nummer van ***Stripschrift*** mag Toon van Driel niet ontbreken.
En hij neemt zijn nieuwste albums van ***De Stamgasten*** uiteraard mee.

AANWEZIG: ZATERDAG

HERMAN VAN VEEN & JAN BART DIEPERINK

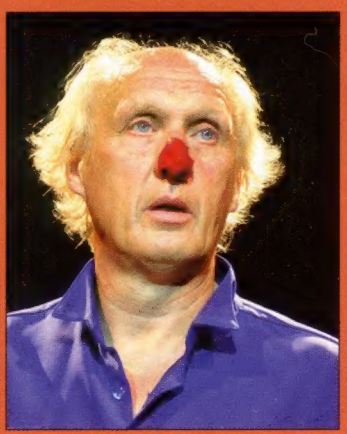

FOTO ROLI WALTER

Uitgeverij Stripstift is natuurlijk apetrots dat ook Herman van Veen naar De Stripdagen komt. Samen met Jan Bart Dieperink signeert hij de stripparel ***Hermanus 1: Onzinnige avonturen***, waarvan ook een Duitse genummerde editie is verschenen.

Voor completisten die het boekje aanschaffen hebben zij ook nog een leuke verrassing bij zich.

HERMAN AANWEZIG: ZONDAG VANAF 13 UUR
JAN BART AANWEZIG: ZATERDAG EN ZONDAG

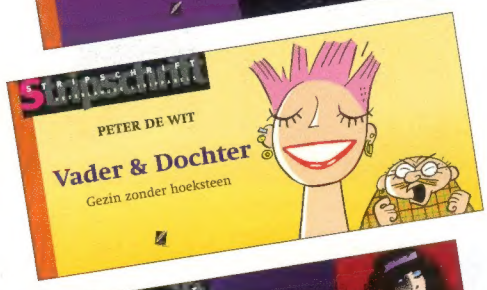

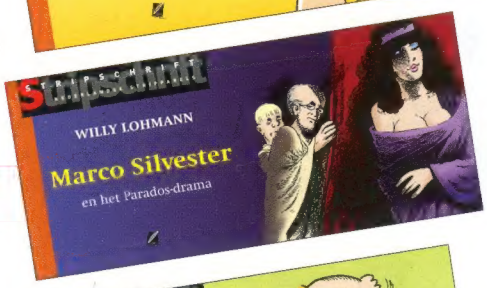

Gefeliciteerd, Aloys!

DOOR **RIK SANDERS**

FOTO'S RUDY VROOMAN

Aloys Oosterwijk, schepper van de *Panorama*-strip *Willems wereld*, krijgt de Stripschapprijs 2007. De burgemeester van Houten, Cor Lamers, overhandigt hem deze belangrijkste Nederlandse stripprijs op zaterdag 29 september tijdens De Stripdagen.

OP DEZE 'SPREAD' FELICITATIES AAN ALOYS OOSTERWIJK DOOR STRIPMAKERS VAN STUDIO DE WITTENKADE.

BOVEN - **Floor de Goede, maker van *Do Know You Flo*, kwam reeds op 13-jarige leeftijd met zijn moeder naar de studio om het vak af te kijken.**

RECHTS - **Margreet de Heer komt op de fiets uit Zaandam om op de studio te werken aan allerlei strips voor Malmberg.**

ERNAAST - **Floris Oudshoorn, staat met *Swamp Thing* dagelijks in *Het Parool*.**

En? Een blij mens?

Aloys Oosterwijk: Zeker, erg blij zelfs! Ik ben een striptekenaar die al jarenlang serieus bezig is met zijn vak. Als zoiets wordt gewaardeerd met een oeuvreprijs is dat een prachtige erkenning van mijn bestaan als tekenaar.

In het persbericht van Het Stripschap lees ik dat het publiek je vooral kent van *Willems wereld*, omschreven als een zwartgallige gagstrip uit *Panorama* over een kroegganger en hoerenloper...

Zwartgallig? Hoezo? Dat vind ik een misplaatste typering. Strips uit de periode 1980-1990: die waren zwartgallig en gingen overal tegenin. Maar *Willems wereld*? Nee, dat is meer een volkse strip die handelt over een burger die in de pas wil lopen, maar daar geregeld moeite mee heeft. Zwartgallig is zo'n bedachte, intellectuele term. Daar kan ik niets mee. Ik publiceer *Willems wereld* in *Panorama*, een blad voor de zwijgende, mannelijke meerderheid in Nederland. Die lezers hebben niets met zwartgallig. Die steken hun duim omhoog als ze het leuk vinden, maar hullen zich meestal in stilzwijgen. Dat is wel eens jammer: als je voor een spraakmakend tijdschrift werkt krijg je veel meer reacties. Ik ontvang wel eens een brief van iemand die een aflevering niet leuk vindt, alleen staat er nooit bij waarom!

Heb je al een nieuw onderkomen, nu 'jouw' Studio De Wittenkade in Amsterdam de deuren sluit?

Ja, ik verhuis met Ben Westervoorde en Floris Oudshoorn naar een nieuw atelier in Het Sieraad, een kunstenaarsgebouwencentrum in Amsterdam. Ik heb nog geprobeerd om Peter de Wit, die officieel de huurder was, om te praten. Maar hij vond het mooi geweest en wilde een plek voor zichzelf. Dat begrijp ik best: we

BEN JE NET EEN BEETJE GEWEND AAN JE IMAGO VAN SYMPATHIEKE LOSER ...
...GEVEN ZE JE DE STRIPSCHAPPRIJS!
...PRIJS, JA?
MAG IK 'M VASTHOUDEN?
Gefeliciteerd Aloys!
Margreet

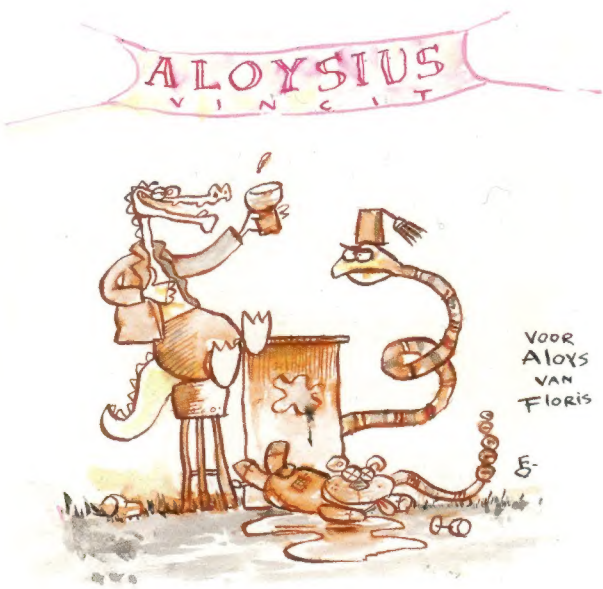

hebben zeventien jaar tegen elkaar aangekeken... met veel plezier overigens!
Probleem was dat toen Peter vervolgens aangaf dat hij niet meer de huurder zou zijn, de woningcorporatie het pand weer een woonfunctie wilde geven. Al die jaren gedoogde de corporatie de situatie dat wij er een bedrijfsfunctie in de vorm van een studio van hadden gemaakt. Dus moesten we verkassen.

Het is wel een hectische periode! Ik begreep dat er ook een nieuw boek van je verschijnt bij uitgeverij L: *Vrouwen*.
Ja, *Vrouwen* is een bundeling van 160 pagina's van een aantal avonturen rond de belangrijkste vrouwen uit *Willems wereld*, aangevuld met nieuwe afleveringen. Het leuke is dat die 'vrouwenafleveringen' in dit album op een gestructureerde manier zijn gerangschikt en niet als losse episodes, zoals in de albums waarin ze al gestaan hebben. Dat geeft een heel ander verband. Bovendien wordt het een kleinere uitvoering dan de vorige albums: iets groter dan A5, gebonden, en in zwart/wit.

Pardon!? Zwart/wit? Maar *Willems wereld* is toch een kleurenstrip?
Ja, maar Jacques Post van uitgeverij L denkt met een uitgave in kleiner formaat en in zwart/wit een grotere groep stripliefhebbers te bereiken. Uitgeverij L heeft tot nu toe drie prachtige, grote kleurenalbums uitgebracht, maar de verkopen bleven achter. 'Een boek in kleur spreekt de volwassen man niet meer aan', vindt Jacques. Ik hoop dat-ie gelijk heeft. Ik ben op een punt gekomen dat ik me daar niet meer druk om ga maken. Zelf zou ik het liefst *Willems wereld* in de supermarkten en benzinestations zien liggen, maar regel daar maar eens een uitgeverij voor. Ik heb in het verleden wel eens met grote publieksuitgevers te maken gehad, zoals Rob Harren van *Rooie oortjes*. Maar die behandelden me als 'stront' en wilden me afschepen met een zo klein mogelijk opbrengstpercentage.

Aloys in het kort

Aloys Oosterwijk (1956) volgde de Akademie voor Beeldende Kunsten te Arnhem. Hij is mede-oprichter van Studio Arnhem en Studio De Wittenkade. Zijn eerste strips verschenen in de tijdschriften De Gekleurde Omelet, Tante Leny Presenteert, De Vrije Balloen *en* Talent. *In 1978 debuteerde hij met het album* Een keurig wit pakje met geen vlekje besmeurd. *Tussen dan en 1996, als de eerste* Willems wereld *in* Panorama *wordt gepubliceerd, liggen de jaren van* Cor Morelli *(de voorloper van* Willems wereld*), de verhalen voor het meisjesblad* Tina *en zijn erotische verhalen.*

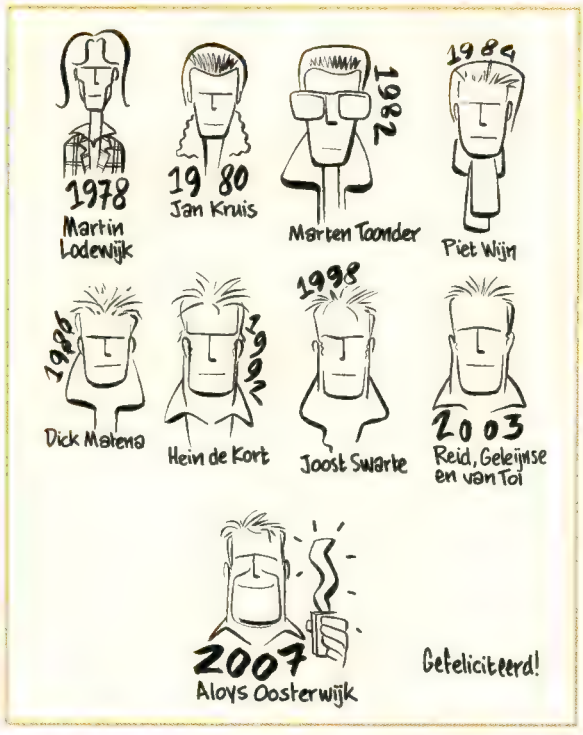

LINKSBOVEN - Peter de Wit, de maker van *Sigmund* zette de studio op in 1985. Kort erop kwamen Aloys en Hanco erbij. Studio Kolk, De Wit en Oosterwijk was geboren.

BOVEN - Maaike Hartjes kwam op de studio toen De Zwarte Handel, haar studio, stopte. Met haar felicitatie portretteert ze ook: (buiten) Floor de Goede, Margreet de Heer, zichzelf, Floris Oudshoorn, Ben Westervoorde en (binnen) Hanco Kolk, Peter de Wit, Aloys Oosterwijk.

LINKS - Hanco Kolk reisde jarenlang vanuit Arnhem naar Amsterdam om er wekelijks zo'n dag of drie op de studio te werken..

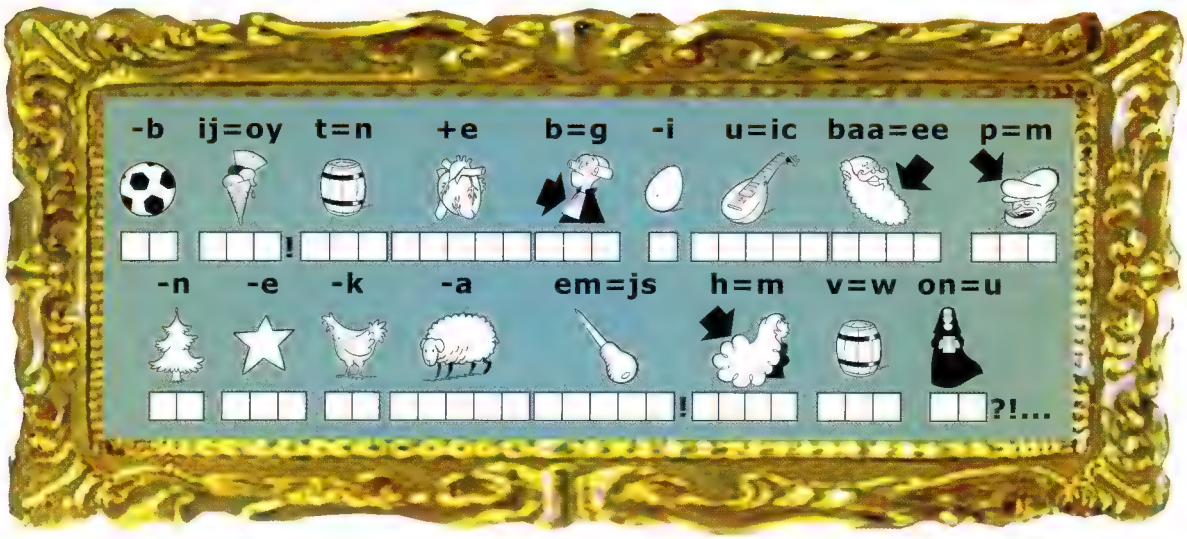

LINKS - Ben Westervoorde kwam op enig moment bij de studio. Rond die tijd verhuisde Hanco naar Velp en ging thuis werken.
De studio heette vanaf toen Studio De Wittenkade.
Ben maakte een speciale aflevering van *Rebuzz*, de strip die hij dagelijks maakt met Peter de Wit voor *AD*.

FOTO ARCHIEF HANCO KOLK

BOVEN- Aloys Oosterwijk, Peter de Wit en Hanco Kolk voor studio De Wittenkade, rond 1994. Emile de hond was van Aloys.

RECHTSBOVEN - Ben Westervoorde, Peter de Wit, Floris Oudshoorn en Aloys op tramhalte De Wittenkade

Zijn er nog andere plannen? Ga je ook zoals menig collega een roman verstrippen?

Nee, alsjeblieft: dat is niks voor mij! Ik vind het een eer om, zoals in het juryrapport staat, met Peter van Straaten te worden vergeleken, maar daar houdt mijn literaire affiniteit ook op. Mijn belangrijkste doel is om met *Willems wereld* een groter publiek te bereiken. Daarnaast ligt er een plan om een bundel uit te brengen van mijn rechtbanktekeningen en -schetsen die ik voor *Panorama* en *AD* maak, maar dat verkeert nog in een pril stadium.

Ik werk verder nog aan een nieuwe strip, die zich in Afrika afspeelt, en ik lever illustraties in opdracht voor bij voorbeeld *AD* en *Reader's Digest*. Neem gerust een kijkje op mijn website *www.willemswereld.nl*

rik.sanders@stripschrift.nl

RECHTS - Maandag 3 september kreeg Aloys onverwacht bezoek van Ger Apeldoorn, Meerten Welleman en Jos van Waterschoot van Het Stripschap, die hem het plezierige nieuws brachten dat hij de Stripschapprijs 2007 zou krijgen.
Ben Westervoorde en Floris Oudshoorn feliciteerden hem als eersten.

RECHTS - Toen was het champagne drinken geblazen. Cor Nieuwendijk, Aloys' directeur van uitgeverij Luitingh-Sijthoff, schenkt in.
Peter de Wit en Stripschapprijzencommissievoorzitter Ger Apeldoorn kijken instemmend toe.

RECHTS - Kort na de bekendmaking kwam studiogenote Maaike Hartjes binnen en maakte zo een staartje van alle opwinding mee. Alleen Margreet de Heer – die ook zo nu en dan op de studio zit – liep alle feestelijkheden mis.

Peter de Wit over Aloys

Hoelang zit ik al op de tekenstudio tegenover Aloys? Vijftien jaar? Achttien jaar? Heel lang. Maar aan alles komt een eind. September 2007 houdt Studio De Wittenkade op te bestaan en krijgt Aloys Oosterwijk de Stripschapprijs voor zijn gehele oeuvre.

Het einde van een periode met een fantastische bekroning voor een geweldige stripmaker. En ik mag het zeggen, want ik zit tegenover hem en zie de pagina's van Willems wereld *ontstaan. Ik zie Aloys net zolang aan een scenario kneden, slijpen en schaven tot het naar zijn zin is. Ik zie hem geconcentreerd die jaloersmakende dialogen schrijven. Dan pakt hij een vel Schoeller Durex 342M uit de ladekast en begint te tekenen. Dat wil zeggen dat hij plaatsneemt voor de manshoge spiegels die tegen de wand staan en zichzelf tekent in de houding die Willem in de strip krijgt. Dan wordt die schets uitgewerkt en met het kopieerapparaat verkleind tot de juiste grootte. Daarna gaat de lichtbak in zijn tekentafel aan en trekt hij de schets over op het tekenpapier met steevast de verzuchting: 'Hè hè, voor ze bij mij een keer zitten!' Plaatje voor plaatje krijgen zo Willem en de andere kleurrijke figuren uit* Willems wereld *vorm.*

Voor de vrouwelijke figuren in zijn strips kwamen vroeger regelmatig meisjes langs om te poseren. Wat een glamour! Die dagen zijn echter voorbij. Aloys is nu zo goed dat hij zichzelf in een bepaalde houding kan tekenen en die veranderen in een vrouw. Nu komen er nooit meer modellen langs. Jammer, maar dat is de prijs van de vooruitgang. Aloys is een perfectionist, of liever gezegd, een vakman. Hij houdt niet van half werk. Het moet goed zijn. Hij gaat net zolang door tot hij tevreden is, al moet een tekening tien keer over. Zijn nooit aflatende inzet vind ik inspirerend.

En Willems wereld *is maar een deel van zijn oeuvre. Hij maakt rechtbanktekeningen voor* Panorama *en* Algemeen Dagblad. *Prachtige uitgewerkte overzichtsplaten van de rechtbank en trefzekere snelle portretten van grote en kleine boeven; en hij kent die boeven en die boeven kennen hem! En hij heeft een perskaart, waar ik bij* De Volkskrant *vergeefs om gesmeekt heb.*

Echt jaloers ben ik op zijn vrije werk. De sfeervolle tekeningen van zijn gezin, van landschappen en vervallen abdijen die hij in zijn vakantie maakt. Wat een tekenaar!

Maar wat ik het meest in hem bewonder is zijn vermogen om zich op te winden over dingen. Als Aloys iets in de krant leest of op de radio hoort dat hem raakt, wil hij dat onmiddellijk bespreken. En met veel overtuigingskracht en hartstocht brengt hij zijn argumenten over het voetlicht. Hij zou een uitstekende columnist zijn. Vaak neem ik dan ook stiekem zijn mening over en maak daar goede sier mee.

O ja, hij is ook nog muzikaal en kan meer met computers dan ik. De Stripschapprijs 2007 is heel goed terechtgekomen.

ADVERTENTIE

Uitgeverij L feliciteert **Aloys Oosterwijk** met het winnen van de Stripschapprijs 2007

NIEUW ALBUM!

Hardcover • 160 pagina's • € 15,95

Aloys Oosterwijk is aanwezig op De Stripdagen 2007

UITGEVERIJ L

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

STARS & STRIPS

Soms duiken ideeën op waarvan iedereen wéét dat ze ooit eerder zijn gebruikt. Maar waar, ook alweer? Telkens ligt het op het puntje van de tong, maar op het laatste moment ontsnapt het in de donkere hoeken van het geheugen. Zo moet dat ook zijn met *Salvation Run* van Bill Willingham (*Fables*) en Sean Chen (*X-Men: The End*).

Halverwege de maand november geeft DC Comics het startschot voor deze zevendelige miniserie. Het vertelt hoe de wereld eindelijk genoeg heeft van de terreur van de gekostumeerde criminelen en hoe deze schurken vervolgens worden verbannen naar een andere planeet. Daar moeten zij zichzelf maar redden. Hoewel die ontwikkeling binnen de continuïteit van DC misschien nog wel logisch is, wordt erg de indruk gewekt dat men goed heeft afgekeken bij concurrent Marvel Comics. Niet alleen recent, toen de Hulk naar een andere planeet werd verbannen, maar ook wat langer geleden, toen helden en schurken uit het Marvel-universum tijdens de crossover *Secret Wars* naar een andere planeet werden gebracht en daar tegen elkaar moesten vechten. Een moderne vorm van recycling, dus.

In dezelfde week verschijnt de special *Teen Titans East*, eveneens bij DC Comics. Schrijver Judd Winnick (bekend van *Outsiders*) en tekenaar Ian Churchill (ooit werkzaam voor *Uncanny X-Men*) gaan in de 48 pagina's tellende comic dieper in op de tegenhangers van de huidige Teen Titans. Een superheldenteam met een oostkust- en een westkustversie? Draai de kalender twintig jaar terug en *Avengers West Coast* lijkt een goede inspiratiebron, ja, weer bij concurrent Marvel Comics. Fans van Churchill, iemand met een niet al te hoge productiviteit, kunnen zich in elk geval verheugen op nieuw werk van deze tekenaar. De special staat op de plank voor $3.99.

DOOR **OLAV BEEMER**

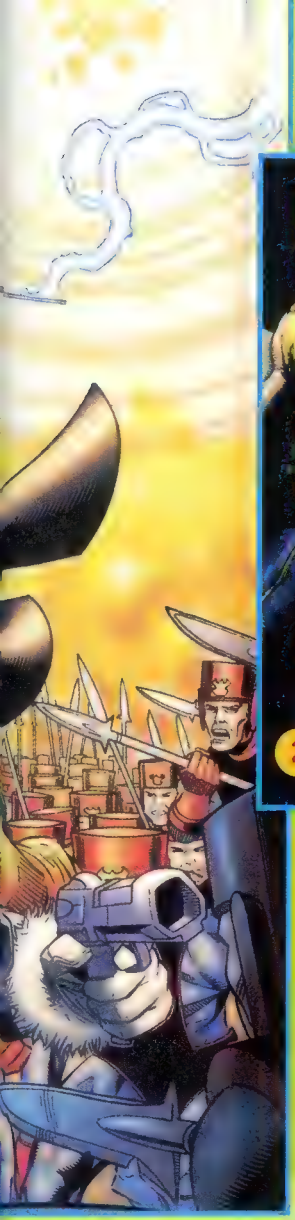

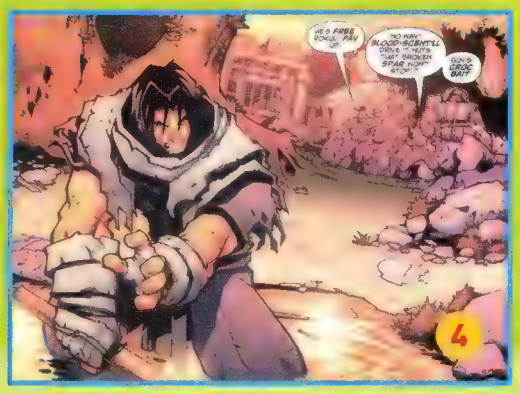

Marvel Comics is niet meer vies van crossovers. Het publiek misschien nog wel. Daarom noemen ze het vandaag de dag ook geen crossovers meer, maar *events*. Wat een kort woord is voor crossover, dat snapt iedereen. *Ultimate Origins* wordt een zesdelige miniserie die alle kruisverbanden uit het Ultimate-universum aan elkaar gaat knopen. Brian Bendis (*Ultimate Spider-Man*) schrijft, Butch Guice (*Aquaman*) tekent en critici zetten vraagtekens bij het nut van een dergelijke rode-draadvorming. Want waren alle Ultimate-comics niet ooit bedoeld als het ideale instappunt voor nieuwe lezers die geen zin hadden in jarenlange continuïteit als ballast? En wat *Origins* doet voor het Ultimate-universum, doet *Annihilation: Conquest* voor het kosmische gedeelte van het Marvel-universum. Dit vervolg op eerdere Annihilations trekt de banden tussen personages als Nova en Quasar weer verder aan. Hopelijk trekken makers Dan Abnett, Andy Lanning (schrijvers van *Nova*) en Tom Raney (*Ultimate X-Men*) niets kapot.

Tot slot hebben alle aan de *X-Men* gerelateerde series de smaak van de *events* ook goed te pakken. Na *Endangered Species*, een verhaal dat als extraatje door de reguliere comics liep, volgt nu *The Messiah Complex*. Het verhaal gaat over de speurtocht naar een mutante baby en alle series met een X in de titel doen mee, dertien hoofdstukken lang. Een korte rekensom leert, dat hiermee de X-titels tot en met januari volgeboekt zijn.

Dit najaar brengt Top Cow, de divisie van Image Comics, de hedendaagse sms-cultuur naar de comicwereld. Onder de noemer 'Pilot Season' worden zes verschillende specials gelanceerd, met in de hoofdrol personages die nog geen eigen serie hebben. Naar aanleiding van de comics kunnen lezers online hun stem uitbrengen welke hoofdrolspeler het groene licht krijgt voor een maandelijkse reeks. Een beetje vals speelt Top Cow wel, want zowel *Aphrodite IX* als *The Darkness* was enkele jaren terug al een lopende serie. Maar toch, Top Cow kan de impuls gebruiken.

Kort geleden bracht Marvel Comics met *Halo: Uprising* een comic uit op basis van een computergame. DC Comics kan dat ook en doet het deze november dunnetjes over. Dat is een understatement, want schrijver Walter Simonson (*Hawkgirl*) en de in de comicwereld relatief onbekende, Franse tekenaar Ludo Lullabi mogen zich uitleven op een verstripping van niet zomaar een computergame. *World of Warcraft* wordt een maandelijkse serie die de wereld van de gelijknamige online multiplayer game verkent. Slaat deze serie succesvol een brug naar de miljoenen wereldwijd die de game spelen, dan kan dit zomaar de hit van het seizoen worden. Losse nummers kosten $2.99.

olav.beemer@stripschrift.nl

■ **VERVOLG** don is een drukbezet man. *Angel: After the Fall* wordt dit jaar bij IDW Publishing het vervolg op de gelijknamige televisieserie, net als de serie *Buffy, the Vampire Slayer* een stripvervolg heeft gekregen bij Dar Horse Comics. Brian Lynch schrijft mee, de tekeningen zijn van Franco Urru (beide *Spike: Shadow Puppets*).

■ **COMEBACK** verscheen al een voorproefje, een kort nulnummer, maar eind november is het eindelijk de beurt aan het eerste echte nummer van de achtdelige miniserie *Grendel: Behold the Devil*. Schrijver en tekenaar Matt Wagner duikt in de geschiedenis van Hunter Rose, de oorspronkelijke Grendel. Uiteraard bij Dark Horse.

■ **OMMEZWAAI** Marvel Comics belooft zwaar weer voor Spider-Man. De komende tijd wordt het aantal series over de muurkruiper teruggeschroefd van drie naar één, die vervolgens wel drie keer per maand verschijnt. De crossover die de veranderingen inluidt, heet *One More Day*. Hoe meer er verandert, hoe meer alles hetzelfde blijft?

■ **HELDEN** end october verschijnt bij DC Comics de special *Heroes*. Het gaat hier om een hardcover van meer dan tweehonderd pagina's, waarin alle online-comics over deze gelijknamige televisieserie worden gebundeld. Met een voorwoord van Masi Oka, de acteur die de rol van tijdreiziger Hiro speelt, is dit een must voor de completisten.

1. ***Salvation Run*: alle schurken verzamelen!** 2. **Antwoorden in *Ultimate Origins*.** 3. **Kosmische avonturen in *Annihilation: Conquest*.** 4. ***World of Warcraft* in comicvorm.** 5. **Veranderingen voor *Spider-Man*.**

FOTO TEUS DE KRUIJF

Toon van Driel
Nog lang niet opgebrand

DOOR **TEUS DE KRUIJF**

Als je nog eens even terugdenkt aan de eerste periode *F.C. Knudde*; hoe was dat destijds?

Toon van Driel: *F.C. Knudde* is mijn eerste kindje. Ik begon de strip te tekenen in 1973 voor *Algemeen Dagblad* en kon daar twee jaar later de animatie-Knudde in *Avro's Sportpanorama* aan toevoegen. Op dat moment werd de reeks pas écht populair. Het 'Tikkie Trug, Jaap' was overal bekend. Toen ik in 1977 ook in stripblad *Eppo* ging publiceren nam de die bekendheid alleen nog maar toe. Ik wist niet wat mij overkwam. Ik werd bij *Eppo* binnengehaald door Martin Lodewijk en Peter de Smet, maar had nog nooit van hen gehoord. Als ik zag hoe zij tekenden kon ik daar jaloers op zijn, maar wist ook dat ik het moest hebben van mijn gebrek. Laten we het authentiek en ongepolijst noemen want anders blijf ik helemaal nergens. Ik had wel getekend, maar geen strips. Natekenen kon ik vrij goed. Ik had destijds, en nog steeds, een enorme drang om mezelf te bewijzen; ach, het verhaal is wel bekend. Ik voelde me permanent en structureel miskend ondanks de complimenten van Martin, Peter, Dik (Bruynesteyn. TdK) en nog wat van die knakkers; dat het wel degelijk wat voorstelde, en zo. Ik denk ook dat het met mijn structurele paranoia te maken heeft. Altijd argwanend, achterom kijken en op maandag tot en met vrijdag denken: 'Nu moet ik leuk worden, anders doen ze me weg'. Ik wil me echter niet wentelen in complimenten en voel verwantschap met de Japanse houtsnedenkunstenaar Hokusai die op zijn tachtigste doodleuk zei: 'Het begint te komen'. Ik ben pas 62 dus ik kan nog even tekeer gaan. Ik houd ook van sushi...

EEN LEEUW SLAAT EEN VIS VEEL SNELLER UIT HET WATER DAN EEN BEER..
JE ZIT IN MIJN WIJK EIKEL!!
DE EVOLUTIE VAN DE LEEUW HEEFT EEN ENORME VLUCHT GENOMEN, ZEG MAAR..

BOVEN - Felis Leo, de koning der dieren als de ultieme schlemiel, is één van Van Driels meest favoriete beesten. Deze strook tekende hij voor het blad *Wildlife*.

En toen verkocht je de rechten...?

Inderdaad, ik meen in 1979. Ik verkocht de rechten aan Jacques de Leeuw van uitgeverij De Vrijbuiter (van het Audax-concern. Red.). Ik koos voor een vast dienstverband, maakte de albums en hij gaf ze uit en verkocht ze. En veel ook, bleek later. Ach, weet je, hij betaalde met de aankoop van de rechten ook een deel van mijn hypotheek. En het had te maken met het feit dat ik geen geloof in eigen kunnen had. Ik was niet voldoende van het succes overtuigd.

Later, na een jaar of vijf, kwam ik erachter een verkeerde keus te hebben gemaakt. Toen ik echter met De Leeuw over het teruggeven van de rechten begon viel er niet meer over te praten. Vijf rechtszaken volgden.

De rechter gaf me op een gegeven moment wel het voorpublicatierecht terug. Dus ben ik doorgegaan voor kranten en tijdschriften. Maar de albumrechten kreeg ik niet, die had ik nu eenmaal verkocht; klaar. Eigen schuld, dikke bult. Ik heb wel meer van dat soort deals gemaakt. Weet je dat het eerste *Joop Klepzeiker*-album mede van mij is? De teksten en ideeën? Dat ik Klepzeiker bedacht heb? Paradoxaal genoeg Schreurs' grootste succes. Samen met Eric Schreurs heb ik die strip onder het pseudoniem S. Treurschoon een jaar gemaakt. Toon en Schreurs, snap je? Peter de Smet vond de naam Klepzeiker in een Joods bargoenboek en ik liep al een poosje met de naam Joop in gedachten. *Nieuwe Revu* vroeg me een nieuwe strip te bedenken en de 'Eric-tip' kreeg ik van Gerrit de Jager. Ik maakte drie proefscenario's en Eric tekende er vlot de tekeningen bij waar ik enorm om moest lachen. Ger van Wulften werd de uitgever. Toch was ik die samenwerking óók al snel zat. Schreurs ging me toen te ver in zijn tweespalt. Thuis (aanvankelijk) braaf, en uit – met een condoom op zijn neus – signeren. Dat hoefde van mij niet en ik besloot die rechten eveneens te verkopen. Foute zet met Van Wulften. Ik weet nog dat ik ze voor de aankoopprijs van een fax van de hand deed. *f*16.000 destijds! Je voelt hem al aankomen: dat geld heb ik nooit ontvangen. Bedroefd ben ik er nooit om geweest.

Ik knapte wel op het wereldje af. Eric Schreurs zal ik als tekenaar nooit vergeten. Als enige wist hij me écht te raken.

Het is 's avonds aan uur of zeven, op één van de weinige echt mooie julidagen van dit jaar, als ik op het station van Zandvoort aankom en Toon van Driel (Amsterdam, 1945) telefonisch laat weten dat ik gearriveerd ben. Even later rijdt Van Driel zijn lila limousine voor en zoeven we rustig en geruisloos in zijn Lexus naar zijn fraaie appartement aan de kust. Nog iets later zitten we genietend van de avondzon op zijn balkon. Het uitzicht is indrukwekkend: links de duinen waar wandelpaden slingerend trekken door het landschap en rechts de klotsende zee. Als je heel goed luistert hoor je de golven zachtjes op het strand plofjen. Van Driel noemt tevreden plaats. Zijn leven, vertelde van ups en downs, lijkt zich in rustiger vaarwater te bevinden. Dat wil echter niet zeggen dat hij geen plannen meer heeft; integendeel zelfs. De drie uur die we praten zijn eigenlijk niet eens voldoende om alles uitvoerig aan de orde te stellen.

FOTO TEUN DE KNIJF

Nu vind ik al mijn spastische principes van toen belachelijk. Al dat kromme gelul!

Maar het is je nu wel gelukt die *Knudde*-rechten terug te krijgen. Hoe kreeg je dat dan voor elkaar?
Kijk, lange tijd heb ik, mede door het succes van *De stamgasten* geen erge drang meer gevoeld om *Knudde* terug te willen en ik denk dat tijd ook bij mij vele wonden heelt. Ik besloot er vorig jaar maar weer eens een brief aan te wijden en tot mijn verbazing nodigde De Leeuw me uit voor een gesprek. Nog geen drie maanden daarna was alles in kannen en kruiken. En het was een heel schappelijke deal! Sterker nog: we zijn nu dikke vrienden en gaan nauw samenwerken! En die advocaten al die tijd maar lachen. Maar ik heb zoiets van: niet zeiken om het verleden Toon, dat kan je toch niet meer veranderen; ga aan de slag met *Knudde*. Je hebt je eerste kindje terug, niet snotteren maar opschieten!

Studio Knudde

Wat ben je allemaal van plan nu je die rechten weer in eigen hand hebt?
Veel. En ik ben in een aantal gevallen ook al redelijk ver. Ten eerste richt ik mij met *Knudde* weer op de animatie. Ik zou het mooi vinden om eerst op tv in een sportprogramma vijf minuten zendtijd te krijgen zoals *Café De Wereld* in *De wereld draait door*. De compleet gestoorde sportwereld platwalsen. De onderwerpen en gekte houden niet op. Ik heb voor eeuwig werk! De soap rondom Spyker, de compleet in de warre Louis van Gaal, Marco van Basten, Johan Cruyff, noem ze allemaal maar op. Ik ben 34 jaar getraind in actualiteit. Mijn handen jeuken. Beginnen met *Knudde.nl* en eindigen met een geanimeerde *Studio Knudde* vol satire en persiflages. Mijn eigen *South Park*! Johnny Kraaijkamp jr heeft qua stem zijn medewerking al toegezegd. En er komen nog veel meer stemmen bij. Het moeten goede imitaties zijn. Ook zijn er al contacten met mijn oude *AD*-chef sport, Lex Muller, nu chef sport van SBS6 om tv-formats te gaan bedenken. Daarnaast is die website natuurlijk ook een mooi promotieplatform. De nieuwe site wordt gebouwd zodra we het eens zijn. Verder denk ik aan het op alle mogelijke manieren vermarkten van *Knudde*. Ringtones, games en ga zo maar door. Met Blokker doe ik voor het vierde jaar mijn pinguïns en voor *Knudde* ga ik precies uitdokteren wat ik er mee wil doen; ik wil geen *overkill* aan producten. Met kleding ben ik al een stuk verder. Ik start in augustus een eigen *Knudde*-kledinglijn met T-shirts, sweaters, caps enzovoorts. Vreselijk mooi en leuk. Die worden bij de betere kledingzaken ondergebracht. Geloof me, Victor en Rolf kunnen hun borst nat maken...

BOVEN - Tekening van Jaap en Dirk in klassieke pose: de bal doorlatend. Gemaakt voor het blad *Quest*.

Hoe denk je al die merchandising aan de man te brengen?
Distributie is het magische woord. Daarnaast... een goede webshop doet wonderen. Zorg dat de naam van je website voldoende gepromoot wordt – best moeilijk – en de mensen

RECHTS - Dagelijks op de *AD*-website: een *Goedemorgen*-cartoon. Van Driel op zijn best, 34 jaar getraind in actualiteit.

weten je wel te vinden. Kijk maar naar Amazon of Bol. Ik merk het ook aan mijn eigen website. Ik verkoop daar de luxe versie van het *De stamgasten*-album *Freeze*. Ik heb er vijfhonderd laten produceren en maak voor iedere koper een aparte tekening van zijn of haar favoriete stamgast. Tot de dag van vandaag zijn er al meer dan vierhonderd verkocht. Ik moet daarbij wel zeggen dat één persoon, een handelaar in koelinstallaties, er tweehonderd in één keer bestelde, maar toch. Ik ben een keer in het Stripmuseum in Groningen uitgenodigd, naar aanleiding van mijn expositie. Toen ik het uithangbord zag, dacht ik dat ik bij het *Dirkjan*-museum was aangekomen. Verbaasd was ik over het feit dat ik tijdens een rondje lopen mijn eigen werk niet tegenkwam. Ik doe toch wel een beetje mee in stripland, dacht ik zo. Maar nee hoor, ook in de museumwinkel lagen er geen albums van mij! Daar zakt m'n broek van af. Maar het is goedgekomen. Ik lig er! Ik vind het een mooi gebouw, maar het heeft, met een ingang naast de McDonalds, nog niet echt allure en daarbij is het nog een pokkeneind rijden ook! Het zou in de Randstad moeten staan. Ook was ik laatst weer eens op een beurs; ik had me laten overhalen door de organisatie in Zwolle. Ik werd achter een tafel gezet en er stond na enige tijd een rijtje mensen netjes te wachten op een tekening. Dat was weer leuk. Maar daarna, door de hal lopend, zag ik toch wel een heleboel klare-lijnkoppen die destijds de reden waren om weg te blijven. Stoffig. De 41e druk van de 'Paarse Ridder', toen Sjef de Nauwelaere, 'Strijd in het struweel' nog met zijn voet tekende, je kent die types wel. Maar toch wel goed dat ze er zijn, anders bleven al die stalletjes handelloos. Ik ga dit jaar ook weer eens in Houten kijken; kan mij het schelen! En vergis je niet, de plussen winnen het van de minnen. Erg veel leuke mensen en ik zie weer eens een andere collega-eilandbewoner. Hoi!

ONDER - Klassieke helden uit *F.C. Knudde*. De Blokhoofdjes (Ernst en Wijnand) als eeneiige tweeling, Kees, de bonkige verdediger – type Theo Laseroms – en Klaas, de zo herkenbare vleugelverdediger. In het echte clubvoetbal durft vrijwel niemand er voor uit te komen maar *F.C. Knudde*-speler Juan Jesus Castillo is een rashomo in hart en darmen. Verder nog twee nieuwe aankopen van geldschieter Abramofiets: Ziejeniet Zidaan, de Franse balgoochelaar die op het hoogtepunt van zijn carrière (de WK-finale in 2006) een kopstoot uitdeelde, en het Engelse koppel David en Fucktoria Bekham.

Abramofiets

Kunnen de liefhebbers van de 'papieren' *Knudde* nog nieuwe albums verwachten?

Mijn oorspronkelijke plan was om de albums te laten volgen op de tv-animatie. Kort geleden werd mij echter het aanbod gedaan om *Knudde* vóór te publiceren in het blad *Aktueel Sportief*. Daarom teken ik nu – na 22 jaar! – aan een splinternieuw verhaal van *Knudde*! Het gaat over de multimiljardair Abramofiets die F.C. Knudde koopt. Door omstandigheden moeten ze blijven verliezen. Ik heb nu een pagina of achttien getekend en heb nog geen idee hoe het precies gaat aflopen. De publicatie start in oktober en eindigt in mei volgend jaar. Omstreeks diezelfde tijd, dus vlak voor het begin van de Europese kampioenschappen voetbal, verschijnt dan ook het album. Voor mijn boek haal ik alles uit de kast. Alle voetbalwaanzin stop ik er in. De pleuris breekt uit, verzeker ik je.

Hoeveel albums van *Knudde* heb je eigenlijk zelf getekend?

Volgens mij alleen de eerste zes. Al snel kwam Raymond Nicholson erbij voor het tekenwerk. Ik schetste het voor. Raymond nam het na die rechtenkwestie van mij over. Het was een Helmonder die een Engelse vader had. Prima mee te werken trouwens. Ik ben nog steeds gek op die man en spreek hem weer regelmatig. Nu doe ik alles zelf weer. Da's toch wel echter.

Waarom zouden de verhalen van *Knudde*, vijftien jaar na het verschijnen van het laatste album, nog steeds aanslaan, denk je?

Ten eerste is er geen sportstrip. Vergeet niet dat de naamsbekendheid van *Knudde* nog steeds erg hoog is. Daar is laatst een keer een onderzoekje naar geweest. Bijna 100%! Maar inderdaad, ik heb geen zekerheid dat de strip nog steeds zo'n succes als vroeger zal zijn, maar dat gaan we uitvinden. Bovenal vind ik: als je het niet probeert, dan weet je het ook niet. Die aantallen van vroeger haal ik nooit meer. Maar aan de kwaliteit zal het niet liggen. Het wordt zeer bijzonder. Vergeet niet, ik sta nu dagelijks nog in 2.100.000 kranten; waarvan het grootste gedeelte de dagelijkse actuele *Knudde* afdrukt. Wat kan mij nu eigenlijk helemaal gebeuren? Wat ik wel weet is, dat ik een groot feest geef als het zo ver is.

En je hebt nog veel meer plannen, begrijp ik?

Ik ben onlangs door Jean-Marc van Tol benaderd. Hij is kort geleden zijn eigen boeken uit gaan geven en heeft mij en een

DE BLOKHOOFDJES

ERNST EN WIJNAND BLOKHOOFD DOEN ALLES SAMEN. OOK HET MIDDENVELD

KEES

KEES IS EEN VRIJE VERDEDIGER. ZIJN PROBLEEM IS DAT HIJ WELEENS TEVEEL RUST BRENGT IN DE ACHTERHOEDE

KLAAS

ALS VLEUGELVERDEDIGER HAALT KLAAS VAAK DE ACHTERLIJN. DE TRAINER VERTELT HEM DAT HET MET BAL MEER RENDEERT

JUAN JESUS CASTILLO

TEMPERAMENTVOLLE SPITS VAN REAL TUPOMARIS DIE ANDEREN HET VUILE WERK LAAT DOEN EN GOED IS IN DE KLEINE RUIMTE

aantal anderen gevraagd eens te kijken of we onze krachten op de één of andere manier kunnen bundelen. Goed plan! Ik geef al jaren uit en heb best wat informatie. Ik heb plannen om naast boeken van mezelf ook die van anderen te gaan uitgeven. Niet alleen strips. Van mensen die ik leuk vind om wat ze doen èn waarvan ik de overtuiging heb dat ze succesvol zijn. Het komt mede voort uit een bepaalde vorm van idealisme die ik bij mezelf ontdekt heb. Op welke manier zich dat uit? Ik ben bereid vijftig procent van de opbrengst te delen met de makers. Noem mij één uitgever die dit ook doet. Ik zou bij voorbeeld Eric Schreurs wel eens willen reanimeren. Ik moet hem echt eens bellen. Een ander voorbeeld is de uitgave van een kinderboek, door mij geschreven en geïllustreerd door Dick Matena. Het verhaal is al af. Het gaat over een haai die, nadat hij de oceaan zo goed als heeft leeggegeten, bij IJmuiden ons land binnenzwemt en dan Amsterdam wil leegvreten. Het eindigt zoals Roald Dahl zijn verhalen besluit: verrassend. Maar ook mijn zoon, die een zeer goed fotograaf is, zou wel eens een boek willen uitgeven. Waarom zou ik hem daar dan niet bij helpen? Kleine oplages en een goed distributienetwerk zorgen voor een goede plek in de schappen. Misschien helpt een afwijkend formaat. En publiciteit natuurlijk. Het is jammer dat ik de laatste tijd het stripwereldje niet zo gevolgd heb. Ik heb ook geen idee of er ergens op het internet of in het buitenland een heel getalenteerd groepje tekenaars aan het werk is. Maar ik duik er wel in. Ik ga spitten.

Wie zijn die andere tekenaars die daarbij betrokken worden?

Mark Retera, Gerrit de Jager en Henk Kuijpers zijn in ieder geval ook door Van Tol benaderd. Weet je dat toen Kuijpers in 1990 de Stripschapprijs won en ik in de jury zat, ik ook de enige was die hem aanvankelijk nomineerde? Ik heb bewondering voor de tekenkunsten van de man, maar zou zelf nooit het geduld kunnen opbrengen voor het maken van zulke tekeningen. Maar, driewerf chapeau! Volgens mij is Kuijpers in staat om een sloep twintig keer over te trekken maar dan hangt er ook iets! Ik ben meer een veelpleger. Een impressionistische cartoonist. Zo, dat is er uit. Een sprinter in denken en doen. Intens, kort, snel. Ik kan het ook niet helpen, al teken ik wel degelijk zorgvuldig.

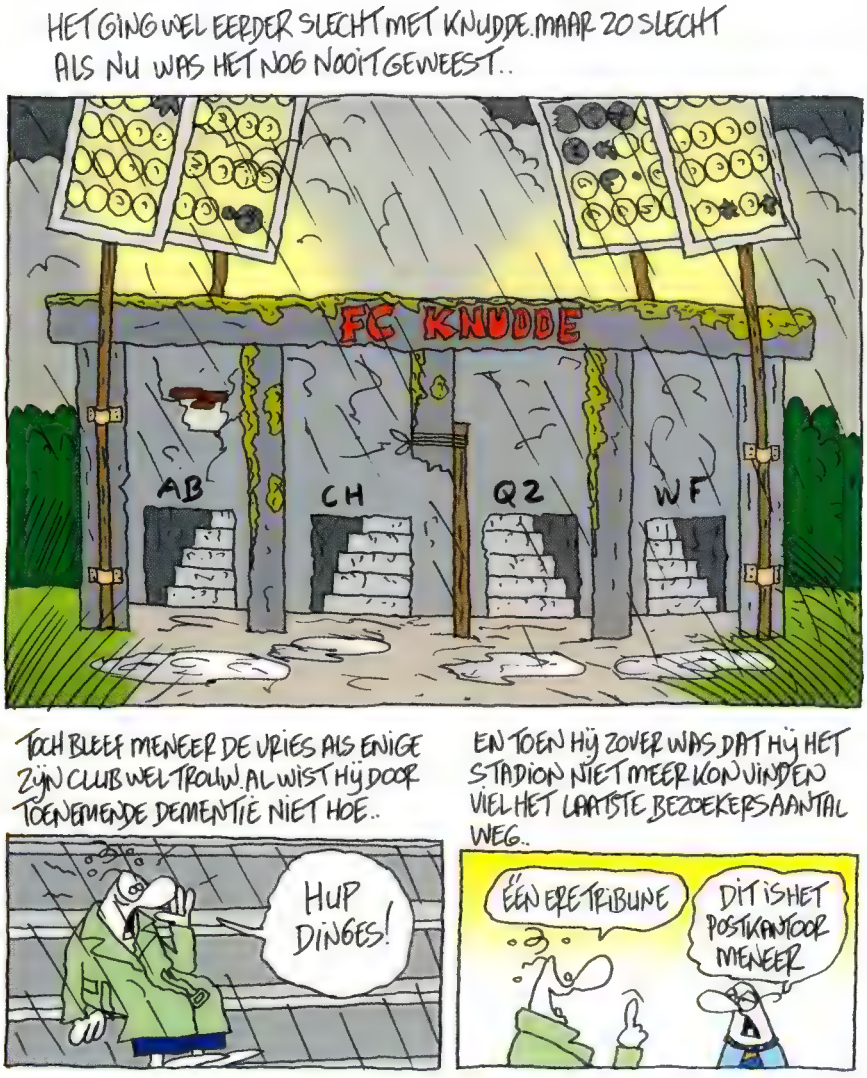
HET GING WEL EERDER SLECHT MET KNUDDE. MAAR ZO SLECHT ALS NU WAS HET NOG NOOIT GEWEEST..
FC KNUDDE
AB
CH
Q2
WF
TOCH BLEEF MENEER DE VRIES ALS ENIGE ZIJN CLUB WEL TROUW. AL WIST HIJ DOOR TOENEMENDE DEMENTIE NIET HOE..
HUP DINGES!
EN TOEN HIJ ZOVER WAS DAT HIJ HET STADION NIET MEER KON VINDEN VIEL HET LAATSTE BEZOEKERSAANTAL WEG..
EEN ERETRIBUNE
DIT IS HET POSTKANTOOR MENEER

BOVEN - De openingspagina van het fonkelnieuwe *F.C. Knudde*-verhaal. Traditiegetrouw gaat het niet goed met de club. Tijd voor een schatrijke geldschieter...

De chef

Hoe kijk je eigenlijk tegen je collega-tekenaars aan? In het verleden was je daar vaak meedogenloos scherp en hard in.

Dat klopt, vroeger wel. Ik was – of ben? – best een lul. Ondertussen zijn die scherpe kantjes er toch wel een beetje af. Ik maakte de fout anderen te vertellen dat ze niet moesten zeiken maar tekenen. Geen leuterkoek om lijntjes. GAAN! Ik zette me tegen alles en iedereen af en had een grondige hekel aan dat hele wereldje. Ja, ook aan *Stripschrift*! Je kon me niet kwaaier krijgen dan een nummer van *Stripschrift* voor me neer te leggen. Ik dacht: 'Die humorloze verzuurde klare-lijn-*nerds* maken zich alleen maar druk om Hergé! Bussenvol Hergé-adepten konden geen kwaad doen, maar o wee als je met een tandenborstel tekende, zoals ik'. En nu heb ik zelfs een abonnement genomen! Heb je het ooit zo zout gegeten? Dat zegt niks over *Stripschrift*, maar alles over Toon. Toch? Maar ik had het nodig, blijkbaar. Ambitie is woede, ambitie is nietsontziend voortrazen. Woede moet! Ik heb het nu in de klauwen, al weet ik na zes strips in twee uur – waarvan drie actuele per dag – nog steeds niet hoe ik de dag moet doorkomen. Zoveel tijd om zoveel nog te doen. Ik kan me nog steeds verbazen over kwaliteit en kwantiteit maar probeer de ander wel in zijn waarde te laten. Sterker, ik breng het in praktijk. De collega's die nog steeds in de bladen staan zijn bewezen vakmensen. Eikels misschien, maar goed in wat ze doen. En ik haal het niet in mijn harses om iemand die een topper is publicitair onderuit te halen omdat zijn karakter me niet bevalt. Is het werk goed, dan is dat het enige dat voor mij telt. En dat ventileer ik, desgevraagd. De één is niet leuker dan de ander, het *is*, en dan een punt. Dan telt respect. En dat hou ik vol. Dat is mijn klare lijn.

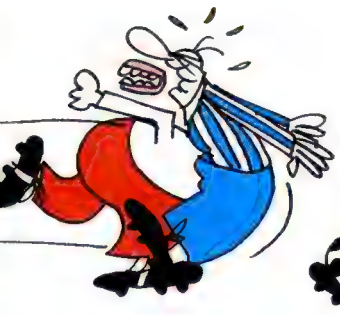

ZIEJENIET ZIEDAAN

FRANSE KOPSTERKE SPITS DIE WEINIG AAN SPELEN TOEKOMT

DAVID & FUCKTORIA BEKHAM

GLAMOUR ECHTPAAR DAVID LEGT HEM HOOG VOOR DE POT EN PIST ER VAAK NAAST. FUCKTORIA IS DE DRIJVENDE KRACHT ACHTER DE UITGAVEN

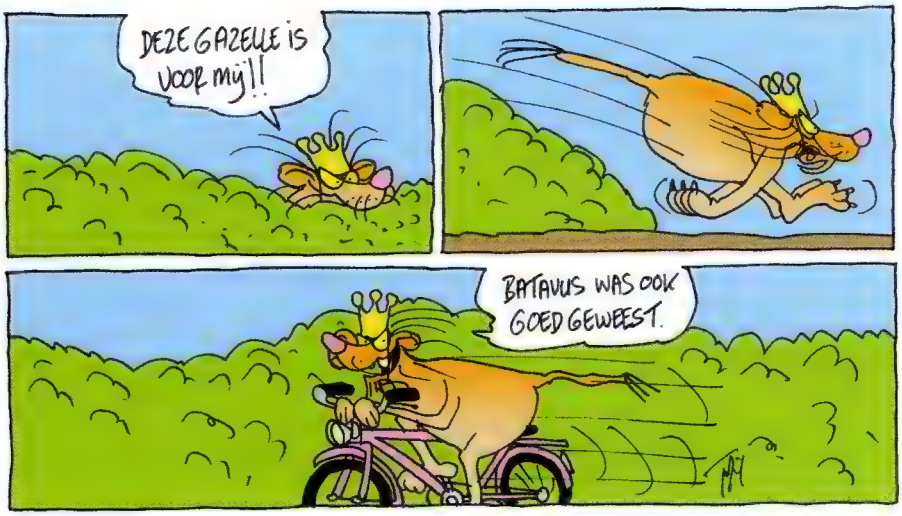

BOVEN - Een Felis Leo-grap. 'Ik hou erg van mijn leeuw', aldus Van Driel.

RECHTSBOVEN - Eén van de twee *F.C. Knudde*-posters uit 1975.

Geef eens wat voorbeelden van die lankmoedige Van Driel dan?

Martin Lodewijk zie ik eigenlijk nog steeds als mijn hiërarchische chef. Net als De Smet en Matena, die ook. Ik weet ook wel dat het nu anders is, maar voor mij blijft het zo. Vanaf het moment dat Martin en Peter mij bij Frits van der Heide, hoofdredacteur van *Eppo*, aanbevolen, ben ik me in hun werk gaan verdiepen. Grote mannen! Martin heeft volgens mij nooit bereikt wat hij had kunnen bereiken. De man had het in zich om een Hollandse Albert Uderzo te zijn. Ik weet nu niet eens precies wat hij maakt. Maar groot blijft hij. Het is jammer dat hij jarenlang niet in de hoogste versnelling heeft gewerkt. Hij had door moeten jassen! Maar ik begin weer met preken. Bek dicht, Toon! Als ik verder beschouw wat ik om me heen zie, kan ik nog altijd lachen om Marten Toonder, vooral de schrijver in hem vind ik geweldig. Echt tijdloos, van een andere planeet. Bekend is natuurlijk dat ik Peter de Smet heel hoog heb zitten. Ik vond en vind hem echt één van de beste tekenaars. Zijn werk, geïnspireerd op de reeks *Olivier Blunder*, is van hoge kwaliteit. Ik moet wel bekennen dat ik onlangs al zijn albums van *De generaal* heb gekocht en gelezen en dat toch af en toe wat vond tegenvallen. Misschien komt dat door het taalgebruik dat nu wat gedateerd aandoet. Die taal heeft, ondanks die kwaliteit, de tand des tijds niet helemaal goed doorstaan. Tekeningen blijven briljant! Ik zou jaren geleden samen met De Smet nog eens een nieuwe reeks maken, *De bevrijders*, maar al gauw bleek dat de tempoverschillen ons opbraken. Hij tekende één strook in acht uur en ik acht in één uur. Dat hadden we van te voren ook kunnen bedenken... Verder vind ik *The Far Side* van Gary Larson meesterlijk, eigenlijk het beste dat er is op cartoongebied. Gummbah en Kamagurka zijn ook geen kleine jongens. Van Mark Retera bevreemdt het me dat hij niet in staat bleek om zijn deadlines te halen. Hij werkte nota bene in een collectief! Het is wel leuk wat hij maakt, dat staat buiten kijf, maar waarom niet méér? Hij heeft zijn redenen, denk ik nu. Hij heeft zijn gelijk. Maar ik gun hem veel inspiratie in dit heerlijke klotevak.

Van Driel is tot rust gekomen begrijp ik?

Eh... Innerlijk wel ja. Mocht er kritiek zijn, dan registreer ik het niet meer. Ik werk nu helemaal voor mezelf en duik dieper in mijn kop. Maar de onrust blijft tot de urn. Ik heb nog heel veel plannen, maar ben niet meer zo opgefokt maniakaal als in het verleden. Ik heb weer een nieuwe partner – die binnenkort bij me intrekt – en ik win elke dag aan ervaring. Ook met haar, hihi. Die ervaring kan ik weer goed gebruiken in mijn strip *De familie Weltevree*. Het is een harde soort *Jan, Jans en de kinderen* over een familie waarin alle stereotype gedragspatronen en relationele missers zitten. *De familie Weltevree* is een vervolg op *Hullie*, de strip die destijds door een talentloze hoofdredacteur uit *De Telegraaf* is gegooid. Hij ook, één jaar later. RIP!

Wanneer ga je eigenlijk met pensioen?

Pensioen? Wat is dat? Ik voel me nog als nieuw en ga voorlopig nog wel even door. Ik heb een heerlijk leven. Ik sta een uur of 7 op, ga pissen en daarna gelijk tekenen. Meestal ben ik om een uur of negen, half tien klaar en denk ik, vaak nog in mijn onderbroek: 'Wat ga ik in hemelsnaam vandaag doen?'

teus.de.kruijf@stripschrift.nl

Meer info: ***www.toonvandriel.nl***

ONDER, VAN LINKS NAAR RECHTS -

- Het allereerste *F.C. Knudde*-album uit 1975. Uitgegeven door Plusprodukties Algemeen Dagblad. Uitgezonderd het omslag nog geheel in zwart/wit.
- Een *Knudde*-schoolagenda, leerjaar '87/'88. Merchandising en Toon van Driel gaan goed samen.
- Speciale uitgave van *De stamgasten* voor Nutricia Chocomel.
- *Hullie* is de voorloper van *De familie Weltevree*. Er verschenen twee albums.

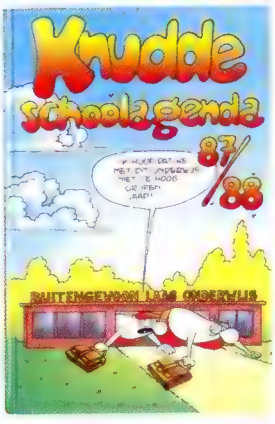

ARTHUR

EINDELIJK HET VERVOLG!

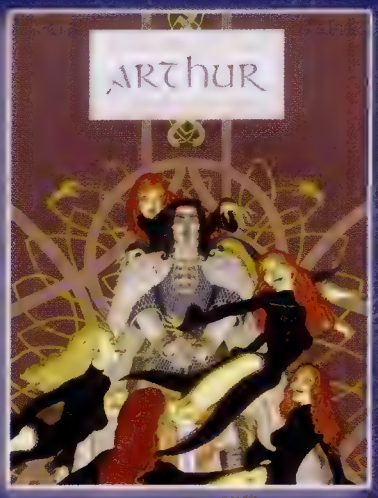

OKTOBER

DIT ZEVENDE DEEL IS HET BEGIN VAN DE LAATSTE TRILOGIE IN DE ARTHUR-REEKS.

~~14,95~~

NOVEMBER

DE EERSTE DRIE DELEN IN ÉÉN LUXE CASSETTE VERZAMELD!

- OPNIEUW VERTAALD
- OPNIEUW VORMGEGEVEN

LET OP: GELIMITEERDE OPLAGE

TIJDELIJK VOOR

39,95 I.P.V. 49,95*

* ACTIE LOOPT T/M DECEMBER, ZOLANG DE VOORRAAD STREKT. OP=OP

SILVESTER

www.silvesterstrips.nl

Dekselsch, Dick Bos op het tooneel!

DOOR RICH THOMASSEN

FOTO BARBARA HOMMES

Dick Bos, de detective uit de jaren veertig die generaties is bijgebleven dankzij zijn archaïsch taalgebruik en zijn vechttechnieken, staat nu op het toneel. Peter Drost (48) speelt de solorol en vertolkt zowel het personage Dick Bos als diens 'schepper' (in het stuk) Norbert Terschure. De regie van het theaterstuk *Dick Bos*, een mix van toneel en film, is in handen van Michael Helmerhorst (56). Tijdens de try-outs spraken we met beiden over detectives, *film noir*, taal en Dick Bos: 'Dick Bos, een *hardboiled* detective, maar dan in de polder met Nederlandse teksten.'

Norbert Terschure (gespeeld door Peter Drost) is in het theaterstuk de tekenaar van de strip Dick Bos *die dagelijks druk in de weer is met zijn strip, vechtend tegen de deadline van de krant. Ook nu weet hij zijn held, die in een Ford V8 achtervolgd wordt langs de kustweg, op ingenieuze wijze aan de dood te laten ontsnappen. Hij lost vervolgens de misdaad op. Terwijl Terschure hardop nadenkt over de verdere ontwikkelingen van de strip, start een film waarin het verhaal in filmbeelden wordt verteld. Na afloop, als het geboefte achter tralies is gezet, en inspecteur Bruins de uitgebreide uitleg heeft aangehoord, spreekt de figuur Dick Bos zijn tekenaar toe. Hij eist spannender avonturen, met meer* spirit. *Ook de uitgever wil af van die saaie, gortdroge detective. Het magazijn puilt uit van de onverkochte boekjes. Er moeten in zijn ogen meer vrouwen in de strip, het liefst schaars gekleed, en meer exotische locaties. De tekenaar raakt door de kritiek in een identiteitscrisis en besluit tot drastische maatregelen.*

Dick Bos *is een samenspel tussen toneel en film. De bezoeker krijgt niet het gevoel dat de theaterman alléén op de planken staat. Op het toneel staat Peter Drost als Terschure, bijna onherkenbaar met zijn zwarte pruik. In de film is hij de kranige held Dick Bos, strak in het pak, altijd ad rem en voor niemand bang. Zelfs niet voor zijn schepper die hem met een enkele streep zou kunnen vernietigen.*

Waarom Dick Bos?

Michael Helmerhorst: Punt één, omdat het een detective is, een individu, een levendig karakter. Punt twee: het gaat om een Nederlandse detective en die zijn zeldzaam. En punt drie: de sfeer waarin Alfred Mazure schreef is heel talig.

Peter Drost: De hoofdreden is natuurlijk omdat mijn haarinplant dezelfde is als die van Dick Bos!

MH: Eigenlijk ben ik via een *spoof* van Godfried Bomans op het spoor gezet. (*Het geheim van de roestige spijker*, gepubliceerd in het boek *Capriolen*. RT). Dick Parker hangt in deze parodie in de boeien in de kelder. En wat heeft hij bij zich?! Een punaise, een paperclip en een gum. In een mum van tijd heeft hij zich ontdaan van zijn ketens. Dat is ook de essentie van Dick Bos, en die hebben wij gebruikt. Dick Bos is onkwetsbaar, alleen al door zijn teksten. Dat is goed materiaal voor Peter: het audiovisuele en het talige, de twee elementen die bij het theatergezelschap B&D (Beumer & Drost. RT) een rol spelen.

PD: Dat archaïsch taalgebruik uit *Dick Bos*, en die beleefdheden, dat spreekt ons aan. Loek (Beumer. RT) en ik staan al tien jaar op het toneel en zeggen nog bijna u tegen elkaar. We houden op een bepaalde manier vast aan een stijl van spelen, sterk taalgericht. De dubbele bodems die in de Nederlandse taal zitten, het verkeerd begrijpen van elkaar, dat is het heerlijke archaïsch taalgebruik dat wij hanteren. Ik vind het lekker klinken op het toneel: de taal, de herhalingen, de beleefdheden. Het is geestig om naar te luisteren. Taal in Nederland wordt langzaam een ondergeschoven kindje, het is bijna ontwikkelingswerk wat wij doen.

Strip noir

Gezien jullie leeftijden hebben jullie de tijd van *Dick Bos* niet bewust meegemaakt.

PD: Nee, maar we lazen wel strips. Mijn broer verzamelde stripalbums. Ik had alleen oog voor kleurenstrips, zoals *Suske en Wiske*. Pas nu met terugwerkende kracht vind ik *Dick Bos* krachtig en mooi getekend; het is voor mij een ontdekking. Dan moet zo'n toneelbewerking, behalve voor de horde fans van *Dick Bos*, ook leuk zijn voor de mensen die voor het eerst naar het theater gaan.

Het stuk begint met de schrijver van *Dick Bos*, en gaat over het maken van een strip of een plot voor de strip. Ik vind een privé-detective, de eenzame held, mooi in zijn eenzaamheid. Dick Bos zegt dat op een gegeven moment ook: 'Ik zal alleen

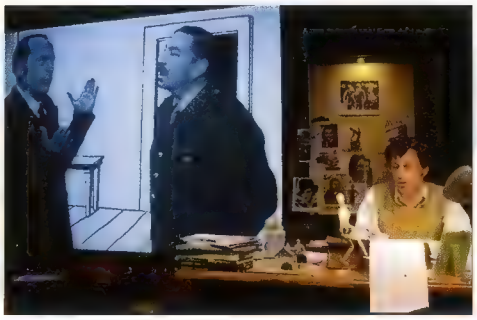

bedreigde. Maar nu was de echte
nog niet in de kraag gegrepen. Via de
kustweg vervolgde ik mijn weg naar de
werd beschoten door zijn handlangers hie
lift

FOTO S BEUMER & DROST

verder moeten'. Want komt hij een leuke dame tegen, dan behoort die volgens de schrijver van deze verhaaltjes achter slot en grendel en moet hij alleen verder. Daar spelen we mee. En wat ik leuk vind: een stripheld is kort van memorie, want in elk verhaal begint zijn leven opnieuw. In het stuk heeft Dick aan het einde van het vorige verhaal een enorme ruzie gehad met zijn tekenaar en hem flink uitgefoeterd. Maar de volgende ochtend staat hij weer frank en vrij klaar voor een nieuw westernavontuur. Hij is helemaal niet achterdochtig, want hij herinnert zich de beweegredenen niet van de schrijver om dit nieuwe verhaal te beginnen. Hij staat er blanco tegenover. Dat moet ook wel, anders wordt hij een raar rancuneus mannetje.

MH: Er is ook een scène die steeds opnieuw begint, waarin de schrijver steeds de kleur van het haar van de dame verandert en Dick zich steeds voorstelt. Dat is een sterke, stripachtige grap.

PD: We hebben ook een grap waar Dick Bos wegzakt in het plaatje. Je ziet alleen in het klein zijn hoofd en een flinke lap tekst. Dat soort plaatjes heb je ook in de strip *Dick Bos*. En daar draait het plot ook om. We gaan serieus en respectvol met Mazure en *Dick Bos* om, maar de grappen die erin zitten, daar halen we iets uit. De dubbele bodems, de manier van spreken, het theatrale, daar trachten we iets mee te doen.

B&D bestaat uit Loek Beumer en Peter Drost, maar dit is een stuk dat je alleen speelt.

PD: Deze vorm van projectietheater, dat is iets waar Michael en ik al enkele voorstellingen mee bezig zijn. Timing is hierbij heel belangrijk: dat vinden we allebei erg leuk. Net als de combinatie film-theater. We hebben een balans bereikt, waarin het filmdeel niet met me op de loop gaat. De vorige productie – *Ingeblikt* – was nog vooral met *stock*-materiaal gemaakt. Voor *Dick Bos* hebben we veel meer filmstukjes opgenomen, *shots* gemaakt, scènes geschoten. Een vrouw die steeds langskomt met koekjes, bij voorbeeld.

Michael heeft het script bedacht. Dat hebben we besproken en aangepast en daarna heb ik de meeste teksten geschreven. Uiteindelijk is het een kwestie van eindeloos schuiven met fragmentjes en goede grappen verzinnen. We hebben echt een structuur gelegd, laagje voor laagje, en vervolgens de logistiek in opeenvolgende scènes beschreven.

MH: Ik heb een uitgebreid filmarchief. Ik ben een beeldjesfreak. De wereld van de *film noir* en de onderwereldfilm, zeg maar de B-film, waarin een hoop dingen tussen de regels gezegd worden, dat is mijn specialiteit geworden. Dus als ik een item voor het theater te pakken krijg á la *Dick Bos* en er is een link met de wereld van de *film noir* dan trek ik de kast open en weet ik wat ik moet zoeken. Die achtervolging in het begin van het stuk zijn bij voorbeeld zes verschillende auto's. Want het is nooit dezelfde auto. Hij rijdt in een studioauto die we hebben gehuurd, dat is een Ford V8 cabrio. Die moest ik hebben, want ik zocht een auto met opgespleten voorruit, dat zie je in alle tekeningen. En een kennis van mij die in die filmauto-business zit, wist er wel één. Dezelfde auto waarmee prins Bernhard in 1936 zich bijna te pletter heeft gereden. De auto uit het archiefmateriaal wisselt vier, vijf keer van merk, van ombouw, maar door de snelheid van montage zie je dat bijna niet. Dat vind ik erg leuk, het recyclen van filmmateriaal, het gebruiken van oude obscure seriefilms om standaardshotjes eruit te halen. Hoe vaak ging er niet een auto over de rand van het ravijn in dit soort vervolgfilms in de jaren 1940? Elke keer.

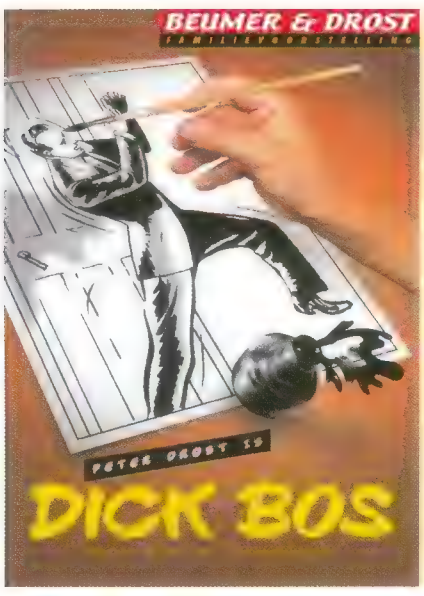

Dick Bos, de echte whodunnit?

Martin Helmerhorst: Oplossingen van lik-me-vestje, Mazure was een meester in pulp-oplossingen. Hij grossierde erin; hij moest, want hij zat altijd tegen deadline aan. Neem de eindoplossing in het stuk. De mensen in de zaal horen de eindmonoloog niet eens, ze luisteren alleen maar naar de klank. Ze pikken een paar grappen op. Maar ze luisteren niet naar de inhoud van het verhaal. Iedereen weet, het gaat om een cliché. De detective, de mastermind, *geeft een overzicht van het hele mysterie en zijn rol erin, maar je luistert er niet echt naar.*

Ik denk dat Dick Bos meer een thriller was dan een whodunnit. *Misschien nog in de jaren 1940, maar later draait het met name om de actie. Hij wordt van hot naar her geslagen, kan ontsnappen, weet nog een leuke meid aan de haak te slaan. Als hij in een vliegtuig zat, dan moest dat neerstorten, anders was het niet leuk meer. Dat hij zijn benen onder zijn lijf vandaan moest rennen. Als hij in een raceauto rijdt, dan vliegt hij minimaal een keer uit de bocht, dat overleeft hij allemaal. Hij is onkreukbaar. Hij is een* avatar, *een virtuele held. Hij is ook wel de grootvader van James Bond. En hij is de achteroom van Lemmy Caution (uit de film* Alphaville, Une Étrange Aventure de Lemmy Caution. *RT) En de grap is, hij was ook een Lex Brand. En er waren nog veel meer van dit soort striptypes, maar waarom hebben wij dan iets met Dick Bos? Ik denk dat Bos dichter bij het poldermodel komt.*

Nee maar! een advertentie ....
„Ontmoet mij Vrijdag 12 om 23 uur hoek Bierkade. Ik ben kenbaar aan regenjas en parapluie"
..hm, ...Bruins, blijkbaar kennen de leden elkaar dus niet allemaal. Vrijdag, de 12e, dat is vandaag! Bruins, ik ga in zijn plaats.
En ik zorg, dat de politie je volgt.
ANTRACIET
FOTO THEA BREEDERVELD

Dus er zitten stukken uit die films in de film van *Dick Bos*?
MH: Ja, die brengen we dan in kleur. In een droomscène zitten beelden uit een voorlichtingsfilmpje, getiteld *Je moet leren zwemmen*. Je ziet een man die de krant leest, hij loopt tegen een lantaarnpaal, loopt dan tegen een prullenbak en valt daarna pardoes in de gracht. Dat komt uit een voorlichtingsfilm van het Ministerie voor Sport, jaren 1930. *(met een stem uit de jaren dertig:)* Elke Nederlander moet kunnen zwemmen. Moet zich het vege lijf kunnen redden in ons waterrijke landje.
En een man die neergeschoten wordt bij de melkboer, dat komt uit een Eddie Constantine-thriller. Dat is een 75mm-trailer van een Constantine-film. Eddie Constantine was natuurlijk James Bond *avant la lettre*, maar zonder de *gadgets*, zonder de luxe, maar wel met de leuke dames. Dick Bos had eveneens charmante, bevallige, begeerlijke dames, want Mazure kon heel goed vrouwen tekenen. Hij was een soort Alberto Vargas, maar dan met een paar lijntjes.
Ik had in de film voor het theaterstuk eigenlijk nog een klassieke scène willen stoppen, een dilemma-einde zoals in de *film noir*. Een man en een vrouw in een bootje, met allemaal goud. Die vrouw wil die vent overboord zetten en er alleen met het goud vandoor gaan. Hij weet dat er een gat in de boot zit. Dan kijkt hij in de loop van een pistool en de *leading lady* dwingt hem overboord te stappen. Hij weet dat ze nooit ver zal komen door het gewicht van het goud en zegt nog tegen haar: 'Zou je dit wel doen?' Zij verandert niet van gedachten en hij zwemt naar de kust. De zon zakt in het water. Zij vaart met het bootje met de goudstaven weg. En hij gooit steentjes over het water. Dat is een *noir* einde. Dat werd voor dit verhaal te ingewikkeld qua opnames, en ik zocht eigenlijk naar een andere *noir finale* tussen een man en een vrouw. In *Het geval "Kleyn"* zegt Dick Bos aan het einde tegen de vrouw: 'Je zat wel vastgebonden, maar het was allemaal *fake*.' De *romantic interest* wordt uiteindelijk ontmaskerd en dat heeft Mazure ook weer van geen vreemde. In alle *films noir* gaat de held alleen verder en belt de politie. Het is eigenlijk *The Maltese Falcon* waarin Humphrey Bogart de politie belt. Hij blijft keihard en laat Mary Astor gewoon in de boeien slaan. Dat is een *noir* en ook een cliché. Het goede is dat Mazure zulke clichés omzette in hapklare tekeningen met heel weinig inkt. Dus het publiek dat die dingen las, kreeg een *hard boiled* detective voor zijn kiezen, maar dan in de polder met Nederlandse teksten.

Kun je *Dick Bos* betitelen als een *strip noir*?
MH: Ja, door het licht, door zijn zwart/wit-schaduwen. Het is inderdaad *strip noir*.
PD: Er zit wel een grote verscheidenheid in de kwaliteit van tekeningen. Sommige zijn heel snel en andere zijn schitterend neergepend. Het was voor mij ook een *eye opener* toen ik een beeld van de persoon Mazure kreeg. Iemand die heel humoristisch was, een leuke, geestige *draufgänger*. Dat verhaal over hoe hij geld ging halen bij een uitgever en zomaar tienduizend gulden meekreeg, een vermogen in die tijd! Fantastisch!

Vreemde man

Hebben jullie de films van Mazure bekeken?
PD: Ik heb stukjes gezien. In de documentaire van Jan Bosdriesz (*Dick Bos weer in actie!* RT) zitten ook fragmenten. Wat ik goed vind, zijn de camera-instellingen, de *editing* en de belichting, maar het acteerwerk was abominabel.

Hoe verliep het contact met de erfgenamen?
MH: Via de producent van *Dick Bos weer in actie!* had ik het adres van Marcus Mazure in Londen gekregen (De jongste zoon van Alfred Mazure. RT), en ik stuurde hem een e-mail. Toen antwoordde hij: 'Ja, ik wil wel een keer praten'. Hij zei door de telefoon: *'You should talk to my mother*, en ik wil inhoudelijk weten waar het heen gaat'. Hij had eigenlijk maar twee dingen: hou het karakter van Dick Bos *clean*, hou het zoals het is, en twee: geen pornografische grappen. 'En racisme, dat was ook iets dat mijn vader niet wilde. Geen grappen die niet door de beugel kunnen. En verder zoeken jullie het maar uit.' Daarna was hij toevallig een weekend in Amsterdam en dat was het weekend dat we *Ingeblikt* speelden. Hij heeft het bekeken met zijn zus en ze vonden het wel

FRITS VAN HARTINGSVELDT

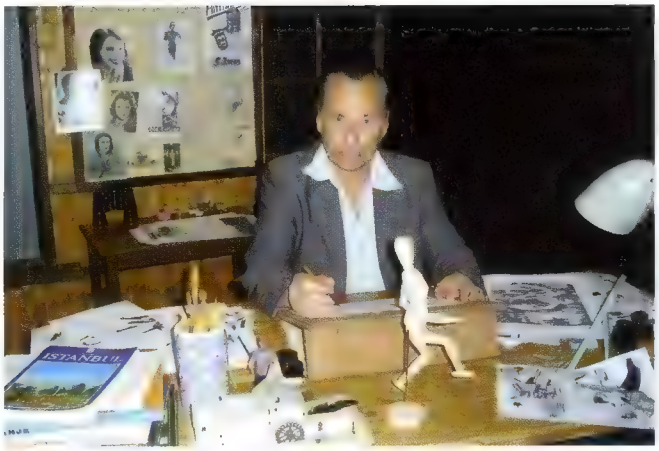

FOTO'S RICH THOMASSEN

BOVEN - Peter Drost in zijn werkkamer.

oké. Zo van: laat die mensen maar hun gang gaan. Voor hen is het verhaal interessant in verband met die heruitgaven (van uitgeverij Panda. RT) Ik denk dat de stripexegeten over onze bewerking zo hun twijfels hebben. Maar het is theater, je weet dat je de strips niet letterlijk kunt overnemen.
Bij onze ontmoeting met de weduwe van Mazure, ik weet nu dat ze Biam heet, legde ze omstandig uit dat het *'a strange man to be married with'* was. *'The man was always busy with his work. It is not that easy to be married with a creative guy like Alfred.'* Ze vertelde dat Mazure ooit midden in de nacht wakker werd, het licht aandeed en het blocnote volschreef dat op het nachtkastje lag. Vervolgens liep hij, al pratende in zichzelf, naar zijn werkkamer, en begon daar ook allemaal dingen op te schrijven. Daarna kwam hij terug in bed en sliep verder, en zij lag dan heel lang wakker. Ze vroeg hem de volgende ochtend wat hij had opgeschreven. *'I can not make a word out of it'*, antwoordde Mazure dan. Toen dacht ik: 'Ja, dat vind ik mooi, zo werkt een artiest.' Zijn lumineuze ideeën ontstaan eerder onder de douche dan op papier. Dit hebben we ook gebruikt in de voorstelling.

FOTO BARBARA HOMMES

Ik zag tekeningen in de productie, die zijn duidelijk afkomstig uit de *Dick Bos*-verhalen – onder andere *Soho* – maar ik zag ook andere die niet van Mazure zijn.
PD: Die laten haven van Londen zien, maar ze lijken ook de kasbah van Istanboel. We hebben de Aya Sophia op de achtergrond er laten tekenen. De aanpassingen en de nieuwe tekeningen zijn gemaakt door Frits van Hartingsveldt. Hij maakt illustraties, posters en is een groot liefhebber van strips.

Waarom hebben jullie gekozen voor het personage Norbert Terschure en niet voor een vertolking van Alfred Mazure?
PD: Mazure is een ongelooflijke duivelstoejager, een man die in het verzet gefunctioneerd heeft, hij is veel te kleurrijk, ook qua uiterlijk. Ik wilde in dit stuk een *looser* hebben. Het is effectiever om een eenzame ploeteraar neer te zetten tegenover de held die Dick is. Ik vind niet dat dat bij Mazure kan worden toegepast. Dan kiezen we toch liever voor dichterlijke vrijheid.

Je hebt als Dick Bos een duidelijk andere stem dan als Norbert Terschure?
PD: Beide stemmen doe ik. Ik ben van oudsher een hoorspelacteur. Ik ga vaak uit van de stem. Als ik de stem heb verzonnen, dan gaat de figuur in kwestie anders bewegen, anders denken. Zo is Dick Bos rechtlijniger; zijn stem klinkt resoluut en meer vanuit de hoogte dan Norbert. Zijn stem is zonder overtuiging, net als Norbert zelf. Hij is meer een *flat character*.

Heb je alle boekjes van *Dick Bos* gelezen voor je met het schrijven van het theaterstuk begon?
MH: Ik heb de heruitgaven van voor naar achteren doorgenomen om er plaatjes uit te kopiëren voor het storyboard. Het is essentieel dat je een lekker lopend script hebt. Ik heb twee, drie scriptsessies gehad met Peter, niet eens zo veel, en ik heb een scriptsessie gehad met Henk Haselager die de montage deed, waardoor ik op nieuwe ideeën kwam. Ik heb met hem lang over de stijl zitten bakkeleien. Gaan we het nou in een strip doen, verschillende decors, met *blue screen*? En acteren onze spelers voor getekende achtergronden? Het archiefmateriaal dat ik had verzameld, gaan we dat tinten en op kleur brengen? We hebben opzettelijk in de film gaten laten vallen: minder geluid zodat de acteur er af en toe doorheen kan lullen. Het mag nooit een te afgerond stukje film worden. Het is een instrument, geen complete film.

rich.thomassen@stripschrift.nl

Wanneer te zien?
***Dick Bos* loopt nog tot 3 december. Voorstellingen zijn te zien in onder andere Amsterdam, Enschede, Utrecht en Schoten (België). Volgend jaar gaat het theaterstuk nog in reprise. Voor de exacte data: www.beumerendrost.nl**

Oude bekenden

De theatervoorstelling Dick Bos *zal voor menigeen een feest van herkenning zijn. Verschillende shots zijn afkomstig uit oude spionage- en detectivefilms. De fervente* Dick Bos*-lezer zal weinig moeite hebben om in de film plotseling de man te herkennen die model stond voor Dick Bos. Een nog erg kwieke Maurice van Nieuwenhuizen, die ons met enkele fraaie uitgevoerde jiu-jitsutechnieken de kracht van deze oosterse vechtsport toont. De filmscènes zijn afkomstig uit de demonstratiefilm* Jiu Jitsu, *die in de jaren veertig onder auspiciën van de Nederlandsche Jiu-Jitsubond gedraaid werd onder regie van Alfred (Maz) Mazure. Het fragment toont duidelijk hoe Peter Drost, Dick Bos en Maurice van Nieuwenhuizen op elkaar lijken.*
Tijdens een beschrijving door Dick Bos van het fraaie Istanboel – vergezeld van VVV-beelden van zijn pleinen, zijn markten, zijn schoonheid in alles – krijgen we zelfs de gelegenheid 'oude bekenden' te zien in de personen van Kuifje en kapitein Haddock. Het fragment komt uit Kuifje en het geheim van het Gulden Vlies, *een film uit 1961, waarin Kuifje eveneens een bezoek brengt aan deze Turkse stad.*

Largo Winch is één van de populairste moderne stripreeksen van Europa. Dit jaar verscheen het vijftiende avontuur: *De drie ogen van de bewakers van de tao.*

In dit eerste deel van een tweeluik bevinden Winch en co zich in Hongkong, Dubai, Saint Tropez en Tibet. De economische inslag is er als vanouds. Een gesprek met auteur Philippe Francq over het succes van de reeks, de tv-serie, de aankomende film en de samenwerking met wellicht de meest invloedrijke Europese stripscenarist, Jean van Hamme.

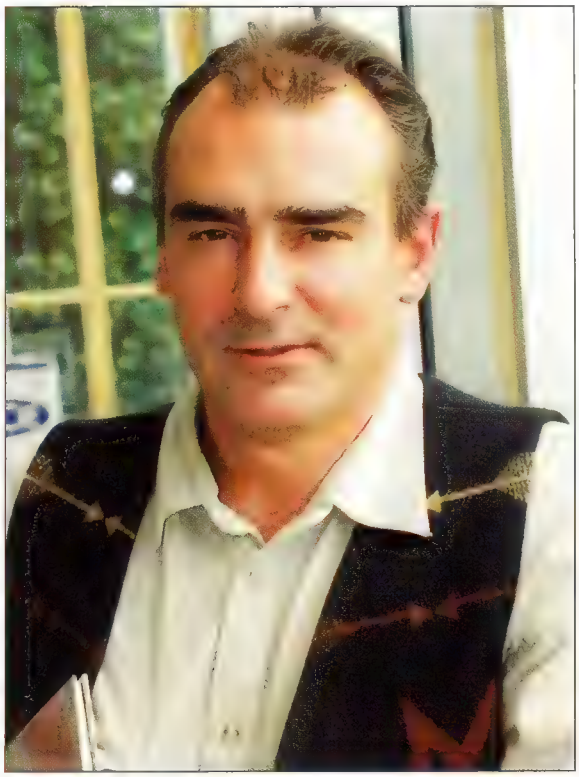

Philippe Francq houdt van zijn miljardair in spijkerbroek

DOOR GEERT DE WEYER

Sofitel Faubourg, hartje Parijs. Philippe Francq wacht me op in de hotelbar, nonchalant hangend over een barkruk. Het is niet moeilijk de Winch in Francq te ontdekken. Frisse kop, stevige handdruk, een zachte stoerheid en een donker Harley Davidson-motorjack dat fel afsteekt tegen de rest van de in de bar verzamelde nette heren en dames. Zij beseffen het niet, maar hier zit een fortuinlijk stripauteur. Sinds de start van Largo Winch *in 1990 ging de oplage gestaag omhoog. De Belgische, al jaren in Zuid-Frankrijk residerende 45-jarige tekenaar heeft genoeg aan één album per jaar om zijn status van miljonair te behouden. Verscheen het eerste album, dat in feite gebaseerd was op Franstalige romans van Jean van Hamme (in een ver verleden procuratiehouder bij Philips) nog in een oplage van 20.000 exemplaren, nu zit ieder album aan ongeveer 650.000 exemplaren. In de tussentijd werd 's mans papieren personage, bijgenaamd 'de miljardair in spijkerbroek', een icoon. Een Amerikaans-Canadees productiehuis maakte er een internationale tv-serie (39 afleveringen) van, autofabrikant Toyota vernoemde een 4x4 naar Winch, de titelheld schopte het tot model toen Christian Dior hem uitriep tot gezicht van het modehuis en er komt een bioscoopfilm aan. 'Een droom die werkelijkheid wordt', aldus Francq, die nooit onder stoelen of banken stak dat de tv-serie slechts*

BOVEN - **Promotieprent van Dupuis uit 2002.**

een voorloper was van een heuse bioscoopfilm. 'Net zoals dat indertijd bij Batman *het geval was.'*
Francq werkt een jaar lang, dag in dag uit, met uitzonderlijke gedetailleerdheid aan ieder Largo Winch*-album. Om zich te documenteren reist hij telkens naar de locaties waar het avontuur plaatsvindt. Dit keer vloog hij naar Hongkong, waar het bijzonder spannende nieuwe album –* De drie ogen van de wachters van de tao *– zich hoofdzakelijke afspeelt. De stripmiljardair komt er terecht in handen van de Chinese maffia die hem een openstaande schuld laten inlossen. Winch, het Joegoslavische weeskind dat aan het hoofd staat van Groep W, één van de machtigste corporaties ter wereld, wordt gedwongen een oud manuscript te stelen in ruil voor de vrijlating van een vroegere Chinese vriend met wie hij ooit een cel deelde. Ondertussen wil de luchtvaartafdeling van Groep W een* joint venture *sluiten met de Chinese vliegtuigmaatschappij Tsai Industries... Niet zonder consequenties, zo zal blijken...*

LINKS - ***De drie ogen van de bewakers van de tao*** **is een spannend, in China afspelend avontuur.**

Economie en avontuur

Grofweg zijn er populaire strips die veel lezers trekken en artistiekere strips voor een kleiner, intellectueel publiek. *Largo Winch* is samen met *XIII* een reeks die erin slaagt beide doelgroepen aan te spreken. Hoe komt dat, denk je?

Philippe Francq: Misschien door het thema. Ik vergelijk *Largo Winch* altijd met *James Bond*: het is een mix van allerhande invloeden en genres. Er is avontuur, spionage, een liefdesverhaal, er is het economische perspectief... Iedereen vindt er iets van zijn gading. Veel vrouwen blijken de strip te lezen. Vraag me niet waarom. Misschien omdat Winch diverse genres bespeelt. Hij is meer dan een spion, zoals Bond.

Van Hamme bracht voor album drie en vier veel economisch gegoochel in zijn reeks. In deel drie, *O.O.B.*, bij voorbeeld draaide het om de overnamestrijd rond een (beursgenoteerde) vennootschap. De lezer liet zich er niet door ontmoedigen. Integendeel. Vreemd toch, voor een medium waarvan men zegt dat het snel verteerbaar moet zijn om te kunnen verkopen.

Dat verbaasde mij in het begin ook. Nog steeds eigenlijk. Die albums waren puur vanuit economisch gezichtspunt geschreven. Het had geen effect op de verkoop. Integendeel. In de volgende delen bracht Van Hamme meer avontuur in het verhaal, gelardeerd met financiële en economische verwikkelingen. Dat is nooit verdwenen. Het voorbije tweeluik – deel 13 en 14 – was weer sterk economisch. Lezers moeten hun aandacht er echt bijhouden.

Klopt het dat de reeks sinds het vorige album in oplage is gedaald?

Ja, er zijn ruim 50.000 exemplaren minder verkocht. Hoe dat komt? Ik heb daar verschillende verklaringen voor. Het laatste album was – hoewel ik het een erg goed scenario vond – weinig optimistisch. Het begon met een zelfmoord. Dat stoot

mensen af, denk ik. En misschien was het economisch aspect te nadrukkelijk aanwezig. Probleem is dat we geen goed beeld hebben van het publiek dat deze reeks koopt en dus niet weten wat lezers willen. Meer avontuur? Een meer economische inslag?
Verder was *Largo Winch* een jaar of twee enorm zichtbaar door de tv-serie, de actie van Toyota met hun 4x4 'Winch' en de Christian Dior-propaganda met Largo in de hoofdrol. Zulke acties stuwen de verkoop op.
Een andere factor is het overaanbod van striptitels in de winkels. Bovendien zijn de prijzen sinds de invoering van de euro gestegen en besteden mensen minder geld aan strips. Alle grote reeksen lijden onder deze huidige malaise, zoals *XIII*, *Kleine Robbe*, *Robbedoes en Kwabbernoot* en *Jeremiah*. Jongeren beschikken ook over meer mogelijkheden om zich te amuseren: muziek, games, televisie, dvd's, het internet... De ontwikkelingen binnen die markten evolueren razendsnel.

Largo Winch is zo belangrijk voor Dupuis, dat de uitgeverij het zonder de reeks financieel veel minder goed doet. Vorig jaar was het al zo ver. Toen kon men niet rekenen op de omzet van een nieuw deel omdat je een werkachterstand had. Levert dit gegeven stress op?
(lacht) Goh, ik denk eerder dat Dupuis met die stress moet leren omgaan. Gelukkig kent het fonds nog andere topreeksen. Maar het klopt, vorig jaar moest ik te lang wachten op het scenario van Van Hamme. Ik kreeg de strip niet tijdig af voor publicatie in 2006. Daarbij speelde mee dat ik een filmploeg in mijn kielzog had. Een klein Parijs productiehuis, Kanari Filme, heeft een jaar lang de voorbereidingen en het werk aan de nieuwe Winch gevolgd, vanaf het moment dat Van Hamme het scenario schreef tot het voltooien van de eindplaat. Dat hield het werk op.

Het witte doek
Enkele jaren geleden werden er bij voorpublicaties in *Het Belang van Limburg* en *Gazet van Antwerpen* en het Franse *Le Figaro* erotische en lesbische scènes geheel zwart gekleurd. Was je bang dat dit weer zou gebeuren? Want in *De drie ogen van de bewakers van de tao* duiken opnieuw zoenende vrouwen op.
Le Figaro vroeg deze keer een exclusieve voorpublicatie voor Frankrijk, maar wilde daarvoor niet meer betalen. Tja. Dan houdt het op. Interessanter voor Dupuis en de reeks zelf was dat we het konden verkopen aan vier dagbladen. In dit verhaal is er geen erotisch scène te zien die tegen de moraal zou ingaan, dus dat scheelt *(spottend lachje)*. Alleen denk nu niet dat ik daarom heb toegegeven aan hun grillen.
(hoofdschuddend) Ik begrijp het niet, hoor. Er is in deze reeks niet meer naakt te zien dan in pakweg *James Bond*. Daar zei niemand iets over, terwijl vele mensen vielen over de naaktscènes in *Largo Winch*. Kom aan zeg.

Je noemde toen in een interview dat ik met je hield voor *De Morgen* het Vlaams Blok en *Gazet van Antwerpen* in één adem terwijl je sprak over 'het katholieke puriteinse gedachtengoed waarop alle extreme partijen lijken te drijven'. Ik kreeg naar aanleiding daarvan diverse telefonische scheldkanonnade over me heen. Jij?
(brede grijns) Ik heb niets gehoord.

Maakt het je nog steeds bang, extreem rechts?
Niet meer zo. In Frankrijk heerste er bij de recente presidentsverkiezingen minder angst voor de extreem rechtse partij dan bij de vorige. Nicolas Sarkozy en Ségolène Royal zijn mensen die tenminste iets willen doen voor de armen. Het is niet langer zo dat daarvoor een linkse of rechtse partij opstaat. Ik heb de indruk dat de politieke strijd zich meer in het centrum afspeelt.

Je zei eerder dat de makers van de tv-serie zaken hadden veranderd om te veranderen. Zie je er met het oog op de komende speelfilm strenger op toe dat de geest van Largo Winch standhoudt?
Jean heeft al drie of vier scripts gezien en becommentarieerd. Hij houdt het scherp in de gaten. En ach, de tv-serie. Het is goed dat die gestopt is. Het gemiddelde, de som van alle afleveringen, bleef ondermaats. En het was merkwaardig dat de serie in Europa overal op het scherm kwam, maar niet in de Verenigde Staten.

Terwijl het natuurlijk in eerste instantie gemaakt was voor het Amerikaanse publiek.
(cynische grijns) Inderdaad. De serie was wel in Canada te zien.

De acteur beviel me niet. Te macho, te weinig uitstraling.
Hij had een stupide grijns op zijn gezicht. Het was geen Sean Connery, hè?! Dat had met zijn intelligentie te maken, vrees ik. Ik had weinig met hem op. Ik hoop wel dat ik voor de film met de acteurs kan praten. Ik vind het belangrijk die film te volgen.

Volgt het script het oorspronkelijke *Largo Winch*-verhaal?
Ongeveer. Het gaat om de eerste vier stripalbums samen. Er wordt natuurlijk wel een en ander veranderd om aan het bioscooppubliek tegemoet te komen. Zo zal de film enkel in Hongkong spelen. New York komt er niet in voor. De opnames starten in september, mits de producenten Jerôme Salles en Pan European genoeg geld hebben vergaard. Tijdens het filmfestival in Cannes vorig jaar was er veel promotie, dus ik verwacht dat het ze gaat lukken.

Diepgang

Volgens mij heb je bij *De drie ogen van de bewakers van de tao* nog meer details in je tekeningen gestopt dan normaal. Klopt dat?
Misschien wel. Ik had veel plezier bij het tekenen van dit deel. Hongkong bleek een interessante, totaal van de pot gerukte stad. De straten zijn er kronkelig, totaal anders dan New York, waar de straten een schaakbordpatroon hebben. Iedereen was er steeds aan het werken en overal waar je kwam was het luidruchtig. Elke hoek had een ander uitzicht. Ik zou er niet graag leven, maar het was geweldig er een weekje rond te wandelen.

Hoeveel foto's heb je deze keer op locatie gemaakt? Opnieuw meer dan duizend?
(verontschuldigend) Ahum, zo'n vijftienhonderd. Ik documenteer me nogal heftig.

Het barst in dit album van de extreem gedetailleerde bouwwerken. En dat voor iemand die ooit alle architectonische tekeningen afzwoer!
Ik weet het. Nadat ik *Vrouwen en steden* hd getekend (zijn eerste debuutstrips uit 1987 en 1988 waarin de stad centraal stond. GdW) was ik die stadsdecors zo beu, dat ik elke strip weigerde waarin ik steden en gebouwen moest tekenen. Bij *Largo Winch* ontkom ik er echter niet aan. Die verhalen spelen zich voornamelijk in wereldsteden af. Toch beleef ik het meeste plezier aan het tekenen van de personages.

Zitten er opnieuw cameo's in van bekenden?
Een paar. Willeke, de Hollandse dame die Largo en Simon ontmoeten in een hotel in Hongkong, is bij voorbeeld een Nederlandse vriendin van me. Ik vind het amusant om mensen die ik goed ken, op te voeren.

Jean van Hamme kondigde vorig jaar aan dat hij zou stoppen met zijn reeksen *Thorgal*, *Blake en Mortimer* en *XIII*. Voor *Largo Winch* maakt hij graag een uitzondering. 'Die heeft me nog nodig,' zei hij. Jullie hebben een uitstekende verstandhouding, begrijp ik?
Tja, als ik vergelijk... William Vance (de in Spanje residerende tekenaar van *XIII*. GdW) woont ver weg en Grzegorz Rosinski (tekenaar van *Thorgal*. GdW) is een echte vriend van Van Hamme. Misschien hebben Jean en ik intellectueel gezien dezelfde denkwijzen. We zijn het zelden oneens over het leven, de wereld, de politiek of de stripscene.

Er doet een verhaal over jou de ronde dat moet aantonen hoezeer jullie elkaar vertrouwen: Van Hamme zou je blanco contracten laten tekenen en pas later de details invullen. Is dit waar?
(verbaasd) Nee, dat klopt niet. Zoiets moet je nooit doen. Ik praat wel met hem over contracten, want Jean is een kei in het afhandelen ervan. Dat kan alleen in mijn voordeel werken.

Van Hamme waarschuwde recent dat het Japanse beeldverhaal Europa dreigt te overspoelen. Heb jij dan ook zo'n angst voor de manga?

LINKSBOVEN - **Vriend Simon Ovronnaz in een amourette: deel van een seriegrafie uit 1993.**
GEHEEL BOVEN - **Portret van Philippe Francq door Tibet.**
BOVEN - **Portret van Jean van Hamme door Francq.**

GEHEEL LINKS - **Nederland, in het bijzonder Amsterdam, krijgt een ruime plek in het album *Dutch Connection*.**

LINKS - ***De drie ogen van de bewakers van de tao*. Francq stopt in steeds meer details in zijn tekeningen.**

RECHTS -
Op *www.largowinch.com* is onder andere deze illustratie als *goodie* te downloaden. Ernaast een schets die ervoor gebruikt kan zijn.

Nee, ik zie dat anders. Manga gaat vaak gepaard met steengoede verhalen. Ze zijn psychologisch goed onderbouwd. Alleen velen begrijpen ze niet en voelen zich bedreigd. Terwijl manga juist erg goed op zijn doelgroepen inspeelt. Kijk naar de manga's voor een lezerspubliek van pakweg 14 tot 16 jaar. De aantrekkelijke hoofdrolspelers uit die albums worden vakkundig opgezadeld met de problemen van jongens en meisjes van die leeftijd. Dat sluit aan op hun belevingswereld en daarom kopen die jongeren dat.
Veel Europese auteurs zijn inderdaad bang dat manga's de stripmarkt veroveren *(haalt schouders op)*. Erger vind ik het als auteurs de manga-stijl over nemen. Technisch gezien ziet dat er wel mooi uit, maar ze vergeten de psychologische achtergronden van hun personages te integreren. Met als gevolg: slechte strips die jongeren niet aanspreken.

Slotvraag: Heb je geen zin in een andere serie? Je zit nu al zo'n zeventien jaar over *Largo Winch* gebogen.
Niet voor het moment. *(lachend)* Het zou een slechte zet voor Dupuis zijn, vrees ik. Voorlopig blijf ik verder werken aan *Largo Winch*. Ik voel me daar goed bij, de behoefte om te veranderen is er niet. Er bestaan nog zoveel mogelijkheden en thema's. Met elk nieuw avontuur kunnen we meer psychologische lagen inbrengen en groeit het personage Winch daardoor. In dit nieuwe album maken we een sprong in de tijd door de gevangenschap van een jonge Winch in Tibet centraal te zetten. Ook bij Simon, zijn vriend, maken we binnenkort een sprong naar het verleden. Ik ben blij met dat soort diepgang.

geert.de.weyer@stripschrift.nl

ADVERTENTIE

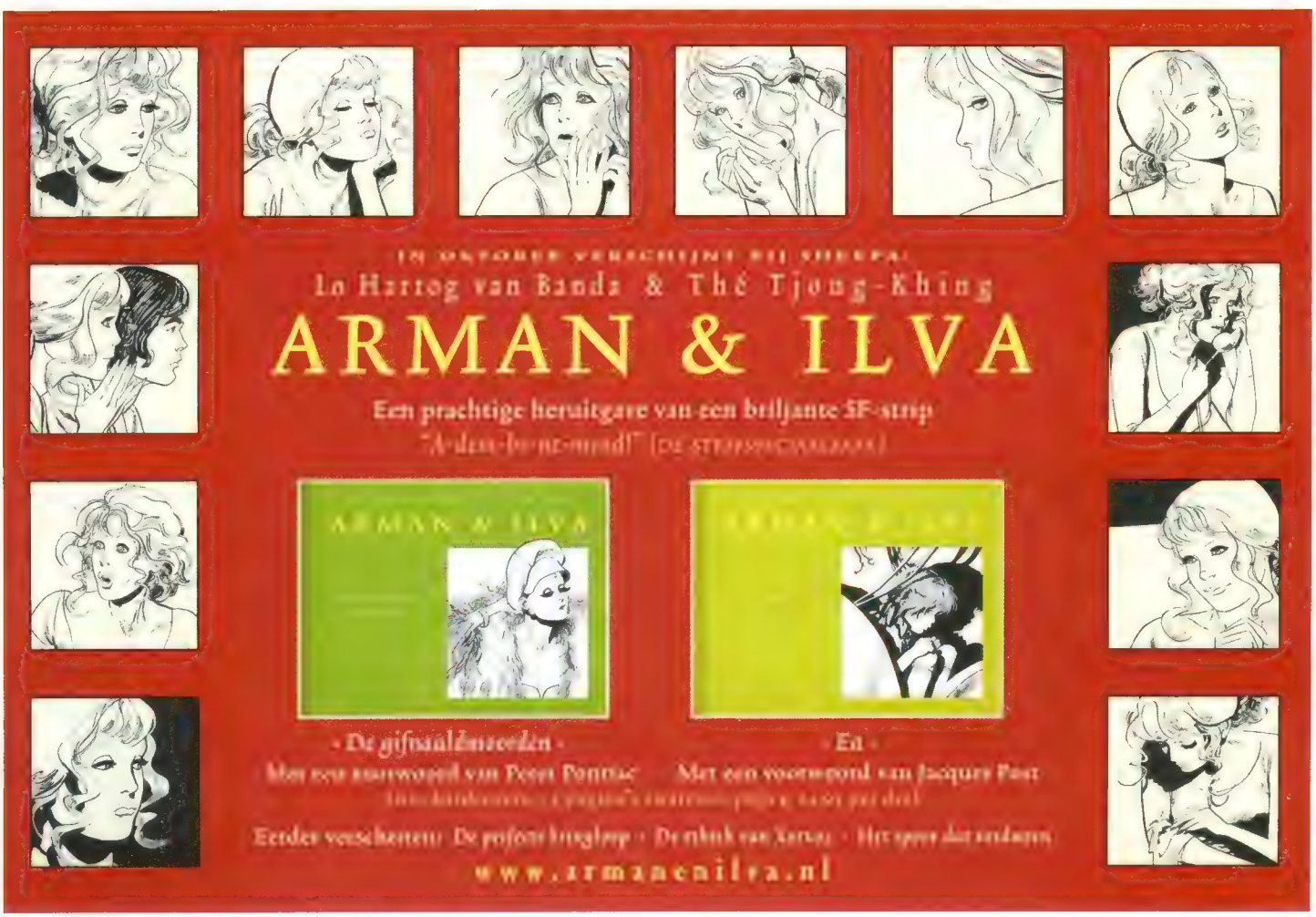
In oktober verschijnt bij Sherpa:
Jo Hartog van Banda & Thé Tjong-Khing
ARMAN & ILVA
Een prachtige heruitgave van een briljante SF-strip
"A-deze-bo-ne-maal!" (De Stripschrijvers)
ARMAN & ILVA
- De gifnaaldmoorden -
Met een voorwoord van Peter Pontiac
- En -
Met een voorwoord van Jacques Post
Eerder verschenen: De gifnaaldmoorden · De ruimte-kruisiging · De schaduw van Xarxes · Het spoor dat verdween
www.armanenilva.nl

In de boek- en stripwinkel

€9,90

€19,95

€12,50

€19,95

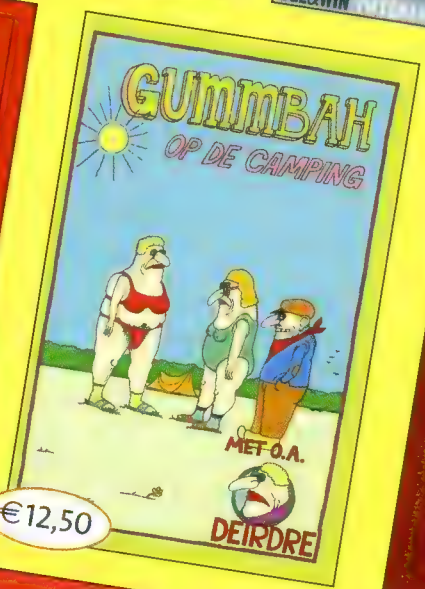

€12,50

€12,50

€13,00

€14,90

www.deharmonie.nl

Bertus maakt cabaret op papier

DOOR **RIK SANDERS**

Ruim tienduizend heeft Bertus (Bertus Klaassen, 1938) er gemaakt: *10 verschillen*-cartoons. Decennialang voor *De Gelderlander*, maar inmiddels voor alle Wegener-kranten. Zijn palmares bestaat uit nog veel meer cartoons, illustraties, strips èn filmproducties! Milde humor kenmerkt zijn werk. De Nijmeegse tekenaar, tegenwoordig wonend in Grave, doet het inmiddels rustiger aan, maar zijn kritische blik blijft scherp. 'Pas de laatste vijf jaar ben ik echt tevreden over mijn tekeningen.

RECHTS - Omslag van de bundel *1010 Verschillen* (Publiboek/Baart, 1984). Verder bestaan er de uitgaven *Beste 2000 verschillen van Bertus* (B&B Deurne) en een scheurkalender uit 1989 van *De Gelderlander*.
ONDER - Zelfportret als bedrijfslogo van Twin Features.

In 1972 vroeg de redactie van *De Gelderlander* aan mij of ik wekelijks een '*10 verschillen*-cartoon' wilde maken. Het idee, waarbij de puzzelaar de verschillen tussen twee haast identieke plaatjes diende te ontdekken, was niet nieuw. Alleen belde de redactiesecretaresse op een gegeven moment op met de mededeling dat de krant de puzzelcartoon dagelijks wilde hebben. Ik vroeg bedenktijd, maar heb uiteindelijk ingestemd. 'Dat hou je nooit vol', riep een vriend tegen mij. Voor mij betekende het echter structurele inkomsten: zes dagen in de week een tekening, zo'n driehonderd per jaar.
In de begintijd had ik een voorraadje aangelegd van zo'n dertig stuks, maar daar raakte ik doorheen. Daarna kwam ik in het ritme van 'vandaag inleveren voor overmorgen'. De vakantietijd was altijd de moeilijkste periode: de weken ervoor werkte ik me uit de naad om een voorraad aan te leggen voor de periode dat ik er niet was. Eenmaal teruggekeerd kon ik weer als de donder aan de slag!

Grossier in cartoons

Mijn *10 verschillen* in *De Gelderlander* werden voor het eerst omkaderd, terwijl ik gewend was aan aflopende illustraties. En het aanbrengen van die verschillen was dertig jaar lang ook niet zo eenvoudig als tegenwoordig met het digitale knip- en plakwerk. Ik moest de cartoon met de hand natekenen om dan vervolgens met witsel kleine wijzigingen aan te brengen. Of op de clichés de plekken waar verschillen moesten komen zwart maken.
Zo'n cartoon bedenken is doorgaans een kwestie van zitten en nadenken tot het kwartje valt. Soms zei ik wel eens tegen mijn dochter: 'Noem eens een zelfstandig naamwoord', en dan riep ze 'kabouter' of 'kruiwagen' en dan ging ik daarmee aan de gang. Het zijn vaak visuele woordgrappen: 'cabaret op papier' noem ik het ook wel eens.
Ik beschik over een dossiersysteem waarin ik grappen op thema bewaar. Mijn inschatting is dat ik voor mijn meeste puzzelcartoons in een tiental categorieën ben blijven hangen. Een lezer heeft mij ooit geattendeerd op een aantal figuren die vaak terugkomen: fakirs, matrozen, zwervers, jagers, indianen, zeemeerminnen, de man op een onbewoond eiland èn kunstschilders (met model). Volgens een fan, die mij een keer op tv had gezien, lijk ik op de mannetjes die ik teken. 'Bertus, u tekent altijd uzelf', zei hij. In ieder geval draait het veelal om dezelfde ideeën maar dan op een andere manier uitgewerkt. Bij fakirs varieer ik bij voorbeeld met de manieren waarop de slang uit een mand, kruik, vaas of ergens anders uit komt. Laatst tekende ik een fakir langs de weg bij zo'n pechpraatpaal: was zijn pot kapot! Lezers sturen regelmatig brieven. Zoals iemand die schreef dat zijn dag alleen goed begon wanneer hij in de trein de puzzel had opgelost voordat het station in Nijmegen was

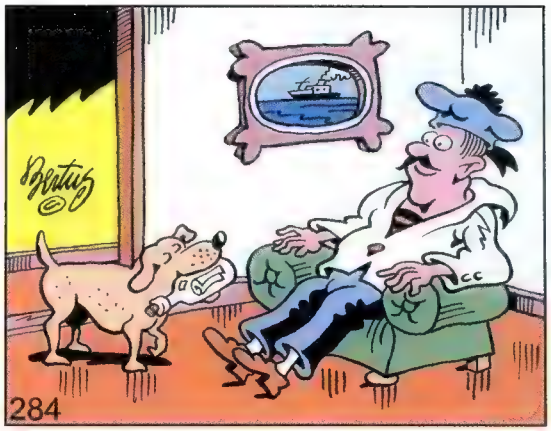

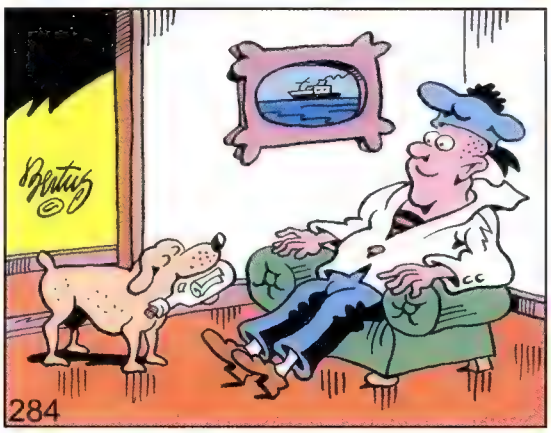

LINKSMIDDEN - De allereerste *10 verschillen*. Bertus heeft er zo'n tienduizend gemaakt, dus in totaal zo'n honderdduizend verschillen!
LINKS - Voorbeeld van een *10 verschillen*-cartoon, tegenwoordig ook in kleur. Op pagina 34 en 35 staan er nog vier (de oplossingen staan op pagina 54 en 55). Bertus gebruikt vaak archetypes als hoofdpersonen: oerbeelden van matrozen, kunstschilders, jagers, fakirs, cowboys, avonturiers enzovoorts. Ook bedenkt hij allerlei variaties op dezelfde soort grap: zie de mop met de vissenkom en de kok, en die met de vissenkom en de dompteur.
De cartoons gaan ook met de tijd mee: in vroeger tijden stond een goochelaar in een telefooncel te bellen terwijl het telefoonsnoer in zijn hoed verdwijnt. Vandaag de dag zou hij met zijn mobiel in een telefooncel staan te bellen om te schuilen voor een regenbui.

bereikt. Ook belde een lezer mij ooit opgewonden om negen uur 's ochtends op en riep 'Mijnheer Bertus; er zitten geen tien maar slechts negen verschillen in de tekening van vandaag!' Hij bleek niet zozeer boos, maar meer in paniek, alsof alle kranen in huis openstonden. Hij was vooral begaan met mij vanwege de fout die ik had gemaakt. Dan belde ik weer naar de krant en vroeg ik wie diegene was die die 'gek' mijn telefoonnummer had gegeven! *(lacht)*.
Lezers vereenzelvigen zich met zo'n vast element in de krant. Ze hebben behoefte aan vastigheid en routine en lezen de krant in een bepaalde volgorde waarin ook het maken van de puzzel een plek heeft. En o wee als dan de puzzel verdwijnt of op een andere pagina terechtkomt! Dan regent het klachten. Ik kan me herinneren dat *De Gelderlander* een paar jaar terug de puzzelcartoon om de dag wilde publiceren. 'Het volk stond morrend aan de poort!' *(lacht)*
Omdat *De Gelderlander* sinds afgelopen 6 februari op tabloidformaat verschijnt in samenwerking met andere regionale Wegener-kranten sta ik plots ook in die dagbladen. Ze publiceren een gemeenschappelijke strippagina. Ik heb met de uitgever een nieuwe prijsafspraak kunnen maken. Ik maak nog twee nieuwe puzzelcartoons per week. Voor de rest vult Wegener ze aan met archiefmateriaal: de gouwe ouwe! Èn mijn *10 verschillen* verschijnt in kleur in *De Stentor* die als enige Wegener-krant een kleurenstrippagina heeft. De inkleuring doe ik zelf.

Leuren met cartoons

Ik heb van jongs af getekend en ben autodidact. Ik kom niet uit een kunstenaarsfamilie, al kon mijn vader eveneens goed tekenen. In 1958 kreeg ik emplooi op de decoratieafdeling van V&D. Maar ik wilde cartoonist worden. Ik had allerlei cartoons in kranten en tijdschriften zien staan en dacht: 'dat kan ik ook'. Na mijn schoolopleiding ben ik gaan leuren met mijn cartoons. Ik stuurde ze op naar allerlei dag-, week- en maandbladen in het hele land en bezocht uitgevers en redacties. Ik herinner me nog een bezoek met mijn cartoons onder de arm aan *De Friese Koerier*. Soms werd er een illustratie geplaatst en daar kreeg ik dan vijf gulden voor! Uiteindelijk wist ik zo een aantal vaste adresjes bij elkaar te sprokkelen.
Ik heb van tekenen nooit een volledig beroep kunnen maken. Een enkeling lukt het, maar jammer genoeg ligt de waardering voor dit werk na al die decennia nog steeds laag. Ik heb het een jaar of twee volgehouden, maar ik had jonge kinderen en met vijf à tien gulden per tekening 'koop je geen huis'. Later ben ik deeltijds tekenleraar geworden op het Montessori College in Nijmegen. Dat heb ik zo'n 25 jaar gedaan. Daar zaten kinderen op school die meer talent hadden dan ik. Ik kon aardig tekenen, maar als je het enige kind bent in de familie die dat kan, krijg je alle applaus. Eigenlijk vind ik dat ik pas de laatste vijf, zes jaar echt goed aan het tekenen ben. Dat ik het lijnenspel eindelijk losser in de hand heb gekregen. Maar al mijn oude tekeningen: ik vind ze

LINKSONDER - Schets voor nooit gepubliceerde tekening voor een blad over welzijn en dieren.
ONDER - *De onnozele koper*, een strip uit *De Gelderlander*.

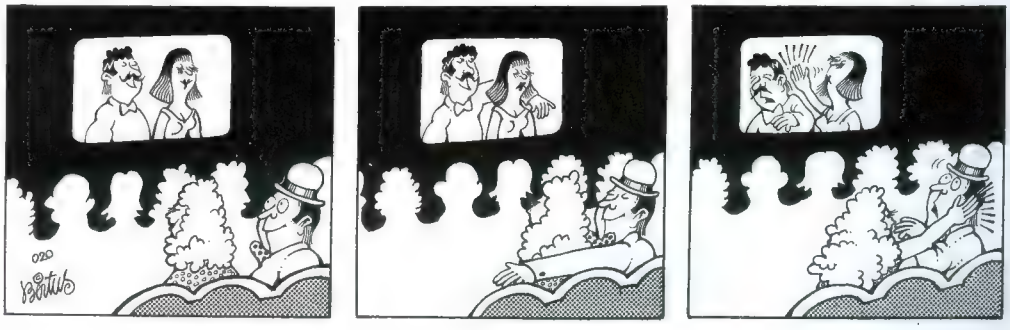

DOSSIER
DOSSIER Nr. 38001
INSPECTEUR
EEN AKELIGE VINDING...
Uitvinders zijn vaak verstrooide professors. Ze lopen zo in gedachten dat ze zich regelmatig stoten en zelfs vallen... Maar een dodelijke val is wel uitzonderlijk!
IN EEN LABORATORIUM WAAR TWEE ONDERZOEKERS WERKEN AAN EEN BELANGRIJKE VINDING IS IETS MISGEGAAN
TER PLEKKE
VERSCHRIKKELIJK! IK WAS HIER IN MIJN WERKKAMER, IK HOOR DE EEN KLAP HIER NAAST, EN BEN METEEN GAAN KIJKEN
IK HEB HEM VAAK GEZEGD NIETS OP DE VLOER TE ZETTEN HIJ IS OVER DE VOLLE FLES GESTRUIKELD EN TEGEN DE KAST GEVALLEN VENK IK...
HMM
U HEBT EEN FOUT GEMAAKT U MOET MEE NAAR HET BUREAU
ZIE

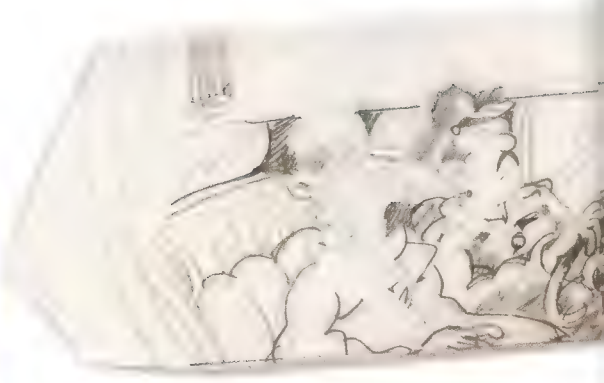

ondermaats. Soms zie ik wel eens wat terug en dan denk ik: 'Hoe heeft die redactie dat kunnen plaatsen?' Ik haal regelmatig oud werk door de shredder. Dat mag niet van mijn kinderen, maar ik kan het niet meer aanzien. In de jaren 1960 schreef ik me in bij 'feature-bureaus', van die agentschappen die je werk in het buitenland aan de man brengen. Probleem alleen is dat je nooit zeker weet waarin je werk wordt geplaatst. Zo had ik een Duitse agent die werk van mij bleek te plaatsen in een Australische publicatie en in een krant op Gran Canaria. Dat hoorde ik via via, van mensen die daar op vakantie waren geweest en dan tegen mij zeiden: 'Leuk Bertus dat je ook helemaal *down under* wordt gelezen'. Ik wist daar niets van, laat staan dat ik er geld voor kreeg, dus dan moest ik weer achter zo'n agent aan. Ik heb regelmatig overwogen om al die buitenlandse contacten zelf te regelen, en ik heb een tijdje zelf de Duitse markt bediend. Alleen kost zoiets zeeën van tijd: ik stuurde karrenvrachten tekeningen rond en dan hangt het vaak van het geluk af of iemand ze wil plaatsen. Tegenwoordig werk ik met Joker Feature Service uit Roermond. De *10 verschillen* staan bij voorbeeld in Belgische en Zwitserse kranten.

BOVEN – ***Dossier Smart***, een puzzelmysterie in stripvorm uit *Bingo!* en een schets van de inspecteur. Zie voor de oplossing ook de Heinz Service Spread-pagina's achterin dit nummer van *Stripschrift*.

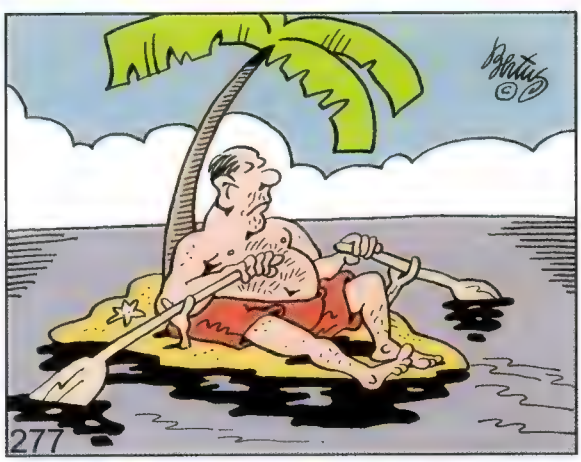

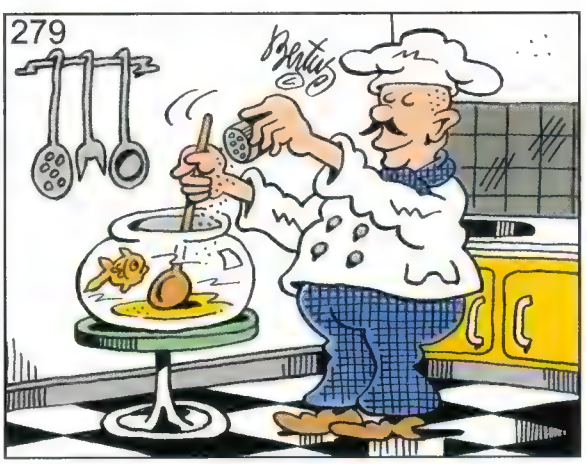

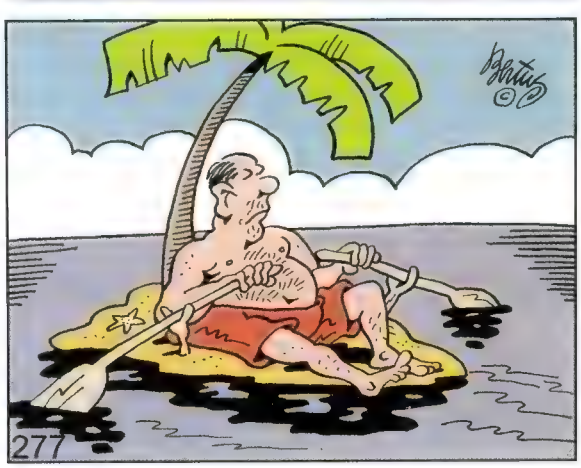

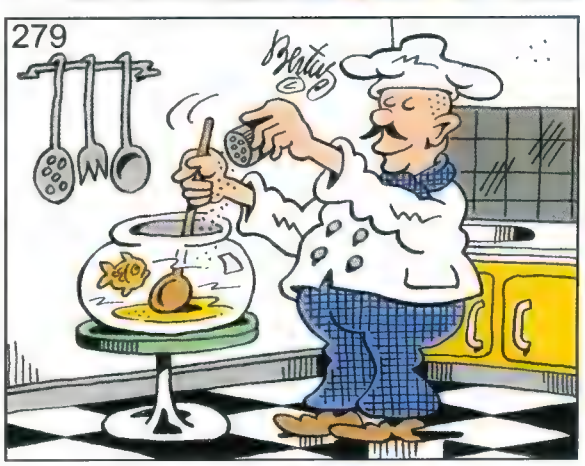

Veel contact met andere tekenaars heb ik niet. Een aantal cartoonisten ken ik wel, maar striptekenaars zie ik nooit. Af en toe kom ik Stefan Verwey tegen tijdens door *De Gelderlander* georganiseerde signeersessies. Hij heeft eens tegen mij gezegd dat ik een internationale stijl heb die neigt naar het Amerikaanse. Dat beschouw ik als een compliment, al voel ik me niet beïnvloed door Amerikaanse cartoonisten. Ik vind zelfs dat Nederland een aparte cartooncultuur heeft in vergelijking met de Verenigde Staten of andere Europese landen. Bij ons worden vaak geen teksten gebruikt, terwijl in andere landen de tekst er meestal juist bij moet anders begrijpen lezers de grap niet. Kijk hier maar eens in – pakt de majestueuze cartoonbundel *The complete cartoons of The New Yorker* – dan begrijp je wat ik bedoel.

BOVEN - Eerbetoon van Bertus aan Hergé en Kuifje. Hij schilderde een plaatje uit *De krab met de gulden scharen* na waarin Kuifje (in dit geval wanhopig) naar het vliegtuig zwemt.
Op het vliegtuig is het typenummer CN-3411 vervangen door GR 1983: GR staat voor Hergé's echte naam Georges Remi en in 1983 overleed de schepper van Kuifje.

Mijn pakkie-an

Eén van mijn leukste opdrachtgevers was het maandblad *Bingo!* Daar zocht de toenmalige hoofdredacteur Ton Peek naar een leuke getekende puzzel à la de *who dunnit's* uit Engelse puzzelblaadjes. Hij dacht aan een 'Inspecteur Smart' die allerlei zaakjes moest oplossen. Dat idee heb ik uitgewerkt in een paginavullend puzzelmysterie. Die heb ik acht jaar gemaakt. Mijn zoon bracht ook regelmatig ideeën aan. Ik deed er echt mijn best op: puzzelaars moesten moeite doen om de oplossing te vinden *(pakt er een aflevering bij)* Kijk, hier is een moord gepleegd in een laboratorium waarbij de oplossing met een omgegooide fles te maken heeft. Ik tekende overigens de doden altijd met hun tong uit de mond. Dat zag er minder dramatisch uit.
Naast cartoons heb ik veel illustraties gemaakt voor school- en jeugdboeken. Aan strips waagde ik me nauwelijks. Ik las ze wel: *Eric de Noorman*, *Kapitein Rob*, *Kick Wilstra*, *Dick Bos* ('stiekem, want verboden'!, net als *De Lach*), en naderhand ook *Kuifje* en strips van Moebius. Voor het syndicaat Swan Features maakte ik wel eens strips, voor buitenlandse verspreiding. Ik herinner me het mannetje Otto. Dat was voor pakjes kauwgum. Ook *De Gelderlander* publiceerde in de jaren 1970 een strip: *De onnozele koper*, een cartoon in drie plaatjes. Toch zijn strips niet mijn stiel. Het bedenken van figuren en verhaallijnen en het uittekenen ervan: het kostte me teveel energie. En er moest brood op de plank komen. Cartoons is meer mijn pakkie-an.
Mijn belangstelling gaat eigenlijk het meest uit naar film. Ik ben ook educatieve films en videoprogramma's gaan maken. Over schoolonderwerpen, zoals dyslexie of pesten, met acteurs in de hoofdrollen. De synopsissen waren net stripscenario's. Als die goed zijn uitgewerkt scheelt dat een hoop geld. Ik kan me nog heugen dat ik een educatieve film moest maken in een school in Rotterdam. Aan de hand van het scenario wist ik precies wat er moest gebeuren. De opnames waren in een uur gepiept. Ik film overigens nog steeds.
Een kunstenaar of artiest gaat niet echt met pensioen, tenzij

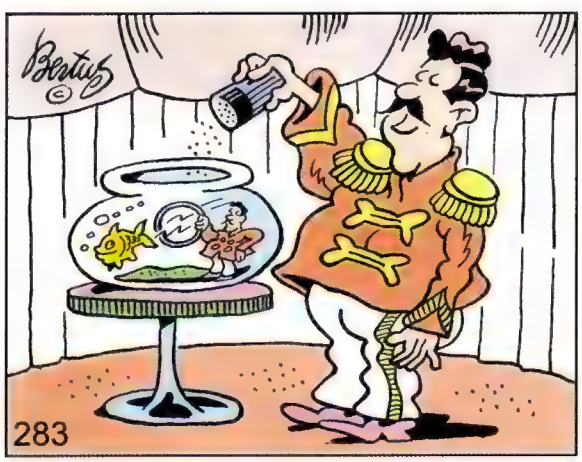

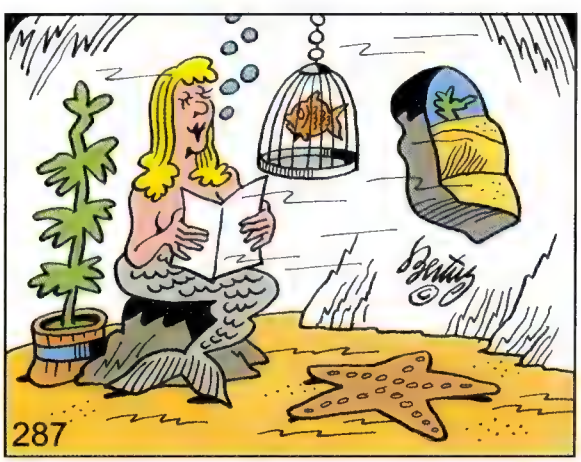

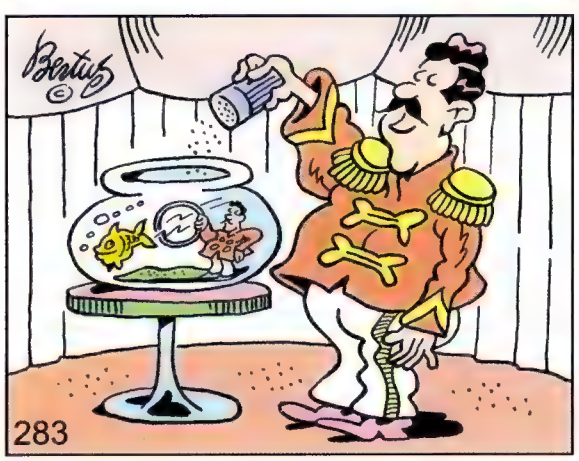

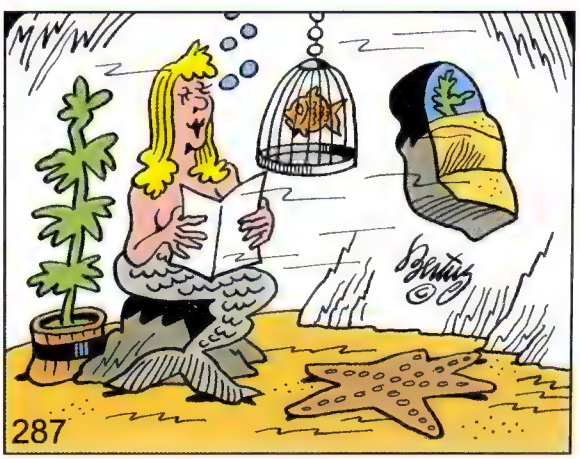

→ WINNEN

RECHTS - De kunstschilder (oftewel Bertus Klaassen) in actie!
Los deze '10 verschillen' op en maak kans op het boek *The New Yorker Book of Cartoon Puzzles and Games* van de ook door Bertus bewonderde *The New Yorker*! Stuur de oplossing vóór 1 november naar ons postbus- of e-mail-adres o.v.v. 'de 10'.

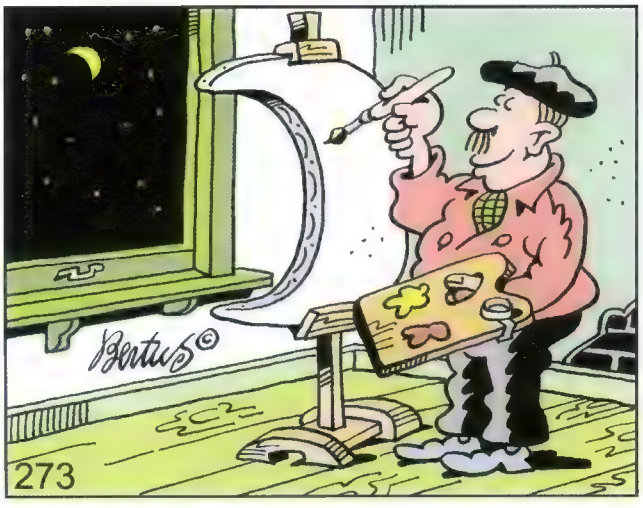

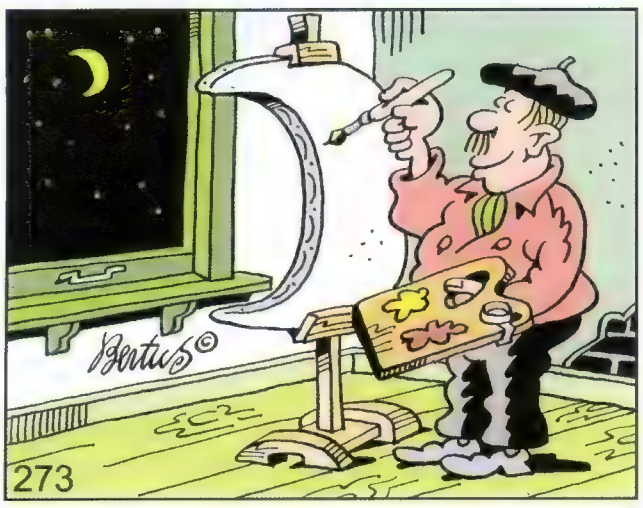

GEHEEL RECHTS - Schets van een vrolijk robotje.

je een grote klapper hebt gemaakt. Tekenen was voor mij altijd hard werken. Zeker omdat ik freelancer was. Had ik griep, en was het deadline, dan stond ik toch om vier uur 's nachts op om een opdracht af te maken. Die houding mis ik bij sommige artiesten vandaag de dag. Ik was laatst naar een cabaretvoorstelling waarbij iemand in een voorprogramma eigenlijk niets stond te doen. Hij had zich niet goed voorbereid. Dan denk ik: vraag advies aan familie, vrienden, collega's, steek energie in je werk en kom dan met iets. Nu zocht hij iemand uit het publiek – daar hou ik niet van –, zag hij mij achterin zitten – ik had mijn pak aan zoals dat hoort als je naar theater gaat – en begon te roepen dat ik me zo netjes had aangekleed. Ik had bijna geantwoord: 'Ga maar van dat toneel af, ik kom er aan, ik neem het van je over. Zó kan ik het ook!'.'

rik.sanders@stripschrift.nl

ADVERTENTIE

[BITS & PIECES → PARIS]

Het kon niet uitblijven. Partygirl Paris Hilton laat zich verstrijken. Ze wordt het getekende middelpunt van haar eigen story's. Na de persoonlijke thuisporno-filmpjes, haar dronken rijgedrag en het extravagante geld uitgeven, ontbrak er spanning in haar turbolevens. Wat kon ze nu weer bedenken om haar diepzinnige lijfspreuk 'That's Hot' op los te laten. Het wordt een beetje comic.
Tegelijkertijd maakte Jenna Jameson ook bekend dat haar persoon verstrijkt zal worden. Jenna is een superpornoster in de Verenigde Staten. Ongetwijfeld flink rondborstig, terwijl het aantal seconden per video dat ze gekleed gaat in textiel de minuut nauwelijks overtijgt. Dat belooft heel spannend te worden voor al haar fans. Vooruit ma de uitgever Virgin Publishers blijkt te heten. Jenna zal volgens deze uitgever in de strip gekleed gaan in ieder en G-string.
'Maar onderkant zal ze niet prijsgeven', aldus het persbericht. Typisch de VS. Als iets boven de tweehonderd zal worden verkocht, komt er een snart nichtenige roomblad over dat rolk haar. 'Nee, we blijven bezig. Geen uitrichtt op the party'. Alsof je een voetbalstrip over Johan Cruijff maakt waarin de bal verboden wordt.
De vorige jaren zestig vroeger.
Nu geloof ik niet in toeval. Twee dames die bekend staan om hun hoge gehalte blote koot per optreden gaan strondeldijk comiczer worden. Hier schrijft iets achter. Immers een stripverhaal met alleen een hele zonder bijfiguren zeer een kortstondig bestaan. Het kost mij reinig moeite de toekomstige verhaallijn voor beide dameverhalen uit te tekenen. Na drie strondeldijke uitgaven verwachten de scenario's
Paris op een party. Paris drinken uitzet het staat. Paris gebogen over een wit lijntje. Paris huilend in de boeier. Paris achten de tralies. Paris weer vrij.
Jenna volgt ongetwijfeld dezelfde weg. Alleen lijkt ze in alle artsen nog minder om het lijf dan Paris. Bovendien heeft de tekenaar een extra handicap. Omdat Jenna als stripheldin Shadow Hunter in elke talen ongetwijfeld moet gaan kreunen en krijgen tussen de monsters, kan er slechts worden gewerkt volgens het Stapheart-tekenjabloon. Oebiet en lijdende monsters vol in beeld. Maar alle beweging valt buiten de zichtbare kaders.
Als deze strips twee maanden gepubliceerd op de markt liggen, komt het niet bestaande tweetal langs. Paris ontmoet Jenna in de gevangenis. De gevangenis duurt nog uit het Bolton-tijdperk. Ze bevinden heel toevallig in dezelfde cel. Begrenzen de cruise hekken met rode, zibeenstaande, roestvrijstalen verticale spijlen. Bieden de kaser vrij zicht op deze cel. De dames zijn, omdat ze zich ververen, uitgerust met extra paddenen aan het lijf bedeelenen. En toevallig ligt er een hypermoderne tandenborstel waarvan ook het vijf centimeter dikke handvat gezellig blijkt mee te trillen. De strip wordt één groot feest. Maar dan wel buiten de zichtbare Stapheart-kaders. Het zou mij niet verbazen als ter compensatie in elke balloon een oproep wordt gedaan om direct een smt-je met 'wow' naar nummer 9001 te sturen. Want dan krijgt u de echte tekeningen op uw mobieltje te zien.
Ook uw telefoonrekening kan op die wijze dan vakkundig worden gestript.
Deze dames zijn wel blond, maar niet dom. Kan de lezer het de minder overtuigd.

bes.bits@stripschrift.nl

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 18 delen verschenen. Prijs per deel € 59.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 9 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

ADVERTENTIE

SNOEK

STRIPS COMICS AND MORE

Snoek strips is al
25 jaar de speciaalzaak
in Europese strips,
amerikaanse comics,
action figures beelden,
posters en zeefdrukken.
Leuk om te verzamelen of
kado te geven!

1e van Swindenstraat 547
1093 LC Amsterdam
(bij station Muidenpoort/ Dappermarkt)

Tel: 020-6684764
Fax: 020-6650469
snoek@snoekstrips.nl

Bezoek onze website
www.snoekstrips.nl

HALLO, APELDOORN HIER...

In deze artikelenreeks laat Ger Apeldoorn zijn licht schijnen over dikke standaardwerken, obscure studies en andere interessante stripuitgaven die in het buitenland verschijnen.

LINKS – Omslagtekening van Arthur Adams voor *Tom Strong's Terrific Tales.*

RECHTS – Brian Bolland tekent Detective Chimp.

Zoals gebruikelijk was iedere nummer van deze serie gevuld met meerdere korte verhalen, die door de schrijvers (waaronder zijn inmiddels goede vriend Alfred Bester) samen met de redacteur werden bedacht. Belangrijk daarbij was wat er op het omslag van het nummer kwam te staan. De tijd dat strips als *Superman* en *Batman* meer dan een miljoen exemplaren per nummer verkochten was voorbij en de verkoop van losse nummers hing dus in hoge mate af van de aantrekkelijkheid van de voorkant. Voor *Strange Adventures* hadden Schwartz en schrijver Garner Fox een verhaal bedacht over een aap met menselijke hersenen. Op het door Win Mortimer getekende omslag zien we een kwaad kijkende gorilla die een bord ophoudt met de tekst: 'Ruth, geloof me... ik ben het slachtoffer van een vreselijk wetenschappelijk experiment! – Ralph' Zijn vrouw Ruth kijkt geschokt toe terwijl andere toeschouwers angstig wegrennen. Daarboven in vette letters de titel: *Evolutie Plus!* Brave kost, zeker in vergelijking met de hardere en meer maatschappijkritische sciencefiction die uitgeverij EC op dat moment uitbracht. Maar blijkbaar hadden ze iets goed gedaan, want na een paar maanden kwam uitgever Irwin Donenfeld (die dat soort dingen bijhield) enthousiast de kamer van Schwartz binnen om te zeggen dat het nummer ongewoon goed verkocht had en eiste dat er voortaan meer gorilla's op de cover moesten. Schwartz probeerde het nog een paar keer uit, met een aap in de getuigenbank die terecht staat voor moord (*The Guilty Gorilla!*) en een man die op een ziekenhuisbed onderzocht wordt door apendokters (*The Gorilla World*) en toen was het officieel: apen verkopen. Vanaf dat moment begint bij DC het bananentijdperk, een periode die loopt van het begin van de jaren 1950 tot ver in de jaren 1960, waarin alle redacteuren ertoe werden aangezet om met enige regelmaat gorilla's, orang-oetans en andere intelligente apen in hun verhalen te verwerken en vooral op hun omslagen te zetten.

De in 2004 overleden Julius Schwartz was vóór de Tweede Wereldoorlog één van de oprichters van het allereerste sciencefiction-fanmagazine *Time Travellers*. Daarna werd hij uitgever agent voor sciencefiction-schrijvers als Alfred Bester, Robert Bloch en Ray Radbury. Toen aan het begin van de jaren 1940 de pulpmarkt begon in te zakken, nam hij het aanbod van z'n vriend Mort Weisinger aan om te komen werken voor DC, de uitgever van Superman. Langzaam werkte hij zich binnen de uitgeverij omhoog. In het voorjaar van 1951 was Schwartz redacteur van de sciencefiction-titel *Strange Adventures* en deed hij een belangrijke ontdekking: apen verkopen!

Het apenonderzoek

Stripliefhebber Michael Eury besloot dit fenomeen voor uitgeverij Twomorrows te onderzoeken. Dat levert een ruim geïllustreerd boek op van 140 pagina's. Hoewel, boek... het is meer een heel lang tijdschriftenartikel. Maar wel één van het soort dat een feest is om te lezen. En het heeft een gelijmde rug, dus je kunt het tussen je boeken in de kast zetten. Uitgeverij Twomorrows specialiseert zich in dit soort boeken, waarin ze de auteurs van hun diverse fanzines de kans geven om wat dieper in een bepaald onderwerp te duiken.

Toen Eury op gorillajacht ging, ontdekte hij al snel dat 'de aap in de strip' niet beperkt is tot de Genus Julius Schwartzus. Intelligente apen duiken op in vele pulpstrips waar de Amerikaanse strip- en filmwereld zo vaak z'n inspiratie vandaan haalt. Om nog maar niet te spreken van alle apen die gebaseerd zijn op *King Kong* of op de apen die *Tarzan* door de jungle leerden slingeren. Eury gebruikt de diverse inspiratiebronnen om z'n boek in te delen.

Het bananen-tijdperk
De aap in de strip

DOOR GER APELDOORN

Tarzan-volgers

In het eerste hoofdstuk bekijkt hij de apen gebaseerd op de *Tarzan*-junglestrips. Het junglegenre was een belangrijke stroming in de comics in de jaren 1940. Niet alleen vanwege de continue populariteit van de *Tarzan*-films, maar ook door de invloed van Hal Foster. Wij kennen hem voornamelijk van de vrij stijve pseudo-middeleeuwse taferelen van *Prins Valiant* maar in de jaren 1930 maakte hij ook zes jaar lang een strip gebaseerd op de jungleheld uit de romans van Edgar Rice Burroughs. Deze strip werd door bijna alle latere tekenaars op jonge leeftijd gelezen en er is er niet eentje die er niet in enige mate door beïnvloed werd. Zoals Foster Tarzan door de jungle liet zwaaien en liet vechten met gorilla's en ander jungletuig kon geen ander dat. In tegenstelling tot de veel gestileerdere Burne Hogarth (die *Tarzan* na de Tweede Wereld-oorlog tekende) maakte Foster van zijn held een rauwe, levensechte krachtpatser. De gestileerde actie van de superheldenstrips uit de jaren 1940 is soms letterlijk terug te voeren naar Fosters werk.
Het is daarom niet vreemd dat *Tarzan*-achtige strips ook al snel opdoken. Eén van de eerste en meest succesvolle was *Sheena, Queen of the Jungle*.

Uitgeverij Twomorrows

Twomorrows is de uitgeverij van John Morrow, die meer dan tien jaar geleden begon met het Jack Kirby-fanblaadje The Jack Kirby Collector. *Toen dat blad goed begon te lopen, zegde hij zijn baan als ontwerper op en begon meer fanzines uit te geven. Eerst kwam hij met* Comic Book Artist, *dat onder leiding van Jon B. Cooke uitgroeide tot één van de best gedocumenteerde stripinformatiebladen van Amerika. In tegenstelling tot* The Comics Journal *van uitgever Fantagraphics, had Cooke geen behoefte om zich af te zetten tegen bepaalde genres of tekenaars. Voor het eerst werden tekenaars overal over bevraagd. Niet alleen over het gebruikte tekenmateriaal of over hun maatschappelijke betrokkenheid, maar ook gewoon over hun leven en hoe het is om striptekenaar te zijn. Beperkingen over het aantal pagina's kennen ze bij Twomorrows niet. Alle nummers van* Comic Book Artist *zijn in principe 116 pagina's, dus er kon af en toe eens wat papier verspild worden. De meeste van deze nummers zijn nog steeds te bestellen en ze zijn stuk voor stuk een les uit de geschiedenis van de strip. Vaak met een Amerikaanse bril op, maar ook weer niet zo Amerikaans dat het tegen gaat staan. En als* Comic Book Artist *een onderwerp behandelde, dan werd het ook goed behandeld. Zo zijn in feite ook de boeken van uitgeverij Twomorrows ontstaan. Het nummer over de strips van uitgeverij Warren uit de jaren 1960 en de jaren 1970 was zo allesomvattend dat er uiteindelijk een boekversie van werd gemaakt. Alle overlevende betrokkenen werden geïnterviewd waaronder zelfs een aantal Europeanen (hoewel Dick Matena helaas werd overgeslagen). Maar ook het nummer over Harvey Comics en het deel over de strips uit* The National Lampoon *zijn staaltjes van goed onderzoek gekoppeld aan een heel goed gevoel voor de menselijke kant van de stripwereld. Wie zichzelf voor een vakantie een leuke stapel lectuur wil bezorgen, doet er goed aan om die allemaal te bestellen.*

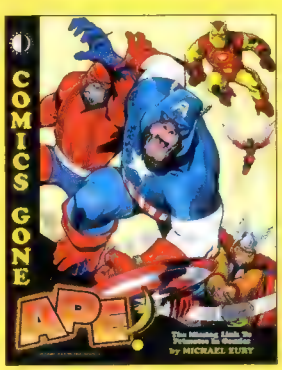

Helaas vertrok Cooke naar een andere uitgeverij en sindsdien verschenen er van CBA (zoals je dat noemt) nog maar een paar nummers. John Morrows had ondertussen een opvolger gevonden in Roy Thomas, wiens alter ego zich voornamelijk op superhelden uit de golden age *en* silver age *richt. De laatste tijd lijkt het ook de plaats te zijn waar iedere bejaarde die ooit een strip getekend heeft wordt uitgehoord – vaak met schitterende resultaten. Daarnaast verschijnen bij Twomorrows ook de bladen* Draw! *(over het tekenen van strips),* Write Now! *(over het schrijven van strips) en* Rough Stuff *(vooral gevuld met schetsen die ze in de andere twee bladen niet kwijt konden). Deze drie bladen moeten het hebben van het vele tekenwerk, hoewel de lesreeks van Paul Rivoche over compositie in de vroege nummers van* Draw! *erg leerzaam is. En dan is er ook nog* Back Issue, *dat zich voornamelijk op de strips uit de jaren 1980 richt, naar mijn mening de minst interessante periode uit de geschiedenis van de Amerikaanse strip. Als je daar dus nog een half leesbaar blad van kunt maken ben je niet slecht bezig. De meeste van deze bladen zijn tussen de tachtig en honderd pagina's en kosten acht tot tien dollar.*
Meer info over Twomorrows: www.twomorrows.com

RECHTS – Tom Strongs sidekick Solomon door Chris Sprouse.

Comics Gone Ape – The Missing Link To Primates In Comics

Eury
Twomorrows 2007
ISBN 978-1-893905-62-7
Prijs $16.95
144 pagina's
zwart/wit (sk)

Sheena werd al in 1937 bedacht door Will Eisner en uitgewerkt door de tekenaars en schrijvers uit zijn studio. De Eisner-Iger Studio's waren de eerste lopende-bandstripstudio's ter wereld en hun succes is er in hoge mate schuldig aan dat in Amerika het tekenen en het inkten nog steeds door verschillende mensen gebeurt. Sheena's avonturen liepen door tot aan het begin van de jaren 1950 en leidden tot een tv-serie in het seizoen '55/'56 en een film in 1984. In 2000 toonde actrice Gena Lee Nolin haar talenten in een nieuwe 35-delige tv-serie, die wij hier (ondanks haar populariteit als fotomodel en ex-*Baywatch* ster) nooit te zien hebben gekregen. In navolging van *Sheena* trokken vele andere dames in schaarse kledij de bomen in. Je had *Nyoka*, *Tiger Girl* en *Zegra* en toen het genre op zijn eind liep door de komst van de *comics code* waagde Marvel-voorganger Timely zich er ook nog even aan met titels als *Leopard Girl* en *Jann of the Jungle*, waar EC tekenaar Al Williamson nog mooie plaatjes voor leverde. En dat was maar goed ook, want we hebben het over een genre dat het meer van de tekeningen dan van de verhalen moet hebben.

Holmensen

Een andere afgeleide van dit genre waren de vele *holemen*-strips die in dezelfde tijd verschenen, met als meest bekende en succesvolle variant *Tor* van de oude meester Joe Kubert. Het schijnt dat de 81-jarige Kubert op dit moment werkt aan een nieuwe zesdelige reeks van *Tor*. Dat kan misschien verklaren waarom hij onze vele verzoeken voor een interview in de afgelopen jaren heeft genegeerd. Het verschil tussen deze strips en de junglevariant is dat alle Tarzan-klonen tegen apen vechten en de holmensen tegen dinosaurussen. Van deze drie varianten hebben vooral de *Sheena*-imitaties de laatste paar jaar een comeback gemaakt, met name dankzij de interesse van tekenaars als Frank Cho en Budd Root. Cho haalde zijn inspiratie voor het tekenen van zijn dagelijkse krantenstrip *Liberty Meadows* (die tot voor kort ook in *Myx Stripmagazine* stond) regelmatig uit prenten van oude pulptekenaars van schaars geklede blonde vrouwen die met reusachtige gorilla's vechten. Voor Marvel maakte hij een goed verkochte miniserie over *Shanna, the She-Devil*, waarin ze zes delen lang alleen maar door de jungle rent op de vlucht voor Velociraptors. Een soort *Baywatch*, maar dan met dinosaurussen.

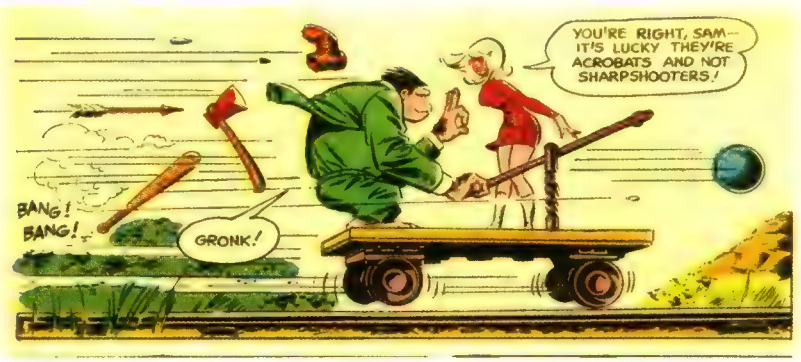

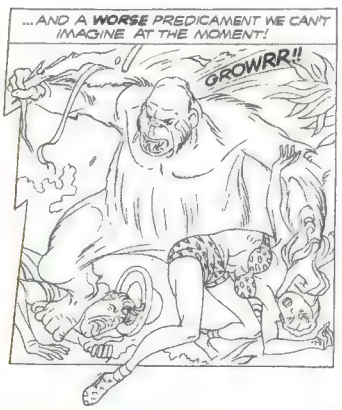

RECHTS – *Detective Chimp* door Bob Oksner en Walace Wood.

ERNAAST – Een vroege poging van Jack Kirby en Joe Simon uit een onafgemaakt verhaal van *Stuntman* dat aan het eind van de jaren 1940 op de plank bleef liggen.

ADVERTENTIE

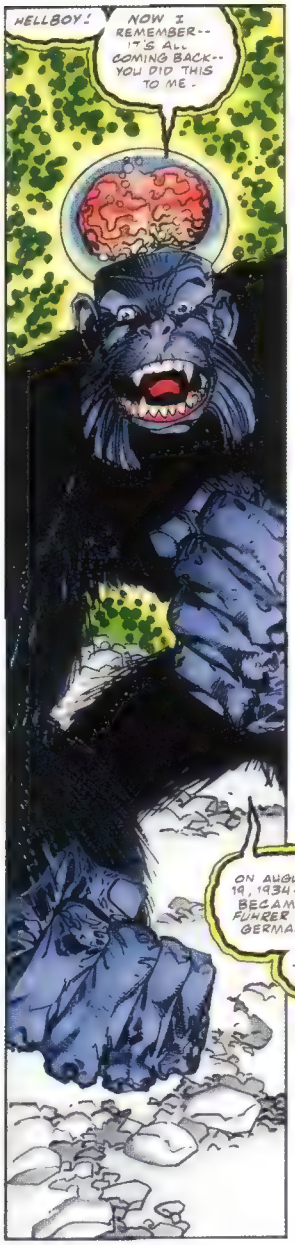

BOVEN - Aap met het brein van Hitler in Eric Larsens *Savage Dragon*.
ONDER - Frank Cho's *Liberty Meadows*, vaak een dino of een gorilla of allebei.

REVEALED AT LAST!
SECRET ORIGINS OF SUPER-VILLAINS
3 NEW ACTION EPICS!
SUPER GORILLA GRODD IS THE FLASH'S MORTAL FOE, RIGHT? THEN WHY IS HE BATTLING GREEN LANTERN?
JOURNEY TO A FAR-OFF WORLD AND LEARN THE SECRET STORY OF THE SUPER GORILLA--HOW HE CAME TO EARTH --AND HOW HE FOUGHT GL BEFORE HIS FIRST BATTLE WITH THE FLASH!

LINKS - Carmine Infantino's *Grodd*.
RECHTS - Een geschetste *Tarzan*-omslag van Joe Kubert.

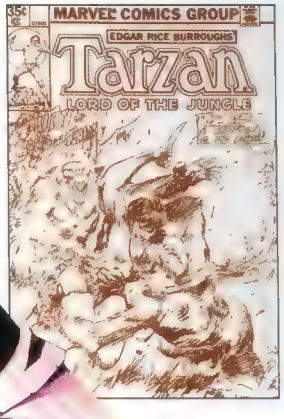

Reuzengorilla's

In zijn tweede hoofdstuk bespreekt Eury alle van *King Kong* afgeleide stripapen om vervolgens de volgende hoofdstukken te wijden aan chimpansees, mensen die in apen zijn veranderd (of apen met mensenhersenen) en alle strips die gebaseerd zijn op de succesvolle filmserie *The Planet of the Apes*. Maar de meest interessante reuzengorilla's staan bij elkaar in het hoofdstuk *Gorilla's In Our Midst!* Niet alleen worden in dit hoofdstuk alle apen van Julius Schwartz behandeld, maar we vinden er ook de gevaarlijkste aap uit het DC Universum, *Gorilla Grodd*. Grodd is een kruising tussen *Supermans* aartsvijand Lex Luthor, Marvel's *Dr. Doom* en Diergaarde Blijdorps Bokito. Hij is een wetenschappelijk genie, dat met ijzeren poot heerst over een vergeten beschaving in het hartje van Afrika. Hij kan zijn geest zelfs over verre afstand in het lichaam van anderen projecteren en is daardoor vrijwel onverslaanbaar. Grodd dook voor het eerst op als tegenstander van *Flash* in *Flash 106* (ondanks de hoge nummering slechts het tweede nummer van de nieuwe serie en het zesde na z'n hergeboorte aan het eind van de jaren 1950). Hij is vanaf dat moment niet meer weg te denken uit de parade van vaste schurken. In eerste instantie werd hij getekend door Carmine Infantino, wiens sterk gestileerde tekenstijl de lezer onmiddellijk mee terugneemt naar de jaren 1960. Na die tijd heeft iedereen zich er wel een keertje aan gewaagd. In 1999 was Grodd zelfs verantwoordelijk voor een minicross-over. In het verhaal *Gorilla Warfare* trekt de apenheerser met zijn volk ten strijde tegen de mensheid. Zijn potentiële tegenstanders worden uitgeschakeld met een speciale 'gorilla-bom', die alle superhelden verandert in gorilla's. Een belachelijk gegeven, dat in feite niet

LINKS - Uit de recente vierdelige Marvel-reeks *Agents of Atlas*.

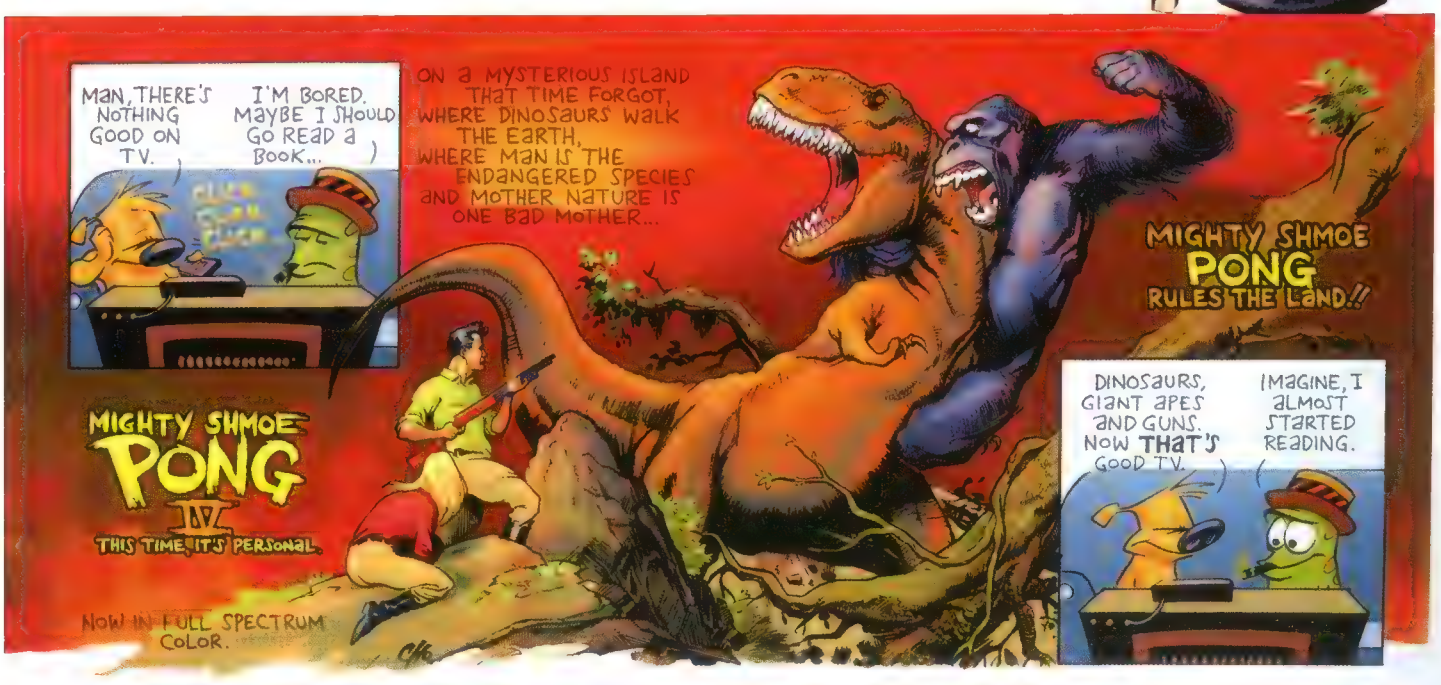
MAN, THERE'S NOTHING GOOD ON TV.
I'M BORED. MAYBE I SHOULD GO READ A BOOK...
ON A MYSTERIOUS ISLAND THAT TIME FORGOT, WHERE DINOSAURS WALK THE EARTH, WHERE MAN IS THE ENDANGERED SPECIES AND MOTHER NATURE IS ONE BAD MOTHER...
MIGHTY SHMOE PONG RULES THE LAND!!
MIGHTY SHMOE PONG IV THIS TIME, IT'S PERSONAL.
NOW IN FULL SPECTRUM COLOR.
DINOSAURS, GIANT APES AND GUNS. NOW THAT'S GOOD TV.
IMAGINE, I ALMOST STARTED READING.

OEK OEK...
HALLO... JUFFROUW LAWINA?... JA... MET IJZERBROOT... EEUH... IK BEN UNDERCOVER... JA... TOP SECRET... EH, WAAR ZIT U EIGENLIJK?... U KLINKT ZO DICHTBIJ!!

BOVEN – Authentiek! Agent 327 wist al lang hoe je met Bokito moet omgaan. Uit: *Dossier 15: De Golem van Antwerpen*, 2002 van Martin Lodewijk.

ONDER – Bij *Robbedoes* wisten ze ook al dat gorilla's op het omslag het goed doen. Zeker die van André Franquin.

RECHTSONDER – In het Franse blad *Lanfeust* staat sinds kort een strip over een geleerde die experimenten uitvoert op een nietsvermoedende gorilla (het plaatje waar de gorilla ontploft zullen we de lezer besparen). Getekend door... een nieuwe Franse tekenaar die zichzelf Flo noemt en een signatuur heeft die als twee druppels water lijkt op die van de Nederlandse stripmaker Floor de Goede. Misschien moet daar ook maar eens iemand een paar gorilla's op afsturen...

meer was dan een excuus om tekenaar Arthur Adams speciale omslagen te laten tekenen waarop iedereen groot en harig was. Andere opmerkelijke apen die in dit hoofdstuk aan bod komen zijn Brainiape van Erik Larson (een aap met de hersenen van Hitler in een glazen stolp boven op z'n hoofd), Cy-Gor, een cyber-aap van *Spawn*s schepper Todd McFarlane, Alan Moore's superintelligente King Solomon (uit de reeks over Tom Strong, een kruising tussen Superman en Doc Savage) en Weeping Gorilla uit Moore's hommage aan de magiër Promethea. Weeping Gorilla is al even vreemd als deze hele reeks. In feite is het geen personage, maar het gezicht van een serie posters die door de hele strip heen op de achtergrond hangen. Op iedere poster staat een tekening van een huilende gorilla met een triest makende spreuk als: *'Go ahead, ask me about my marriage.'*

Focus op illustraties

Teveel om op te noemen, dus. Voor mij tenminste, want Michael Eury heeft er geen enkele moeite mee. In feite heeft ieder hoofdstuk eenzelfde opbouw. Eury geeft een kort overzicht van zijn onderwerp en bespreekt dan alfabetisch de belangrijkste voorbeelden. Voor de illustraties kon hij blijkbaar putten uit een grote verzameling, want hij heeft regelmatig bijzondere prenten, pagina's die vanaf het origineel geschoten zijn of zelfs schetsen. Veel aandacht besteden aan hun illustraties is één van de kenmerken van uitgeverij Twomorrows. Dit in tegenstelling tot bij voorbeeld uitgeverij Fantagraphics, die vaak een heel artikel of zelfs boek alleen maar vult met plaatjes die ze uit andere publicaties hebben gehaald. Ter afsluiting is er een korte omslagengalerij van ieder onderwerp. Wat dit boek extra goed maakt, is dat ieder hoofdstuk wordt afgesloten met één of twee korte interviews met de tekenaars of schrijvers van al het moois waarover geschreven wordt. De lijst van geïnterviewden strekt van Arthur Adams (*Monkeyman and O'Brien*), via Joe Kubert (*Tor* en *Tarzan*), Carmine Infantino (*Detective Chimp* en *Grodd*) en Frank Cho (*King Kong*) tot aan Nick Cardy (*Congo Bill*) en Doug Moench (*Planet of the Apes*). Een gevarieerde lijst van tekenaars, die allemaal met evenveel enthousiasme over het onderwerp spreken.

ger.apeldoorn@stripschrift.nl

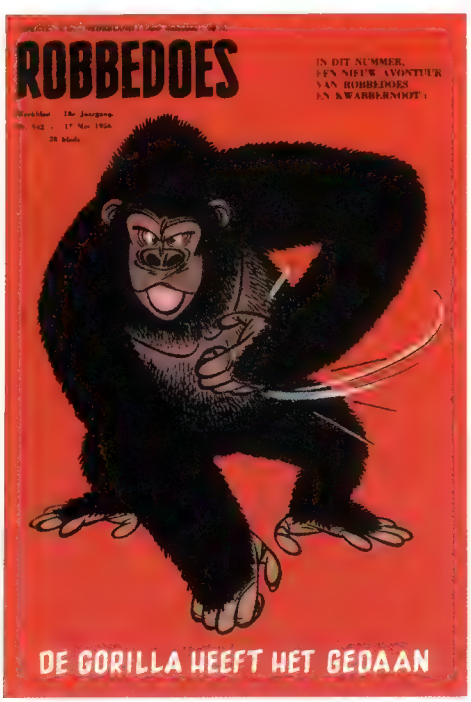

Monografieën

Ondertussen rolt er ook vrijwel ieder maand wel een nieuw boek van de persen bij Twomorrows. Behalve bundelingen van hun tijdschriften (vaak met extra pagina's illustraties) geven ze ook een groot aantal interessante monografieën uit over oudere tekenaars. Er zijn boeken over Dick Giordano, Gene Colan, Kurt Schaffenberger, George Tuska, Wallace Wood en Jim Aparo. Stuk voor stuk vol met ladingen interessant illustratiemateriaal. De laatste tijd is ook Fantagraphics de aandacht aan het verschuiven naar dit soort tekenaars. In The Comics Journal *verschijnen interviews en sinds kort wordt in een herdrukkatern echt oud materiaal in kleur afgedrukt. Maar aan hun vragen zie je af dat ze er geen kaas van hebben gegeten en de begeleidende artikelen bij de herdrukken zijn vaak kort en meestal geschreven door ingehuurde kenners. Het resultaat is een soort* VPRO-gids-*achtig toontje van 'kijk eens wat wij hebben gevonden' en dan laten ze je iets zien wat je zelf al tien jaar lang in de kast hebt staan, maar nu krijgt het opeens het stempel 'goedgekeurd door mensen met smaak'. Nou ja, ze doen goed werk op het gebied van de integrale stripuitgaven. Ik bedoel Fantagraphics, niet de* VPRO-gids.
Naast de monografieën van oudere striptekenaars geeft Twomorrows ook de reeks Modern Masters *uit, waar tot op heden al tien delen van zijn verschenen. Voor die reeks worden jongere tekenaars (meestal van een jaar of veertig) uitgenodigd om samen met de interviewer hun hele oeuvre tot op dat moment door te nemen. Deze boeken zijn minder introspectief en dat is jammer. Het geeft vaak wel een goed en mooi geïllustreerd overzicht van het werk van de betreffende tekenaar. Vooral de deeltjes over Bruce Timm, Kevin Nolan, Garcia-Lopez, Arthur Adams en Michael Golden zijn erg aan te raden. Ze zijn 120 tot 128 pagina's dik en kosten $19. Alles wat hierboven genoemd is, is te bestellen via de* Previews-*catalogus van je stripwinkel. En dat is zeker aan te raden, want dan houdt je winkelier er ook nog iets aan over. Als je echter van plan bent iets meer te bestellen, kun je met de huidige dollarstand ook kijken of je het direct kunt laten komen. De dollar staat op dit moment zo laag dat het nog duurder is om blanco papier te kopen dan deze boeken.*

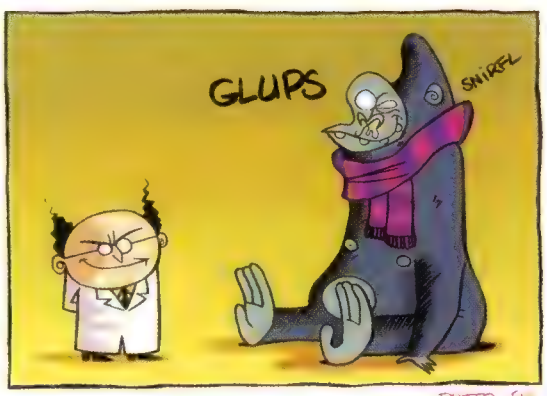

ROODBAARD

VANAF
DECEMBER 2007
INTEGRAAL MET
ONGEPUBLICEERD
MATERIAAL
156 PAGINA'S
VOOR 19,95

UITGEVERIJ
BEE DEE

The King
- Elvis leeft

Koslowski
Xtra 2007
ISBN 978-90-77766-21-7
Prijs €18,90
264 pagina's
zwart/wit (sk)

OVER SCHIJN EN WERKELIJKHEID

Freelance journalist Paul Erfurt, bekend van zijn sensatieartikelen over onder anderen Elvis Presley in het roddelblad The Inquirer, wordt door een fenomenale Presley-imitator uitgekozen voor een exclusief interview ten behoeve van Time Magazine.
Tijdens gesprekken met de goud-gehelmde nep-Elvis en zijn entourage raakt de aan zichzelf twijfelende Erfurt steeds meer in de ban van het overweldigende succes van de imitator, de onderlinge verhoudingen binnen de kameradengroep die de imitator omringt en diens zorgvuldig geheimgehouden identiteit. Ook de Elvis-cultus van de toegewijde fans is een bron van de toenemende fascinatie van Erfurt, die met behulp van een privédetective steeds meer te weten komt, ook over de mogelijke identiteit van de zanger, totdat er een dramatische ontwikkeling plaatsvindt, waarbij Erfurt voor een moeilijke keus komt te staan.

?
ZUCHT
LUISTER, HET ZIT ZO... APOLLO WAS OOIT DE GOD VAN HET LIED. LANG GELEDEN.
MAAR DE GRIEKSE MYTHOLOGIE IS EEN BEETJE VERLEDEN TIJD, WEET U?
ALS ZE NIET MEER IN JE GELOVEN, BESTA JE OOK NIET MEER.
ZO GAAN DIE DINGEN.

The King - Elvis leeft van **Rich Koslowski** biedt een intrigerend verhaal over schijn en werkelijkheid, getekend in een typisch Amerikaanse, semi-realistische, cartooneske stijl, met veel tekst, excentrieke figuren, exotische locaties en een boeiend verloop.
DR

Burka Babes

De Wit
Harmonie 2007
ISBN 978-90-6169-833-3
Prijs €9,90
64 pagina's
zwart/wit (hk)

Nederland op zijn smalst

Eindeloos variëren op een zelfde thema is wat **Peter de Wit** meesterlijk kan en doet in *Burka Babes*. Deze spinoffuitgave van de reeks *Sigmund* was ten tijde van het verschijnen in de krant bijzonder actueel. Tot in de hoogste politieke kringen werden discussies gevoerd over het wel of niet mogen dragen van de burka, de totaal bedekkende kleding voor moslimvrouwen. De Wit voerde de dames op en wist ze door de toekenning van inmiddels klassieke accessoires: rode Dirk-boodschappentas met stokbrood en prei komisch *over the top* neer te zetten. Het boekwerkje past perfect in het huidige tijdsbeeld en is een weerslag van de huidige Hollandse tolerantie. Met kleine aanpassingen op de kledij (rookgaatje, smileyburka of de burkini met een op de burka getekende bikini), de accessoires (geen Dirk-tas maar één van Hunkemöller (de slet!) of van De Zeeman (fashionista!) maar meer nog door de dames zichzelf neersabelende uitspraken te laten doen, wijst De Wit ons fijntjes op de ridiculuheid van de discussie. 'Nederland op zijn smalst' is wat de auteur ons lijkt te willen zeggen. Zo meldt de opdruk van de tas van de zoveelste Burka Babe ons: *See Buy Fly Explode*, zegt een koppel staand voor een expressionistische kunstschilderij dat ze er niet van houden als je niet kunt zien wat het voorstelt terwijl de volgende zwarte theemuts teleurgesteld vertelt dat ze is afgewezen bij een sollicitatie omdat 'ze toch altijd voor zo'n miep met een hoofddoek kiezen'. Het is de wereld op zijn kop.
Nuttige tip voor Geert Wilders: dien een voorstel in om het boekje cadeau te doen als beloning voor een geslaagde inburgeringstoets. TdK

Smakelijke lamsbout

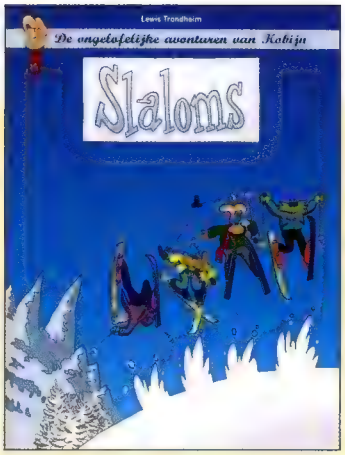

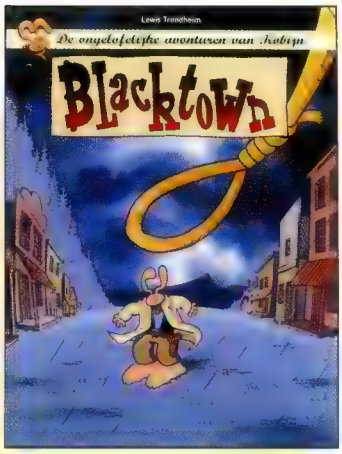

De ongelofelijke avonturen van Kobijn 0: Slaloms
De ongelofelijke avonturen van Kobijn 1: Blacktown

Trondheim
Silvester 2007
ISBN 978-90-5885-136-9 (deel 0)
ISBN 978-90-5885-140-6 (deel 1)
Prijs €12,50
48 pagina's
kleur (hk)

Voordat **Lewis Trondheim** definitief doorbrak met zijn veelkoppige en veelgeprezen sciencefiction-humorserie *Donjon* maakte hij al een enorm leuke stripreeks: *Kobijn*. De lezers van *SjoSji* (of *Striparazzi*, daar wil ik van af zijn) kennen die strip vast nog wel. In Frankrijk verschenen de eerste delen al in 2000, maar nu zeven jaar later waagt ook Silvester zich eraan. Hoezeer je stripkenners nog wel eens hoort mopperen dat *Kobijn* het niet haalt bij *Donjon*, is die Nederlandse vertaling toch echt een weldaad. Trondheim bewijst namelijk in de recent verschenen delen 0 en 1 (ook in de nummering van zijn albums is de Fransman eigenwijs) dat hij grappig en onderhoudend kan zijn in ieder gewenst genre. Daar waar het ene 'ongelooflijke avontuur van Kobijn' een ongedwongen avonturenjeugdstrip is over vier vrienden die op skivakantie gaan naar een piste waar een wolf slachtoffers maakt, is het andere deel een prachtige pastiche op *Blueberry* en *Comanche*, met dezelfde vier personages in compleet andere rollen. 'Consistentie mijn reet', hoor je Trondheim denken, maar hij komt er glansrijk mee weg. Sterker nog: beide albums staan als een huis. Trondheim is immers een natuurtalent als het om het vertellen van verhalen gaat, maakt niet uit waarover. Zijn dialogen swingen en zitten boordevol kleine en grotere grapjes, de personages hebben altijd iets eigens en de scenario zitten vol goed getimede cliffhangers.

Toch moet gezegd dat het ski-avontuur het niet echt van het plot moet hebben. De gevaarlijke wolf leeft vooral in de geest van de skiërs, er gebeuren geen ongelukken op de afdaling en er worden ook al geen meisjes versierd in de disco. Het verhaal is dan ook een beetje saai, maar potdorie, wat compenseert Trondheim dat voortreffelijk met zijn regie van de spanningen tussen de vier vrienden.

Het westerndeel *Blacktown* moet het juist meer van het verhaal hebben, dat alle clichés herbergt die we kennen uit de eerder genoemde westernklassiekers. Om de sfeer compleet te maken heeft Trondheim gekozen voor een Giraudesque plaatindeling met een sfeervolle donkere inkleuring van **Brigitte Findakly** die helemaal in lijn is met de latere *Blueberry*-albums.

Voor het einde van dit jaar moet de teller van *Kobijn* in Nederlandse vertaling op zes albums staan, waarna er in 2008 opnieuw vier titels volgen. Deze vroege serie van het fenomeen Trondheim is eensmakelijke lamsbout, telkens voorzien van andere kruiden. JM

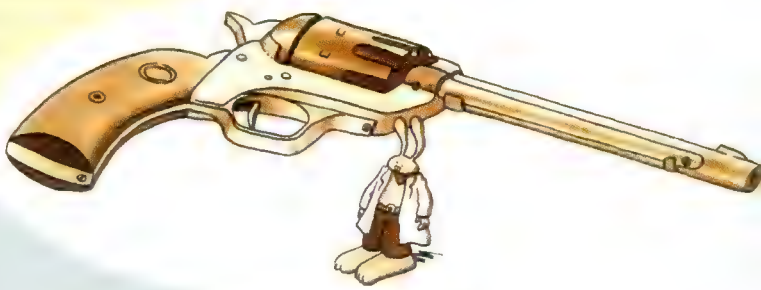

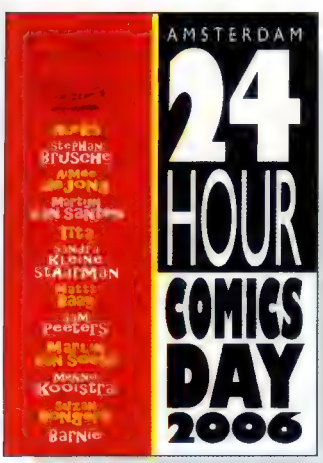

Karige bundeling

Op 20 oktober 2007 is het weer zo ver. Op die dag zullen honderden tekenaars in tientallen landen zwoegend en zwetend achter hun tekentafel of computer in stripwinkels, scholen, bibliotheken of andere plaatsen en online op het internet in 24 uur proberen een beeldverhaal van 24 pagina's te maken. Initiatiefnemer van 24 Hour Comics Day is de Amerikaanse striptekenaar en -theoreticus Scott Mc Cloud (*www.scottmccloud.com*). Op *www.24hourcomics.com* staat een stortvloed aan informatie over dit evenement dat op 24 april 2004 voor het eerst werd georganiseerd.

Ook in Nederland is het idee aangeslagen. In april 2005 tekenden zeven stripmakers, waaronder Flo, Tommy A. en Jean-Marc van Tol in stripgalerie Lambiek in Amsterdam. Verleden jaar oktober werd het evenement herhaald, waarbij ook in het Nederlands Stripmuseum in Groningen werd getekend. Bovendien werd er online getekend, bij voorbeeld door tekenaar René van Densen die in 2004 al aan de eerste editie deelnam. Bij Lambiek waren er in 2006 maar liefst 24 tekenaars actief, waarbij de liefhebbers de resultaten konden volgen via de website van de stripgalerie.

Twaalf van de deelnemers hebben toestemming gegeven om hun bijdrage af te drukken in de bundeling *Amsterdam 24 Hour Comics Day 2006* die recent verscheen in oplage van slechts 200 exemplaren. Gelet op de stringente omstandigheden waarin het werk tot stand is gekomen, overheerst bij het lezen een algemeen gevoel van bewondering. Daarbij valt op dat de er ruwweg twee categorieën zijn te onderscheiden: verhalen waarin de contacten tussen de tekenaars onderling en de stress door de tijdslimiet een rol spelen naast 'losstaande' fantasieverhalen waarin het het fenomeen 24-uurs comic helemaal geen rol speelt. Persoonlijk heb ik me het meest geamuseerd met de woordloze, tamelijk absurde verhalen van Aleks, **Mattt Baay** en **Sam Peeters**, en met het autobiografische verhaal van **Tita**. Maar ook het tekenwerk van **Aimée de Jongh**, **Sandra Kleine Staarman** en **Marlin van Soest** is, gezien de toegestane tijd, indrukwekkend.

Helaas ontbreken in de bundeling begeleidende biografische gegevens van de tekenaars of verwijzingen naar hun websites. En de inleiding, waarin vooral de sponsors uitvoerig worden bedankt, had wat mij betreft ook wel wat uitvoeriger gemogen. DR

Amsterdam 24 Hours Comic Day 2006

Diverse auteurs
Lambiek 2007
ISBN 978-90-8854-004-2
Prijs €24
302 pagina's
zwart/wit (sk)

[DE BOVENTOON]

Een ontspoord verhaal

De reeks *De eenhoorn* speelt zich af in het midden van Europa van de zestiende eeuw. Verschillende wetenschappers en artsen zijn legaal of illegaal bezig de geheimen van het menselijke lichaam te ontrafelen. Hoewel schrijver **Mathieu Gabella** diverse werkelijk bestaande personages, waaronder Nostradamus, opvoert en tekenaar **Anthony Jean** ook echt gehanteerde medische apparatuur en toegepaste operatieve ingrepen in beeld brengt, haalt de verschijning van een legertje monsters, creaturen genaamd, de historische en waarschijnlijk wetenschappelijk beoogde opzet volledig onderuit.

In het verhaal wordt Ambrosius Paré, de Koninklijke chirurg, geconfronteerd met het op een gewelddadige manier overlijden van diverse collega's. Ten tijde van zijn onderzoek wordt hij bijgestaan door vreemde wezens die onder aansturing van een geheimzinnig genootschap, de Aesculapiaden staan. Het verhaal ontspoort al gauw door de geforceerde sterfscènes, de hoeveelheid personages en de veelvuldige locatiewisselingen. Ook de verhouding tekst en beeld draagt niet altijd bij aan prettig vlot lezen. De schimmige tekeningen van Jean, veelal met sfeervolle geelbruinige inkt op papier gezet, de kleur die je ziet als kaarslicht op houten panelen schijnt, passen goed bij het tijdsbeeld. Jammer genoeg ontbreekt dus een goed scenario. Het is te hopen dat Gabella ons bij het vervolg wat meer menselijke diepgang en uitwerking van de hoofdrolspelers aanbiedt in plaats van monsterachtig geneuzel. TdK

De eenhoorn 1: De laatste tempel van Aesculapius

Jean & Gabella
Silvester 2007
ISBN 978-90-5885-218-2
Prijs €14.95
48 pagina's
kleur (hk)

Zeeman aan lager wal

Indochina, het huidige Vietman, begin 20e eeuw. Frankrijk is als kolonisator driftig bezig om dit rijke land te ontdoen van zijn delfstoffen en de zakken te vullen over de hoofden van de autochtone bevolking. Binnen dit spanningsveld van haat van de lokale bevolking en de begeerte van de koloniale overheersers tracht Alan Thomas, een aan lager wal geraakte koopvaardijofficier, zijn leven weer op de rails te krijgen. Als hij in een opiumkit een geestverruimende pijp wil schuiven, is hij getuige van het molesteren van een weerloze man door twee gangsters, die optreden namens een meedogenloze wapenhandelaar.

Door zich aan de zijde van het slachtoffer, een mijningenieur, te scharen, wordt hij deelgenoot in de strijd om het eigendomsrecht van zowel een zilvermijn als het rode goud (robijnen) uit de Mekong.

De realistische tekeningen van **Jean-Claude Bartoll** doen sterk denken aan het werk van Jean Giraud. Het aantrekkelijke scenario van **Xavier Coyere** staat bol van de intriges. De relaties tussen protagonisten en antagonisten zijn nog niet echt goed beschreven, maar dat laat onverlet te genieten van een avontuurlijk recht-toe recht-aan verhaal, spelend in een raadselachtige omgeving. RB

Who the fuck is Ellis?

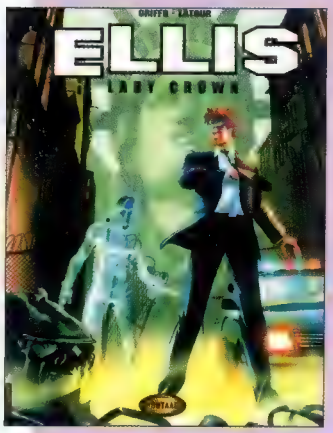

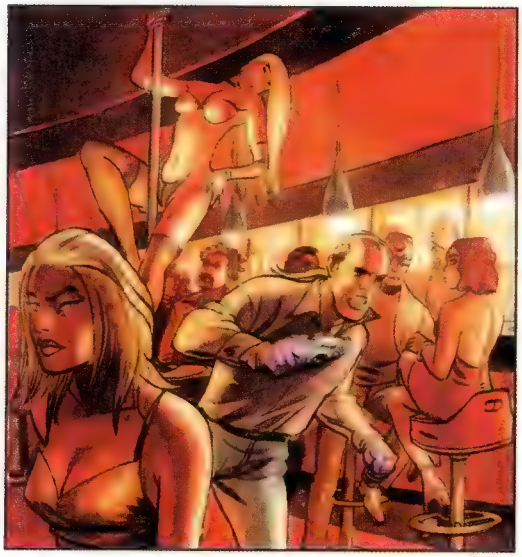

New York. Tegen een magisch-realistische achtergrond versmelten waan en werkelijkheid tot een geheel. De Ellisgroep, gevestigd op Ellis Island, de plek waar vanaf eind 19e eeuw tot de twintiger jaren van de 20e eeuw immigranten de Verenigde Staten trachtten binnen te komen, werkt in het geheim samen met de politie van New York bij het oplossen van moordzaken waarin occulte krachten en andere paranormale verschijnselen een extra rol spelen.

De partner van agent Sax is verdwenen en wellicht niet meer onder de levenden. Zijn zoon, behorend tot de NewYork Police Department, maar ook niet vrij van bovennatuurlijke smetten, wil dolgraag met de Ellisgroep samenwerken om de achtergronden over zijn verdwenen vader te achterhalen. Hij krijgt van de leidster van de groep, Lady Crown, *carte blanche* om zich samen met agent Sax te mengen in een ogenschijnlijk ordinaire maffiaoorlog. Echter, door het verschijnen van allerlei gruwelijke wezens komt het onderzoek op losse schroeven te staan en gebeurt er niet wat er gebeurt en staat er niet wat er staat. Zo blijft het interessante gegeven op meerdere punten cryptisch en complex van structuur.

De tekenstijl van **Griffo** is realistisch met voorkeuren voor absurde momenten. Scenarist **Sebastien Latour** schept veel ruimte voor het voeren van dialogen. Griffo heeft oog gehad voor een aparte invulling van de skyline van Manhattan. RB

[redacted]
Lady Crown

[redacted]

De grote ogen van Goofy

Kingdom Hearts II is een Japanse actie *role playing game* (RPG) gemaakt door Square Enix in samenwerking met Disney voor Playstation 2. Deze Japanse animeserie is nu uitgebracht als manga. Even een mentale opfrisser: manga is een Japanse tekenstijl van doorgaans gewelddadige raamvertellingen en tekeningen met extraverte typeringen, waarin grote glanzende ogen vol naïveteit en klanknabootsingen kenmerkend zijn. Deze manga is gedrukt in de oorspronkelijke leesrichting van achteren naar voren en van rechts naar links.

Het verhaal begint met het ontwaken uit een droom van de jongen Roxas. Weer heeft hij gedroomd van Sora een jongen, die hij niet kent, en heeft hij avonturen beleeft, die hem verontrusten. Door het verschijnen van het meisje Namine, alleen zichtbaar voor hem, begint hij sterk te twijfelen aan zijn identiteit. Is hij Roxas of Sora? In bovengenoemd spel gaat de held Sora samen met zijn vrienden de wereld ontdekken. Onderweg wordt hij door de duisternis opgeslokt en moet hij vertrouwen op zijn overlevingskunst. Hij reist van wereld naar wereld om zichzelf terug te vinden. Daarbij krijgt hij steun van de overbekende stripfiguren van Disney: Donald Duck en Goofy. Zijn grootste vijanden zijn de leden van Organization XIII, de groep *nobodies*.

Het boek leest als een trein. Razendsnel veranderen de situaties waarin de helden zich bewegen. Naast de aandacht die wordt besteed aan de dialogen tussen de diverse figuren, is relatief veel zorg besteed aan ingewikkelde decors. De aparte kadrering en de camera-instelling zijn belangrijke elementen die het kijken veraangenamen.

Manga is duidelijk bezig zich een plaats te veroveren naast het reguliere stripverhaal. RB

Kingdom Hearts II 1

Studio Square Enix/Disney
Sanoma 2007
ISBN 978-90-8574-254-8
Prijs €4,25
198 pagina's
zwart/wit met kleurkatern (sk)

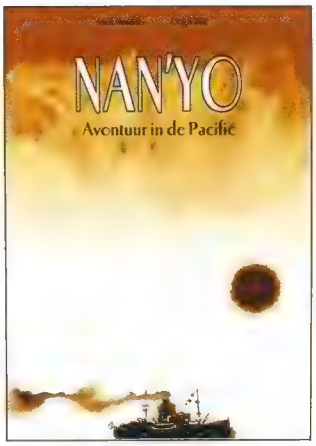

Aangepaste 'Avonturen in de Stille Zuidzee'

Nan'yo is de naam van een eilandengroep in de Stille Oceaan, tegen de evenaar, onderdeel van Micronesië, een regio die samen met Polynesië en Melanesië weer deel uitmaakt van de eilandenverzameling Oceanië.
Nan'yo werd van 1914 tot 1945 beheerd door het noordelijker gelegen Japan. Binnen deze periode, om precies te zijn 1938, situeert stripmaker **Mark Hendriks** zijn verhaal over twee Japanse vrouwen, Tomoko Matsuhara, een lerares in Korea en de schrijfster Sumiko Sumiyoshi. Zij hebben afgesproken om met elkaar de vakantie door te brengen, maar door allerlei misverstanden lopen zij elkaar voortdurend mis, zodat de lezer tot ver in het verhaal de alledaagse – maar vooral ook de bijzondere ervaringen – van Tomoko tijdens haar eilandenzwerftocht krijgt voorgeschoteld. Uiteindelijk, na weken van *island-hopping*, ontmoeten de vriendinnen elkaar.
Bovenstaande droge samenvatting doet absoluut geen recht aan de vermakelijke exotische – en erotische – gebeurtenissen die binnen het prachtig getekende verhaal plaatsvinden, maar beschrijvingen van de vaak summier van teksten voorziene scènes, zou het lees- en kijkplezier, dat rijkelijk wordt aangeboden, schaden.
Daarnaast verwerkt Mark Hendriks nog enkele thema's in *Nan'yo – Avontuur in de Pacific*, zoals de dreigende wereldoorlog die zich aankondigt met de in de buurt rondvarende marinefregatten en het krantenartikel over de Italiaanse verovering van Ethiopië dat Tomoko leest. Vermakelijk is het om te zien dat de spannende roman die Sumiko zou schrijven uiteindelijk is uitgemond in een reisverhaal dat de ervaringen beschrijft die Tomoko, en dus ook de oplettende lezer, net heeft ondergaan.
Hendriks heeft een enorme ontwikkeling doorgemaakt, die duidelijk wordt als zijn laatste werk wordt gelegd naast bij voorbeeld verhalen die hij in de late jaren 1990 publiceerde in stripblad *Gr'nn*, waarin al een oervorm van zijn heldin Tomoyo/Tomoko figureert. Het brutale gebruik van vlekvlakken, de beeldsnijdende, met zichtbaar zelfvertrouwen getrokken lijnen en het beeldritme bieden esthetisch genot, waarbij de aandachtige lezer wordt uitgenodigd op zoek te gaan naar onderliggende lagen. DR

Nan'yo – Avontuur in de Pacific

Hendriks
Oog & Blik 2007
ISBN 978-90-5492-195-0
Prijs €19,95
196 pagina's
zwart/wit (sk)

Pontiac, maar dan minder

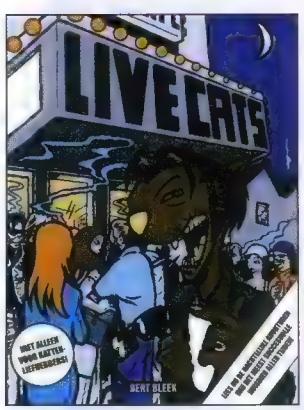

De Nijmeegse tekenaar **Bert Bleek** (1971), in de jaren 1990 illustrator voor het radiostation Kink FM, bracht eerder albums uit in eigen beheer en bij Oog & Blik. Behalve het ontwerpen van (pop)illustraties en concertposters is hij ook actief als 'ritmekid' in de rockgroep Sister Johnson. Het wekt dan ook geen verbazing dat zijn verhaal *Live Cats* gaat over drie katachtige muzikanten: Lizzy, Bic en Mo, die uiteindelijk samen de band Fifty-Six (new style) vormen, waarna ze een eerste *gig* geven. Wellicht dat doorgewinterde popconcertbezoekers *Live Cats* een fantastisch album vinden. Ik heb er weinig plezier aan beleefd: het taalgebruik doet denken aan iemand die per se hip wil zijn maar het daardoor net niet is, de veronderstelde *coolness* van de figuren wekt voornamelijk irritatie op en de tekenstijl lijkt zozeer op het werk van Peter Pontiac, dat je tijdens het kijken onwillekeurig blijft vergelijken en dat valt steeds uit in het nadeel van *Live Cats*. DR

ALRIGHT... THIS IS THE PART OF THE GIG, I LIKE EVERYBODY TO STAND UP AND..
THROW YOUR HANDS IN THE AIR... AND..
..KISS-MY-ASS..
'CAUSE YOUR GIRLFRIEND... STILL LOVES ME!!!
AHW YEAH!

Live Cats

Bleek
Señor Hernandez
2007
ISBN geen
Prijs €10
70 pagina's
zwart/wit (sk)

Liefde, moed, opoffering en verraad

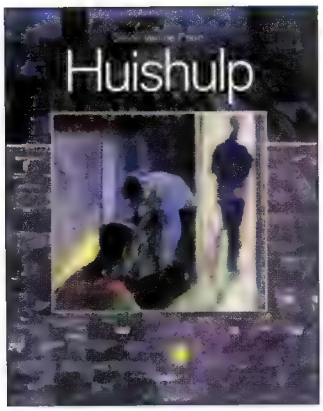

Huishulp is het tweede deel in een cyclus van vier samenhangende geschiedenissen, een constructie die losjes is gebaseerd op de *Ring des Nibelungen*, het vierdelige meesterwerk van de Duitse componist Richard Wagner (1813-1883). In het verhaal verwerkt de schilderende stripmaker **Gerolf van de Perre** (1965) zijn eigen ervaringen in China – hij vergezelde zijn vrouw, een sinologe, in 1999 voor drie jaar naar Peking. Verder is het boek geïnspireerd op de roman *Fei Du* (Hoofdstad in verval) van de hedendaagse Chinese schrijver Ping Wa, geliefd in Taiwan en Hong Kong, omstreden in China.

Het verhaal gaat over drie vrouwen, hun relaties en hun omgang met de maatschappelijke conventies in China. Een jonge plattelandsvrouw ontvlucht een ongelukkig gedwongen huwelijk met een politieagent door te vertrekken met een actievoerende student, die onderzoeksjournalist wil worden. Zij vluchten naar een gevierd schrijver, waarmee de jonge vrouw eerder een relatie had. Maar de jaloerse echtgenote van de schrijver dwingt haar man afstand te nemen van het ondergedoken paar. De huishulp probeert zich te ontfermen over het ondergedoken stel.

Eerder won Gerolf van de Perre in 2004 de VPRO-debuutprijs voor zijn verhaal *Steenstof*, over de stedelijke opbouw en afbraak in China. Ook voor *Huishulp* heeft de auteur van het Vlaams Fonds voor de Letteren weer een werkbeurs ontvangen, naast financiële steun voor de productie van het boek.Het maatschappij-kritische verhaal, uitgewerkt met technieken in krijt en olieverf, is voorzien van tekstblokken in machineschrift die op verkreukelde stukjes rijstpapier in of naast de platen zijn gemonteerd. Als nawoord volgen enkele verhelderende kanttekeningen. *Huishulp* is een prachtig uitgegeven, fraai geschilderd verhaal, dat qua vormgeving en thema nogal afwijkt van het gemiddelde stripverhaal. Niet alle stripliefhebbers zullen zich tot dit genre voelen aangetrokken, maar daartegenover zou *Huishulp* er wel eens voor kunnen zorgen dat verstokte romanlezers ook eens een 'plaatjesboek' ter hand nemen. DR

Huishulp

Van de Perre
Oogachtend 2007
ISBN 978-90-77549-30-8
Prijs € 22,50
120 pagina's
kleur (hk)

ADVERTENTIE

XTRA
RECENT VERSCHENEN

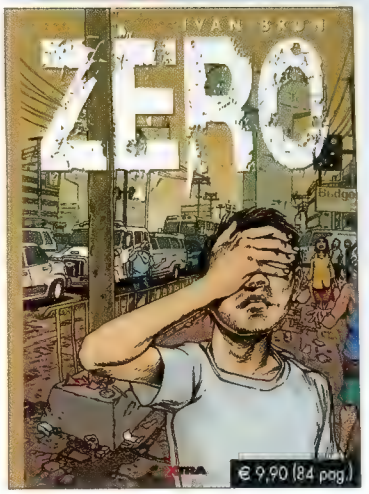

ZERO · IVAN BRUN
Korte verhalen over jongeren en hun (lege) toekomst. Idealen die omslaan in frustratie. Debuut van een Frans talent.
ISBN 978-90-77766-50-0

KANTOORGENOTEN · ERIC SCHREURS
Kantoorleed verjaart niet. Met o.a. juffrouw Tilly, Tineke en Tanja en collega's De Vries, Jansen en Van Dijk. '*Koffie, koffie, lekker bakkie koffie!*'
ISBN 978-90-77766-50-0

GEHARREBAR · ERIC SCHREURS
Geharrebar, *An Barrels* en *Barbies* compleet in één bundel. Schreurs' niets ontziende kroeg-*gags* uit de jaren '80, die nog lang na-echoden.
ISBN 978-90-77766-50-0

WWW.UITGEVERIJXTRA.NL

ADVERTENTIE

MIJN EERSTE ALBUM IS UIT!
DIE GRAPJES KEN IK ALLEMAAL AL
TIMO
Verschijnt tijdens de Stripdagen: TIMO
'GEFELICIFLAPSTAART!'
Alex Turk - Uitgeverij Catullus - € 7,50

ADVERTENTIE

Gemolken minimalisme

Een onder een koe hangende uier vindt het op een mooie dag mooi geweest. Hij heeft genoeg van het negativisme van die herkauwer ('jij met je eeuwige boegeroep') en trekt de wijde wereld in. De naïeve Uier maakt vervolgens kennis met de 'bloemetjes en de bijtjes' in het land en maakt merkwaardige ontmoetingen mee met een kikker, hert, lieveheersbeestje, regenworm, olifant, mol en reiger. De enigszins ongrijpbare humor van maker **Ckoe** lijkt op die van Marc van der Holst (*Spekkie Big*) en Jean-Paul Arends (*Scribbly*): soms goed voor een glimlach, maar meestal de lezer in verwarring achterlatend, zoekend naar een clou.

Ckoe (*www.ckoe.net*) is de artiestennaam van **Hans van de Meulengraaf** (1980). Hij studeerde aan de Design Academie in Eindhoven en blijkt een duizendpoot. Ckoe maakt illustraties, strips, animaties, stickers, muziek, T-shirt-ontwerpen en digitale kunst, het liefst met eenvoudig getekende figuurtjes. Hij publiceerde in *Zone 5300*, maar ook in de Malmberg-schoolbladen *Okki* en *Jippo* (met onder andere de strip *Ridder Bill*). Met *Uier* laat Ckoe zien hoe je in een minimalistische stijl toch een aanvaardbare, nieuwsgierigmakende strip kan neerzetten. RS

Uier 2

Ckoe
Bries 2007
ISBN 978-90-76708-61-4
Prijs €5
32 pagina's
steunkleur (sk)

[E N V E R D E R]

De werelden van Aldebaran – 3e Cyclus – Antares 1: 1e episode (Léo, Dargaud). Léo vertelt over de moeizame toekomstige pogingen van de mensheid om verre planeten te koloniseren. Hij is geen groot stilist, maar wel een groot verteller. RS

Alfa 10: Dossier – Leugens (Jigounov/Mythic, Lombard). Dossieralbum met een mix van strip, stamboomonderzoek en achtergrondinformatie. Geheim agent Alfa blijkt van hoge Russische afkomst en dit soort tussendoortjes blijkt goed te verkopen. RS

Bollie en Billie 28: Billie zet 'n boompje op (Verron/Veys/Chric/Corbeyran, Dargaud). Veys, Chric en Corbeyran bedachten de grappen die Verron vervolgens heeft uitgewerkt. Deze opzet levert een hilarisch album op. RS

Halloween Blues 4: Verdwijnpunten (Kas/Mythic, Lombard). Politie-inspecteur Forester Hill, soms vergezeld door de spookverschijning van zijn vermoorde vrouw, onderzoekt twee gevallen van verdwenen vrouwen. Onnodig ingewikkeld verteld, fraai getekend, verrassende ontknoping. DR

De kat van de rabbijn 4: Het aards paradijs (Sfar, Atlas). Sfar heeft een Marc

Vader en dochter vallen van hun geloof

Alim is een eenvoudig ambachtsman in Bramhalem, een stadsstaat waar de religieuze machthebbers de legende van Jesameth koesteren. Jesameth, bracht, zo wil de overlevering, voorspoed aan zijn volk na een gevaarlijke tocht over de oceaan naar het eiland van de goden. Hij ondernam dit roekeloze avontuur om de goden te wijzen op hun verantwoordelijkheid. Wie mensen schept moet ze ook een toekomst bieden, vond hij. De goden, die de mensen vergeten waren, gaven toe aan zijn smeekbede.

Een mooi verhaal dat van generatie op generatie wordt doorverteld. Maar de religieuze machthebbers nemen het verhaal letterlijk. Ze maken Jesameth tot een heilige profeet, die verering en offers verlangt.

Voor de ogen van het toegestroomde volk worden gevangen (heidense) tegenstanders geofferd aan de zee. Ook springen gelovigen met een gelukzalige blik op het gezicht in de kolkende golven om zich te verenigen met hun heilige profeet.

Humor en relativering vormen grote bedreigingen voor een door fanatici bestuurde staat; dat is de strekking van dit verhaal van **Wilfrid Lupano**. Hij vertelt daarmee een eeuwenoud sprookje in een actueel jasje.

Tekenares **Virginie Augustin**, die tekende aan de *Corto Maltese*-animatiefilms naar de strips van Hugo Pratt, en inkleurster **Geneviève Penloup** zorgen voor een geloofwaardig mediterraan land met bijna echte mensen. EvdH

Alim de leerlooier 1: Het geheim van de zee

Lupano & Augustin
Silvester 2007
ISBN 978-90-5885-212-0
Prijs €14,95
48 pagina's
kleur (hk)

HIJ WAS VASTBESLOTEN EN VOL OVERTUIGING... HIJ VERRASTE DE GODHEDEN, ZE ZATEN NET IN VERGADERING...
"WIE BEN JIJ DAN WEL VREEMDELING ' HOE DURF JIJ ONZE SAMENKOMST TE VERSTOREN?"
DE GODEN WAREN VERTOORND!

Chagall-achtige manier gevonden om de fantasierijke, diepgelaagde verhalen die zijn oma – volgens de opdracht voor in het boek – hem vroeger vertelde in beeld om te zetten. Lees- en kijkfeest. DR

Meneer Das en Mevrouw Vos 1: De ontmoeting (Luciani/Tharlett, Dargaud). Das en vos gaan samenwonen. De dasjes en de vosjes moeten erg aan het idee wennen. De Française Eve Tharlett (tekeningen) en de van oorsprong Duitse Brigitte Luciani maken er een sfeervolle kinderstrip van. RS

De oneven orde 4: Parijs 1791 (Teng/Cuadra/Miel, Lombard). Hoofdpersonage Patrick Prada komt steeds dichter bij de ontrafeling van het geheim van de vier geheimzinnige manuscripten. Ingenieuze vertelling; kennis van de voorgaande delen is aanbevolen. TdK

Orbital 2: Breuken (Pellé/Runberg, Dupuis). Onsamenhangende sciencefictionreeks. TdK

Paul op het platteland (Rabagliati, Oog & Blik). Mager tussendoortje van de Canadese ex-vormgever Michel Rabagliati. Hij maakte met *Pauls vakantiebaantje* twee jaar geleden eindelijk zijn debuut in de Nederlandse taal. Dat was een prachtige grafische roman over nostalgie en zomerliefde. Gelukkig komt Oog & Blik binnenkort met de vertaling van de tweede roman, *Paul moves out*. JM

Witte tijgerin 3: De kunst van het vijfde geluk (Conrad, Dargaud). Kameraad huurmoordenares Alix Yin Fu in spin-off van *De onnoembaren*, deze keer door Conrad zonder Yann. Gelikt verhaal, met vakmanschap getekend, maar weinig verrassend. Voer voor de harde kern! DR

ADVERTENTIE

XTRA
WORDT VERWACHT
Gegevens onder voorbehoud

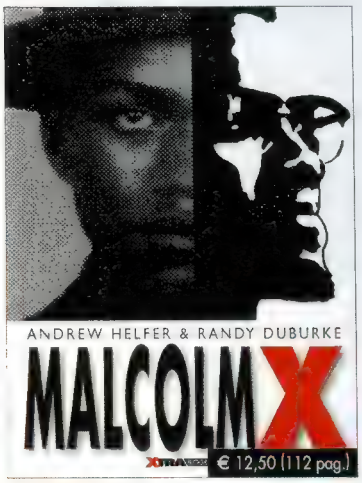

MALCOLM X · A. HELFER & R. DUBURKE
Graphic biography: het controversiële leven van Malcolm X, de in 1965 vermoorde leider van The Nation of Islam, die zwarte overheersing predikte. ISBN 978-90-77766-54-5

ABTTOY · SPOTPRENTEN
Bij deze Nederlands-Marokaanse cartoonist krijgen vooral vrijheid verkwanselende moslimextremisten en de Marokkaanse overheid ervan langs. ISBN 978-90-77766-62-0

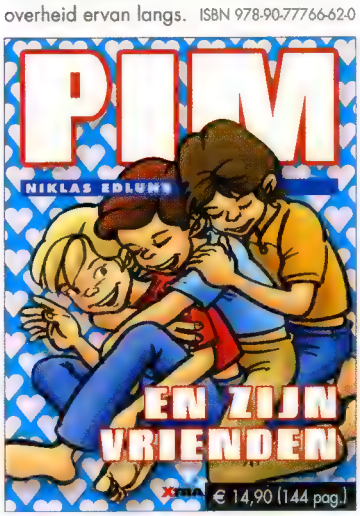

PIM EN ZIJN VRIENDEN · N. EDLUND
Pim heeft veel vrienden. Maar wanneer zijn vrienden gewoon vrienden of ontstaat er méér dan alleen vriendschap? Wat is liefde soms verwarrend! Vanaf 12 jaar. ISBN 978-90-77766-61-3

WWW.UITGEVERIJXTRA.NL

AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

- ***t/m 30 september*** *Expo 'Appie Happie terug van weggeweest', een overzichtstentoonstelling met onder andere originelen uit het gelijknamige Appie Happie-boek, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.nederlandsstripmuseum.nl*
- ***t/m 30 september*** *Expo 'Kuifje en Hergé aan zee', Venetiaanse gaanderijen, Hoek Zeedijk/Parijsstraat, Oostende, België, info: (+32)(0)59-562016 of http://cultuur.oostende.be*
- ***t/m 21 oktober*** *Expo 'Europeanen kijken naar Europeanen – Portret van de Europeanen door hun strips', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2100433 of www.stripmuseum.be*
- ***t/m 22 oktober*** *Expo 'Ongelooflijk! – Cartoons over mens en religie', Historisch Centrum Het Markiezenhof, Steenbergsestraat 8, Bergen op Zoom, info: (+31)(0)164-277050 of www.markiezenhof.nl*
- ***t/m 28 oktober*** *Expo 'Asterix en de Romeinen', Rijksmuseum van Oudheden, Rapenburg 28, Leiden, info: (+31)(0)71-5163164 of www.rmo.nl*
- ***29 en 30 september*** *De Stripdagen, Euretco Expo Center, Meidoornkade 24, Houten, info: (+31)(0)255-518012 of www.stripdagen.nl*
- ***6 en 7 oktober*** *Stripweekend, met onder anderen Simon Spruyt, Floor de Goede, Claus Scholz en Steven de Rie, 't Vlaams Stripcentrum, Boomsesteenweg 335-337, Wilrijk, België, info: (+32)(0)3-8274426 of www.vlaamsstripcentrum.be*
- ***6 oktober t/m 4 november*** *Expo 'Stroomlijn – Hanco Kolk', Universiteitsbibliotheek Leuven, Ladeuzeplein 21, Leuven, België, info: (+32)(0)497-649452 of www.beeldbeeld.be*
- ***15 en 16 december*** *Strip Turnhout 2007, Cultureel Centrum De Warande, Warandestraat 42, Turnhout, België, info: www.stripturnhout.be*
- ***8 februari t/m 27 april*** *2008 Expo 'Strip en kunst', Singer Laren, Oude Drift 1, Laren, info: (+31)(0)35-5393939 of www.stripenkunst.nl*
- ***10 februari 2008*** *Stripbeurs Nijdrop Opwijk 2008, Zaal Nijdrop, Doortstraat 4, Opwijk, België, info: (+32)(0)52-356165 of www.nijdrop.be*
- ***1 en 2 maart 2008*** *Stripboekenbeurs Rijswijk, Evenementenhal Rijswijk, Volmerlaan 12, Rijswijk, info: www.stripbeurs.com*
- ***26 april 2008*** *2e Dag van de jeugdhelden, met aandacht voor onder andere Biggles, Arendsoog, Karl May, Hans G.Kresse, Kuifje, De Kameleon, De Smurfen, Bob Evers en Star Trek, Congres- en Partycentrum 't Veerhuis, Nyemonde 4, Nieuwegein, info: www.jeugdhelden.nl*
- ***27 april 2008*** *Grote stripruilbeurs, Stripclub Tafelrond, Zaal KA Redingenhof, Redingenstraat 90, Leuven, België, info: (+32)(0)16-236597 of hendrickxjeanpierre@skynet.be*

De inzendtermijn voor de
GIGA-VOETBALPRIJSVRAAG
uit Stripschrift 385 is verlengd
tot 1 november!

Strip en kunst in Laren

Museum Singer Laren kondigt een tentoonstelling aan over de parallellen tussen strip en kunst om daarmee de negende kunst de erkenning te geven die het verdient. Volgend jaar februari opent *Strip en kunst*, waarin naast parallellen ook verschillen worden getoond. De te exposeren selectie richt zich op Nederland en België in de 20e eeuw. Er zijn vier thema's: *Jezus, het is Christus!* over de voorstellingen van Christus in de beeldende kunst en in de stripvorm. *De grootste liefde van je leven* over zelfportretten van kunstenaars en de striptekenaar die zichzelf tot onderwerp neemt in autobiografische stripverhalen. *Mooi hoor, maar is het kunst?* over de stelling dat bepaalde kunst en strips eruit zien alsof ze door kleine kinderen gemaakt zijn en de wijze waarop je dit inhoudelijk en stilistisch in het werk van de kunstenaar/ tekenaar terugziet en *Kunst in strips en strips in kunst* over kunstenaars die de strip in hun werk hebben verweven en andersom. Stripwerk van Jan Kruis, Windig & De Jong, Peter Pontiac, Erik Kriek, Maaike Hartjes, Barbara Stok en Willy Vandersteen hangt straks naast werk van kunstschilders als Dick Ket, Lucebert, Pyke Koch, Rob Scholten, Philip Akkerman en Wouter van Riessen. TdK
Meer info: zie Agenda

ADVERTENTIE

PELLUCIDAR
Strips & Curiosa

Nieuweweg 6, Groningen
dinsdag - vrijdag 11.00-18.00
zaterdag 10.00-17.00
Tel. 050-3684414
Mail pellucidar@planet.nl
Web members.lycos.nl/pellucidar

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
Fax 010 - 411 38 54

HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN. FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

>WAARHEEN?

Schrijver en tekenaar **Raoul Cauvin** (*Agent 212*, *De blauwbloezen*, *Cédric*, *G. Raf Zerk*, *De Psy*, *Vrouwen in 't wit* en nog een aantal reeksen) heeft tijdens het stripfestival in Middelkerke Het Gouden Potlood gewonnen. **Jean Marc Krings** kreeg tijdens dezelfde gala-avond de prijs voor 'Rookie' van het jaar, hij tekent de serie *Violine*. Ook **Herr Seele**, **Paul Geerts** en **Merho** werden in de bloemetjes gezet.

>WAARVOOR?

Op 24 juni overleed **Joë Meulepas**, geboren in 1915 in Hampstead (Verenigde Staten) als kind van Belgische ouders. De stripmaker – beter bekend onder zijn pseudoniem Pil – tekende al voor de Tweede Wereldoorlog cartoons in diverse studentenbladjes. Erna maakte hij dagelijks voor *De Standaard* een politieke cartoon en wierp hij voor *Het Nieuwsblad* wekelijks een kritische blik op de actualiteit. Het meest bekend werd hij door de woordloze strip *Meneerke Peeters* die van 1957 tot 1983 in *De Standaard* werd gepubliceerd. Pil werd 92 jaar.

HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

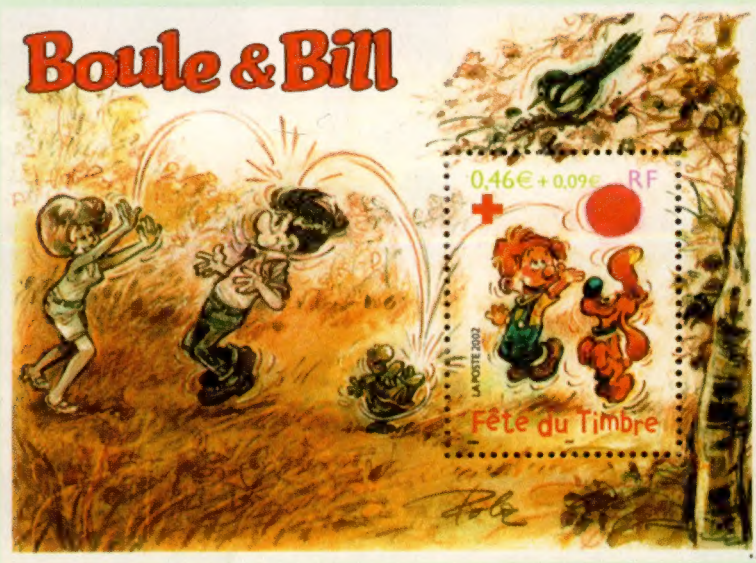

Het jaar 2005 was het jaar van de landelijke verkiezing voor de grootste Belg. Hergé bleek unaniem de grootste stripmaker van het land. Voor de rest hielden Vlamingen en Walen er duidelijk andere voorkeuren op na; Marc Sleen en Willy Vandersteen kregen in Vlaanderen genoeg stemmen voor een notering, waar ze dat in Wallonië niet kregen.
Jean Roba stond daarentegen bij de Franstaligen in de top 100 (op plaats 100!), net als Edgar P. Jacobs, André Franquin, Philippe Geluck en Morris. Al deze stripauteurs hebben een postzegel op hun naam staan. Zelfs Roba. Net als Geluck kreeg hij deze echter niet in België, maar in Frankrijk. Morris en Jacobs hebben ook een zegel in dat land en Franquin zelfs meerdere. Grote Waalse stripbelgen doen het in filatelistisch opzicht dus beter in Frankrijk dan in hun eigen land. HW

Land van herkomst: Frankrijk
Jaar van uitgifte: 2002
Cataloguswaarde: € 1,30

ADVERTENTIE

A D V E R T E N T I E

AKIM
Stripantiquariaat

groot in keuze(meer dan 40.000 eenheden)
nieuw/gebruikt en antiquarisch

p/a Ulgersmaweg 14 te Groningen
www.stripantiquariaat.nl

BERTUS

10 verschillen – oplossingen

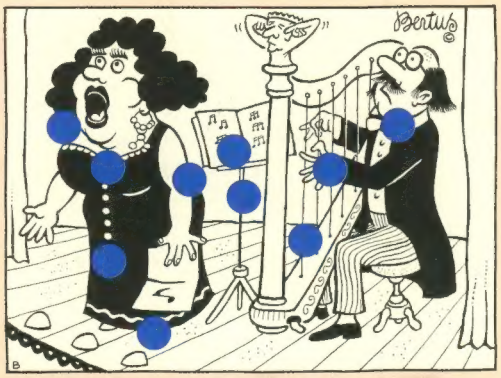

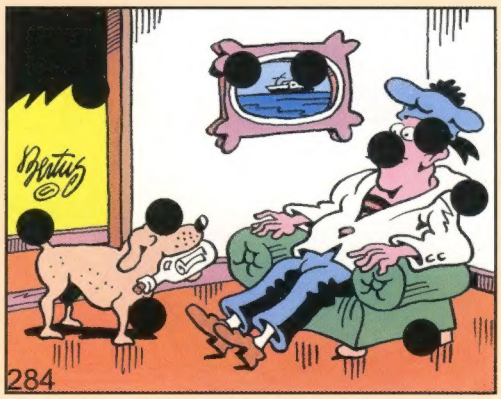

A D V E R T E N T I E

OOG & BLIK PRESENTEERT TIJDENS DE STRIPDAGEN

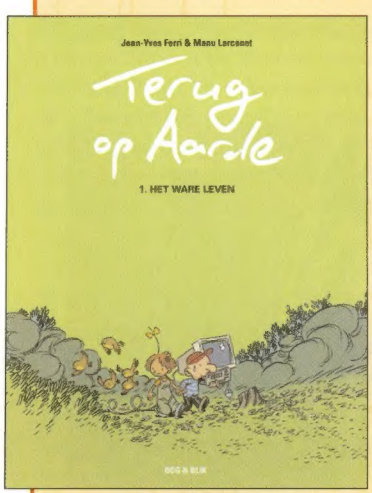

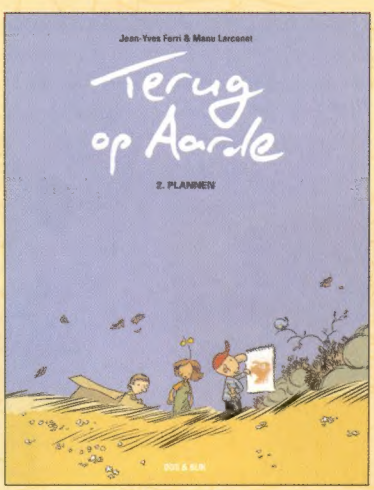

N I E U W E T I T E L

TERUG OP AARDE 1 & 2 (Ferri en Larcenet)

Manu en zijn lief verruilen de stad voor het platteland, een verhuizing die heel wat voeten in de aarde heeft!Frisse humor van de maker van *De dagelijkse worsteling*. € 13,50 per deel.

L A N G V E R W A C H T

XXe HEMEL <19>00 & <20>00 (Yslaire)

De slothoofdstukken van Yslaires indrukwekkende statement over de vorige eeuw. € 17,50 per deel.

In voorbereiding voor oktober: **TE KORT (Tomine)** & **GUS 1: NATHALIE (Blain)**

Oplossing Dossier Smart van pagina 34:
Een akelige vinding: de clou zit 'm in het 'cognacglas-principe'. De overleden wetenschapper zou zijn gestruikeld over de fles. Maar dan had er gezien de bolle vorm van de fles nog vloeistof ingezeten moeten hebben, want dit soort flessen lopen niet helemaal leeg als ze omvallen. Zijn collega heeft dus, nadat hij de man met zijn kop tegen de kast had geknald, de fles eerst leeggegooid en deze op de grond gelegd, als bewijs van zijn verzonnen verhaal. Moord!

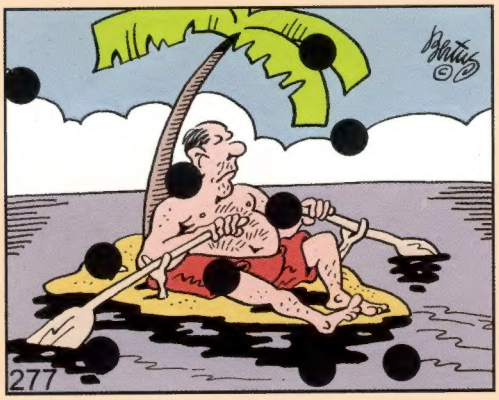

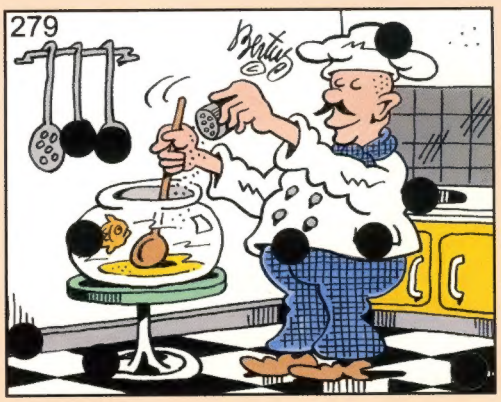

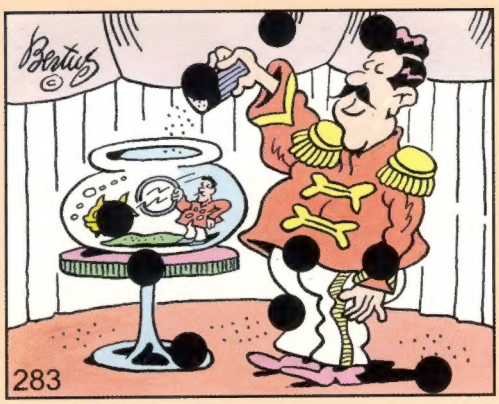

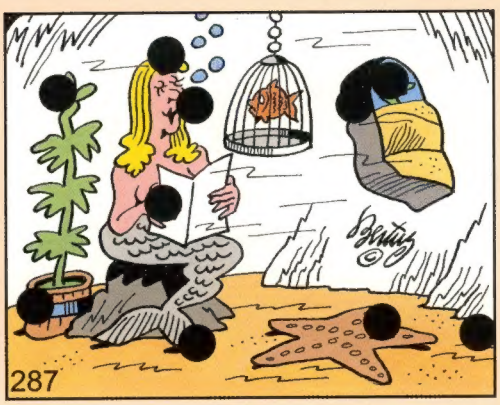

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

ADVERTENTIE

ONMISBAAR

80 pagina's full-colour over deze supertekenaar, met uitgebreide bibliografie. Van deze hardcover is ook een genummerde en gesigneerde editie met luxe prent uitgebracht.

www.stripstift.nl

STRIP SCHRIFT

Jaargang 39
Nummer 6 (387)
Oktober 2007

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Ger Apeldoorn, Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Thea Breederveld, Floor de Goede, Maaike Hartjes, Margreet de Heer, Erik van der Hoeven, Barbara Hommes, Eddie de Jong, Hanco Kolk, Jeroen Mirck, Floris Oudshoorn, Erwin Suvaal, Rich Thomassen, Rudy Vrooman, Ben Westervoorde, Geert de Weyer, Harry Wibier, René Windig, Peter de Wit

Omslag
Toon van Driel

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Administratie Stripschrift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
e administratie@stripstift.nl

Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.
Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €44,00
België €46,50
Other countries €60,50
IBAN NL56 PSTB 0009 3475 90
SWIFT/BIC PSTBNL21
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opmemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie

STRIPSTIFT

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

advertentie

Nieuw: Jaargang 1958

Nu bestellen:

De zevende jaargang van Donald Duck weekblad in 2 luxe gebonden delen. Dit jaar extra dik: maar liefst 680 pagina's per deel!

Voorgaande jaargangen bestellen? Ga dan naar www.donaldduck.nl/gebonden en kies uw favoriete jaar.

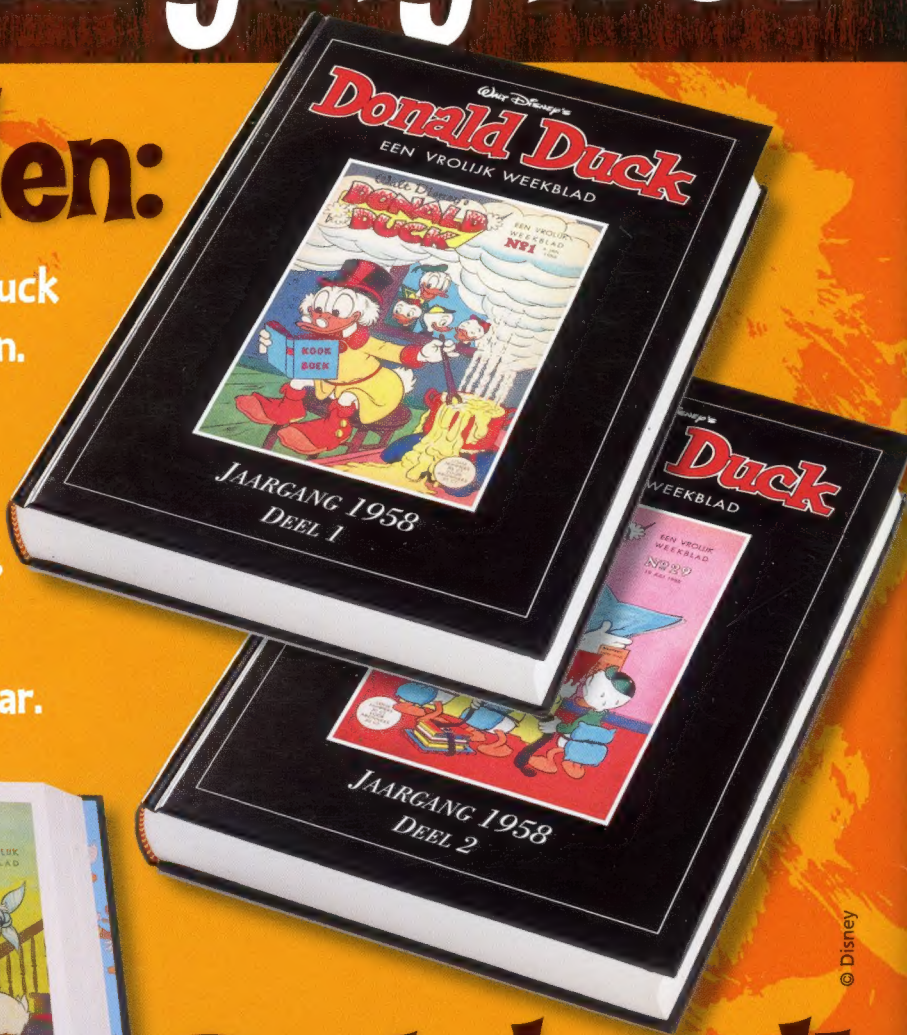

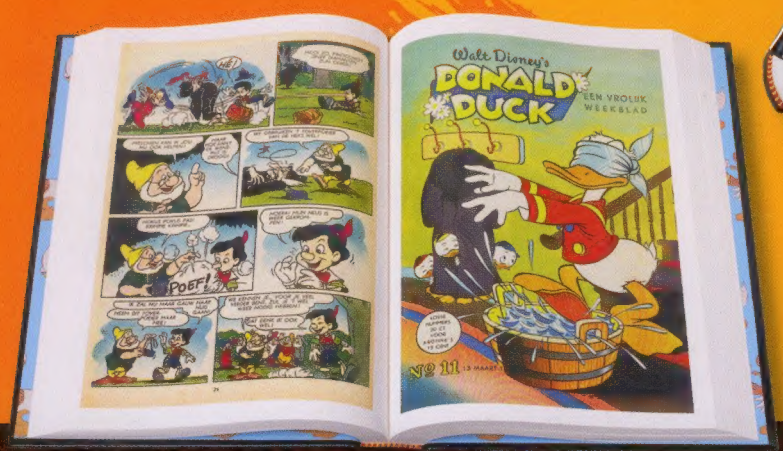

Bestel snel!

© Disney

Vul onderstaande bon in en stuur 'm op. Of ga naar www.donaldduck.nl/gebonden Bellen kan ook: 0900 - 2272432

BESTELBON

JA, ik bestel graag de volgende Donald Duck jaargangen en krijg mijn bestelling vrijblijvend 10 dagen op zicht. Kruis uw keuze aan en vul de bon volledig in. Stuur de bon in een envelop naar: Donald Duck Jaargangen 1958, Antwoordnummer 11426, 2400 VC Alphen aan den Rijn. Voorgaande jaargangen bestellen: ga naar www.donaldduck.nl/gebonden

	art.nr.	prijs + verz.kosten
❑ Jaargang 1958 – deel 1	203243 - MP.00687.05.41	€ 31,95 + € 3,75
❑ Jaargang 1958 – deel 2	203244 - MP.00687.05.41	€ 31,95 + € 3,75
❑ Jaargang 1958 – deel 1+2	203242 - MP.00687.05.41	€ 63,90 + € 4,95

Uw gegevens worden opgenomen in het bestand van Donald Duck, waarvoor Sanoma Uitgevers B.V. verantwoordelijk is. Uw gegevens kunnen worden gebruikt voor het toezenden van informatie en/of aanbiedingen. Uw gegevens kunnen hiertoe worden verstrekt aan onze partners en speciaal geselecteerde bedrijven. Als u hiertegen bezwaar heeft, kunt u hier een kruisje zetten ❑

Aanbieding is alleen geldig in Nederland.

Naam +Voorl.: m/v

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnr:

Geb. datum:

Emailadres:

❑ Hierbij machtig ik Sanoma Uitgevers bv om éénmalig het totale bedrag van mijn bestelling inclusief verzendkosten af te schrijven van mijn post/bankrekeningnummer:

☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Datum:

Handtekening: